

8085

Proletari din toate țările, uniți-vă!

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL I

4

octombrie

1966

lei 3

TINERETE ȘI CIVILIZAȚIE

Autoportret (1936)

la 70 de ani de activitate literară

Cu 70 de ani în urmă, tânărul de 16 ani Ion Theo debuta în literatură cu versuri pe care le publica în revista macedonskiană „Liga ortodoxă”. Vara anului 1896 înscrisa pe orbita literaturii românești un nou nume, despre care, cu mult entuziasm, vorbea Al. Macedonski în noiembrie, același an, prezentându-l ca o mare speranță a poeziei noastre. Cuvântul profetic al mentorului mișcării de la „Literatorul” se dovedea, cu timpul, izvorul dintr-o adâncă intuiție, căci deceniile care au urmat au confirmat pe deplin valabilitatea aprecierilor inițiale. „Acest tânăr, la o vîrstă cînd eu ginguream versul — scria Macedonski în „Liga ortodoxă” din 10 noiembrie 1896 — rupe cu culezanță fără margini, dar pînă astăzi coronată de cel mai strălucit succes, cu toată tehnica veche a versificației, cu toate banalitățile de imagini și de idei ce multă vreme au fost socotite, la noi și în străinătate, ca o culme a poeziei și artei.” Impresionază, în aceste cuvinte, puterea de a întui valoarea unui tânăr poet ce abia își făcea apariția în arena literelor românești, precum și sesizarea caracterului inovator al artei argheziene, atât de evident mai tîrziu în producțiile sale literare.

Contemporanii lui Arghezi, din aceeași generație și tagmă scriitoricească, îl socoteau „fala” lor, „naramzul nostru cu roade de aur”, „lucraful generației noastre.”

Robustetea tînarului talent, originalitatea sa în arta cuvîntului, geniul său verbal, puterea de a stăpîni, de a supune materia limbii, de a o răsuci în fel și chip în plămîntirea unor uimitor de bogate și științifice imagini se putea întrezări încă din întîia săi ani de manifestări literare la „Liga ortodoxă”, la „Revista modernă” etc., înainte de pragul actualului veac. Destinul poetului se anunța, însă, la numai 10—15 ani de la debut, dramatic, atît prin tribulațiile sale interioare, cît și prin marea bătaie literară care avea să se dea în următoarele decenii în jurul numelui său. „Universității”, îndeosebi, și unii dintre poeții contemporani (Ion Barbu în „Ideea europeană”, 1927 etc.) îi contestau valoarea, repudîndu-l pentru limba sa plină de „vulguritate”, de „obscenități”, „Viața românească”, însă, care, inițial, după apariția în „Viața socială”, 1910, a poeziei Ruga de seară, îl socotea un geniu sau un nebun, mai tîrziu, îndeosebi în preajma anului 1927, cînd se publica volumul Cuvinte potrivite, îl decreta, prin pana lui M. Ralea și G. Ibrăileanu, „cel mai mare poet român de la Eminescu încoace”. Inșușită la început doar de un grup restrîns de contemporani, aprecierea dobîndește, cu timpul, acceptarea unanimă. Ostrălcirea pleiadă de critici literari, în frunte cu G. Călinescu, T. Viann, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu și alții, prin subtile analize ale creației argheziene îl impun, încă înainte de cel de al doilea război mondial, ca o mare personalitate literară.

Epoca noastră l-a găsit pe Arghezi la zenitul evoluției literare scriitoricești. Importanța studiilor monografice consacrate scriuturii argheziene și sute de articole dezvoltate cu pregnanță strălucirea versului lui Arghezi, arta celui mai mare poet român în viață, poet național și universal, îndreptățit să stea alături de marii poeți europeni actuali.

Cînd se împlinesc, acum, 70 de ani de îndrîjită muncă artistică, inaugurată în anul 1896 sub auspicii simboliste și eminesciene în parte, Tudor Arghezi, mereu nou și neobosit în mîntuirea cuvîntului, se bucură de dragostea întregului nostru popor.

Profund impresionat de această unanimă prețuire, poetul spune, un demult, cu adîncă semnificație: „Dar un trecut un timp și o viață. S-au înnoit și timpurile și viața, odată cu țara. Copilăndul de odinioară se găsește azi prea mult răsplătit de dureroasa lui crîncenă răbdare”.

AL. BOJIN

Voi sinteți o națiune tînară, îmi spun suedezul și francezul și neamțul veniți la Mamaia, impresionati de ritmul și vivacitatea țării noastre, de exuberanța felului de a fi, românesc.

Prea am auzit de multe ori afirmația ca să nu meditez asupra ei. Sîntem o națiune tînară, la propriu și la figurat, dar mai ales la figurat de vreme ce sînt alții de dispuși și de unanimi în a o afirma toți cei ce ne calcă pragul în lunile estivale.

Nu-mi dau seama ce laudă mai mare i se poate aduce unui popor decît aceea că este, în chip evident, tînar, o tînerete de muncă, o tînerete desprinsă, o tînerete constructoare de perspectivă. Și mergînd pe firul ideii asociez fapte și realități disparate: numai o națiune care este contaminată de virtuțile proprii sale tînereli își poate permite splendorul lux ca cea mai mare parte a acțiunilor și energiilor care se desfășoară în ansamblul economiei, de pildă, să fie încredințate tîneretului (nota bene: media de vîrstă a factorilor răspunzători din economia țării este una din cele mai coborîte din Europa); numai o asemenea națiune își poate permite să cheltuiască, la ea acasă, multă energie în slujba ideii de tîneret și tînerete, acordînd o înaltă și generoasă răspundere chestiunilor educației, studiului formării și împlinirii noilor generații. Zicem și așa este, că tîneretul e viitorul țării, via lui substanță renașcătoare, forța continuă ei înălțări; de aceea, îmi dau bine seama, partidul nostru a acordat și acordă o atenție specială formării noii fizionomii a tîneretului român, demonstrînd că deține o concepție cristalizată despre locul și rolul acestui tîneret în viața societății; în sfîșit, numai o națiune care are o atît de fermă și neștrămutată încredere în ideea de tînerete, de perspectivă, putea ca, prin prestigiul și inițiativa sa, să proclame — ne amintim — de la tribuna O.N.A., principii de cultivare a tîneretului lumii contemporane în spiritul idealurilor de pace, respect reciproc și încredere între popoare. Popoarele lumii s-au solidarizat în chip unanim cu acest act de noblețe a României, afirmînd solemn că vor lucra în spiritul acestor principii. România socialistă și-a asociat, așadar, numele cu ideea de împlinită tînerete și lumea modernă s-a obișnuit cu gîndul că noțiunile *român*, *România*, plus *tîneret*, *tînerete* se conjugă în chip fericit, sînt practic inseparabile.

Am fost de-a lungul anilor în cîteva țări și, nu o dată, m-am cutremurat de acuta lipsă de tînerete a unor popoare; nu în sensul că dispăruse, prin cîmp și ție ce miracol sau calamități, generația tînară, splendidă în fond, nu. Dispăruse spiritul tînar, nou și vivace, dinamismul și culoarea zilei de mîine a aceluia popor, ceea ce e o curată nenorocire. Există, alteleori, falsa tînerete, ca a „beatniks”-urilor, de pildă, ori cea mai nouă variantă a acestora, așa-numiții „les provos” de pe străzile Amsterdamului, la care aderă într-un lung și neistovit pelerinaj tîneri exaltați și lipsiți de busolă din peninsula Scandinaviei, Germania Federală, Anglia, Franța, Statele Unite ale Americii. E o tînerete a zădărniceii, un surrogat de tînerete.

Tîneretea biologică e un splendid dar al naturii; cînd aceasta se conjugă cu tîneretea spiritului, a ideilor, cîștigul e însușit. Prima tînerete i-o dă fierămintă, la timp potrivit, mama natură, pe rînd și numai o dată; pe cea de a doua ț-i-o dă (dacă se poate, și la noi se poate) colectivitatea, țara în care trăiești și lasîndu-ți căreia crești, ț-i-o dau tu însuși. Spre înalta și nedesmintita noastră satisfacție, la noi, la români, tîneretea biologică se întîlnește de cele mai multe ori cu cea de conștiință, demonstrînd sănătatea spirituală a unui popor armonios cu răspunderi și meniri mari.

Voi sinteți o națiune de veche civilizație, îmi spun suedezul și francezul și neamțul oprîți lingă splendida nimune a Voronețului, coborînd în vîrsta Tomisului și a Histriei, ori ascultînd pașii lui Decoba la Sarmisegetuza.

Așadar, atributul de tînerete al poporului nostru se conjugă bine cu un altul, acela de civilizație, care este înainte de toate o dimensiune de ordin etic, moral, de ordinul conștiinței.

Există la unii oameni, cu aleasă pregătire chiar, o ușurătate reflexă a gîndirii, prejudecata de a pune ideea de civilizație a unui popor, a unei națiuni, în direcția și condiționată legătură cu nivelul civilizației sale materiale. Inexact, total eronat. Dacă hotărîtor și unic ar fi pentru civilizație nivelul dezvoltării materiale, poporul român ar fi trebuit să fi fost, în retrospectivă istorică, un popor de barbari. Dar poporul acesta cu vatra la Danubiu și în Carpați, preadaș cotropit de-a lungul milenilor și erunt despuiat de bunurile sale strămoșești, a zămislit un Cantemir și un Ștefan, un Mihai și un Bălcescu, fără să amîtsească de pleiada mulților și marilor cărturari mai apropiați, de fabulosul bogăni folcloric al națiunii, pînă astăzi păstrat, de mîmunele meșterilor anonimi, prezente în cetăți, în așezări, în sfînte tăcașuri, de etniviile de omenie, înțelepciune și bun simț românești, pe care le simțim cum se propulsează spre noi, din adîncurile istoriei, ca o zestre specifică, sînd treaptă cu treaptă, din urmaș în urmaș, pînă în generațiile contemporane, prin ființa cărora propăștește națiunea noastră socialistă.

Este o înaltă menire a școlii de azi, a strălucirilor noastre dascăli de a merge statornic pe filonul bogat al acestor virtuți străbune de civilizație românească, de a le cultiva și spori în noile vîlăstare spre a rodi înmîi, potrivit generozității orînduirii noastre, a Partidului Comunist Român care și-a făcut un fel din dezvoltarea armonioasă și multilaterală a omului de pe aceste meleaguri, în ridicarea națiunii la o înaltă treaptă de civilizație, valorificînd în noile condiții milenare virtuți de omenie, de înțelepciune, de bună creștere, de bun simț al românilor, zestre de bază pentru constituirea eticii noi, a conștiinței socialiste a poporului.

Civilizația individului începe cu cei șapte ani de acasă, iar civilizația colectivității nu-i alteleva decît suma civilizațiilor individuale. În cristalizarea acestora un rol primordial îl are triumviratul acela de nedesfăcut, care trebuie să conlucreze strîns și mult și splendid pentru a făuri celăteanul viitorului: familia școala societatea.

Sîntem, vorba străinilor, o națiune tînară, vivace, și în același timp de o străveche civilizație; să apărăm ea ochii din cap aceste bunuri ale spiritului românesc și să le sporim cu sflătornicie.

Desen de OCTAV GRIGORESCU

Acad. ȘT. M. MILCU

CRIZA PUBERTARĂ ȘI IMPLICAȚIILE EI

Pubertatea reprezintă cea mai complexă și vastă problematică în dezvoltarea omului. Situată la frontiera a două perioade, copilăria care se termină și maturitatea care începe, pubertatea este caracterizată prin numeroase și variate fenomene organice și neuro-psihice, care creează o criză la toate nivelele de structură ale ființei umane.

Ponderea acestui fenomen este și mai intens exprimată prin durata crizei pubertare — în medie în țara noastră între 12 $\frac{1}{2}$ –16 ani pentru fete, 13–17 ani pentru băieți. Este evident că un proces cu un conținut atât de bogat nu poate fi omogen, ceea ce complică și mai mult problematica pubertății. Caracterizată prin acumulări lente și manifestări bruște ale celor mai caracteristice fenomene pubertare, nu este surprinzătoare trăirea lor dramatică de către pubertar și reflectarea lor în social cu potențiale pozitive pentru viitor în majoritatea cazurilor, dar și cu aspecte negative într-o minoritate de cazuri. Acest fenomen se datorește în cea mai mare parte condițiilor de mediu — înțeles în sensul cel mai larg, de la factorii naturali la cei sociali — care influențează calitatea procesului pubertar biologic. Iată de ce, este o profundă eroare să considerăm pubertatea ca fenomen exclusiv biologic care se desfășoară cu particularități de specie și de individ.

Fenomenul central al pubertății este reprezentat de maturizarea sexuală, evidențiată la nivelul ovarului și testiculului, a organelor genitale primare și a caracterelor sexuale secundare. La acestea se adaugă sexualizarea corpului (somatică) și ceea ce este deosebit de important, împletirea fenomenelor de maturizare sexuală cu acelea de maturizare neuro-psihică.

Criza pubertară poate lua înfățișări dramatice, pină la aspecte patologice, dacă procesul se desfășoară disarmonic în succesiunea componentelor și în intensitatea trecerii de la infantil la matur. Exemplele cele mai caracteristice din acest punct de vedere sînt reprezentate de pubertatea întârziată sau precoce, de maturizarea heterosexuală (apariția de caractere bărbătești la fete și feminine la băieți) sau de dezacordul între nivelul de sexualizare și maturitatea neuro-psihică. În toate aceste cazuri pot apăre serioase tulburări de comportament, care la tinerii care parcurg o pubertate normală sînt numai schițate. Părinții, educatorii și medicul știu că din această categorie se recrutează un prim contingent de cazuri problemă, cu implicații familiale, școlare și sociale.

Patologia mediului de viață a pubertarului izvorită din familiile dezorganizate, din exemplul unor părinți vicioși și asociați, din neînțelegera educatorilor pentru atitudinile și comportarea insolită a tinerilor în această perioadă, determină un al doilea contingent de „victime” ale unui proces normal desfășurat în condiții anormale de mediu. Este evident că în aceste condiții criza pubertară corespunde integral conținutului noțiunii.

Cu asemenea premise este superfluu să stăruim asupra rolului de mare răspundere ce-l au părinții, educatorii și alți factori sociali ce intervin apropiat sau depărtat în viața unui tânăr între 12–17 ani. În primul rînd este necesară o mai corespunzătoare și exactă cunoaștere a fenomenului biologic pubertar de către toți factorii interesați; o adaptare a procesului educativ familial și școlar la particularitățile biologice și individuale ale pubertarilor; examenul preventiv periodic apropiat — la 6 luni, de exemplu, al tinerilor între 12–17 ani — pentru a surprinde în timp util patologia pubertății de la sexualizare la dezvoltarea corporală și mintală; o asistență umană de echipă — părinții + educatori + medic — a pubertarilor în rezolvarea fenomenelor de criză manifestate în comportament, învățătură, organizarea vieții personale.

Va fi posibil în acest fel să se reducă intensitatea fenomenelor paroxis-tice pubertare, să se evite fenomenele negative, să se reducă numărul tinerilor care se pierd pentru viața socială, și în final să se ajute realizarea biologică-socială a tinerilor la pubertate — rezolvare care va influența decisiv calitatea și desfășurarea perioadei de maturitate.

DESPRE PUBERTATE

PUBERTATEA este socotită pe drept cuvînt o „perioadă dificilă” în dezvoltarea omului. Întinsă pe o durată de aproape patru ani, ea ridică numeroase probleme de ordin fiziologic, psihologic și pedagogic. Cunoașterea trăsăturilor caracteristice acestei vârste de mari transformări, ale cărei urmări se prelungește în adolescență și maturitate și se reflectă pe plan social, este necesară oricărui educator.

Ne-am adresat unor specialiști cu invitația de a ne da cîteva lămuriri asupra pubertății. La întrebările noastre:

- CE ESTE PUBERTATEA?
- CE MANIFESTĂRI NORMALE ȘI PARTICULRE ARE PE PLAN FIZIOLOGIC ȘI PSIHOLOGIC?
- EXISTĂ O CRIZĂ A PUBERTĂȚII?
- CE PROBLEME PUNE EA ÎN FAȚA EDUCATORILOR?

au răspuns:

Acad. ȘT. M. MILCU, vicepreședinte al Academiei Republicii
Socialiste România,

Conf. univ. URSULA ȘCHIOPU
Conf. univ. MARIA GIURGEA.

PUBERTATEA

DIN PUNCT

DE VEDERE

PSIHOLOGIC

CE POT

FACE

EDUCATORII?

Exprimându-se prin modificări profunde somato-endocrinogenitale și psihologice, pubertatea este etapa de trecere de la copilărie la tinerețe. Puberul are numeroase atitudini explozive, este adesea instabil, puțin stăpinit, cedează ușor tentațiilor, îi plac jocurile competiționale zgomotoase etc.

Ruperea uneori convulsivă de copilărie, de universul ei fără griji importante, creșterea rezonanței fiecărui fapt de viață, odată cu creșterea impetuoasă a vieții interioare, accentuarea independenței și a capacității de a se autoservi constituie trăsăturile psihologice mai pregnante ale acestei perioade a dezvoltării umane. La acestea se adaugă o foarte mare nuanțare a sensibilității, precum și constituirea acelor subtile diferențe psihice ce caracterizează fetițele și băieții.

Toate acestea pun în evidență o fragilitate biologică și psihologică crescută (Debesse, Mandusse). Puberul trăiește o adevărată restructurare a intereselor, un proces intens de constituire a capacităților și priceperilor în diferite domenii (Jean Rousselet). El învață alfabetul conduitei adultului, fapt ce duce la constituirea unor linii de perspectivă în dezvoltarea personalității. Asistăm în zilele noastre la conturarea tezei că pe fondul dezvoltării dezarmonice (inegale ca nivel) a diferitelor capacități, posibilități și însușiri psihice, în pubertate și adolescență, are loc o armonizare a personalității (B. Inhelder, J. Piaget, J. Tenner etc.).

Există o criză a pubertății?

Noțiunea de „criză“, ambiguă și încărcată de interpretări absolutizante, a dat apă la moara celor ce tindeau să convertească observațiile și cunoștințele cu privire la puberi și adolescenți în tot felul de argumente pentru teorii îndeterminate, cele mai deseori biologice. Transformările psihice în pubertate sînt importante, numeroase, cîteodată contradictorii și impregnate de opozabilitate față de persoanele ce nu respectă suficient independența puberului, viața sa interioară sau față de cei ce o violentează prin curiozitate excesivă. Observația cea mai semnificativă în această privință constă în faptul că, cu cît mediul social este mai complex influențat de o morală ambiguă și bazată pe inegalitate socială, cu atît fenomenul pubertății are caracteristici mai dramatice. „Criza pubertății“ este expresia adaptării la fondul și caracteristicile mediului social (M. Mead).

Pubertatea se manifestă și ca o adaptare la caracteristicile moralei sexuale. Susținătorii ideii că debutul sexualității este fenomenul central al pubertății se situează firește pe o poziție extremistă. Totuși acest debut este o condiție de fond în etapa 12—17 ani (pubertate) și ulterior, etape de importanță foarte mare pentru dezvoltarea psihică umană. Ca atare, există efecte ale acțiunii maturizării sexuale. A le ignora înseamnă a trata cu miopie pubertatea.

O primă categorie de efecte se manifestă datorită disconfortului biologic provocat de însuși debutul maturizării (vocea în schimbare, creșterea inegală a segmentelor corpului ce are efecte de caricaturizare a siluetei, erupții dezagreabile pe față etc.). În categoria manifestărilor legate de acest fenomen pot fi trecute unele stări de excesivă timiditate sau de frondă, unele nervozități, izbucniri și iritări de tot felul.

O a doua categorie de schimbări derivă din efectul propriu-zis al erotizării conduitei și trezirii instincțelor sexuale (N.C. Burstin).

A treia categorie de schimbări este provocată de efectele modificărilor poziției puberului în colectivitățile din care face parte, în colectivul familial și în cel școlar.

Desigur, pubertatea pune probleme numeroase de educație în familie și școală. Tineretul constituie fondul de aur al omenirii, așa că se justifică întru totul interesul foarte mare ce se acordă în literatura de specialitate anumitor perioade mai complexe ale dezvoltării umane, dintre care perioada pubertății este poate cea mai complexă.

Fără a considera această vîrstă ca o „explozie haotică“ a trăirilor psihice, trebuie să acordăm o atenție sporită dezvoltării și formării preadolescentului. Tendința spre activitate febrilă, vioiciunea deseori exagerată, deslănțuirea liberă a sentimentelor, franchețea în relație cu oamenii, dorința de a-și impune voința sau manifestarea spiritului de curiozitate, sfredelitor în orice direcție, sînt caracteristici care constituie fondul pozitiv al dezvoltării personalității. Totul e să știm să le dirijăm, prin aplicarea unor procedee adecvate influențării lor spre perspective valoroase.

Unele practici educative din trecut, continuate și astăzi de către o categorie de educatori, constau în folosirea mijloacelor de constrîngere în vederea stăvilirii exuberanței preadolescentului. Fără a cădea în cealaltă extremă, a unei educații excesiv libere, se cere direcționarea și echilibrarea manifestărilor acestuia. Nu trebuie să-l lăsăm pe copil de capul lui, nici să-l ținim ore în șir la masa de lucru, ci mai degrabă să-i creăm un regim de viață în care să îmbine diferite activități, de la cea care cere un efort intelectual intens, dar activ și satisfăcător pentru el, pînă la joc, care nu trebuie să fie absent nici la această vîrstă. În cazul acesta nu va mai exista surplus de energie, cerut să fie cheltuit oricum.

Ni s-a întîmplat de multe ori, în calitate de părinți sau educatori, să ne ciocnim în păreri cu preadolescentul care își apăra cu îndărătnicie poziția adoptată. Desigur că am fi greșit, dacă l-am fi reprobat cu brutalitate. Preadolescentul ține să fie considerat om mare; noi ar trebui să speculăm această situație, vorbindu-i astfel: „nu mai ești copil, am încredere în judecata ta matură, deci trebuie să acționezi ca oamenii mari“. Sînt cuvinte care îl ciștigă incomparabil mai mult decît o muștrare îndelungată și plicticoasă. Acordîndu-i încredere, arătîndu-i că dorim să vorbim cu el așa cum discutăm cu un om matur, îl facem receptiv la acțiunea educativă, îl ciștigăm de partea noastră.

Astăzi, cînd societatea solicită pe om la o diversificare a tendințelor de cunoaștere, rareori întîlnești pe cineva apatic, lipsit de interes față de realitatea înconjurătoare. Pentru preadolescent sînt caracteristice tendința de a cunoaște tot ce se întîmplă în lume și dorința de a găsi explicația lucrurilor și fenomenelor. E drept că aceste manifestări sînt dispersate, ceea ce se explică prin lipsa unei culturi generale de ansamblu; de aceea, este necesar să hrănim și să dezvoltăm spiritul de curiozitate al preadolescentului spre obiective valoroase: științifice, tehnice sau estetice. Nu vom reuși să realizăm aceasta impunîndu-i să citească numai anumite cărți sau să vadă numai filmele permise vîrstei lui. Cu cît îl vom interzice mai categoric, cu atît va fi mai puternic stăpînit de curiozitatea bolnăvicioasă de a le cunoaște. Totul este să știm să discutăm cu el în așa fel, încît să-i trezim interesul pentru adevăratele valori sau să participăm împreună cu el la descoperirea lor. Iată cum se simte nevoia unei prezențe continue a educadorului în viața preadolescentului.

O problemă deschisă și viu discutată în presa de peste hotare, dar și la noi, este educația sexuală la preadolescenți: se vorbește tot mai des de o precocitate a copiilor în această direcție. O dată ce în perioada preadolescentului apar caractere și funcții noi biologice, e firesc să se nască și curiozitatea de a afla „noutatea“ și în direcția relațiilor dintre sexe. Școala nu-i satisface această curiozitate, părinții de cele mai multe ori evită să dea lămuriri oricît de sumare. Atunci copilul caută să afle adevărul pe căi lăturalnice — și nu totdeauna cele mai indicate, iar imaginația lui creează reprezentări neclare, care favorizează comportamentul anormal. Problema este destul de dificilă. Cum și în ce formă să dăm aceste explicații? Trebuie să le găsim pe cele mai nimerite vîrstei lor, fără a trezi sentimente care ar pune prea devreme stavilă vieții copilărești.

Pentru a nu transforma această problemă într-o obsesie pentru băieții și fetele acestei vîrste, ceea ce categoric ar dăuna formației lor intelectuale și morale, e nevoie să le asigurăm condiții judicioase de viață și de activitate. Să le organizăm activități în aer liber, sport, excursii în cadrul cărora se creează raporturi de prietenie adevărată, de prețuire reciprocă între băieți și fete.

Un rol important îl are și educația estetică. Interesul pentru literatură, muzică, arta plastică etc. canalizează în mod fericit energia debordantă și tumultuoasă lor viață instincțivă.

GENETICA ȘI EDUCAȚIE

dialog ION BIBERI — VICTOR SĂHLEANU

Premisa biologică

ION BIBERI: Ne propunem să dezbaterăm raportul dintre procesele de elaborare ale vieții biologice și ale formației psihosociale a personalității umane, cu alte cuvinte, relația între genetică și educație.

În ceea ce mă privește, voi observa câteva orientări: evoluția genetică care se îndreaptă, în ultimele decade mai cu deosebire, de la concepțiile citologic-granulare ale structurilor funcționale ereditare, la concepții biochimice și metabolice, ca și înțelegerea în sens cibernetic, de „programare” a structurilor conținute în molecula de ADN, mi se par hotărâtoare. Această înțelegere va trebui să aibă, socotesc, un caracter funcțional: ereditatea nu înseamnă moștenire de „caractere”, ci transmitere de modalități de reacție la anume condiții ale mediului. Procesul este esențial dinamic: el exclude concepția unei fatalități, a unei predestinări a formării organismului, și implică o desfășurare, conducând, sub influența mediului, la indoiul rezultat, aparent paradoxal, al procesului ereditar, continuitatea tipului parental, deci conservarea zestrei ereditare, dar și posibilitatea de schimbare a acesteia, variabilitatea. O ființă, orice ființă, nu e o creație prin inerție a unei programări ereditare exclusive, ci o integrare a acesteia din urmă într-o ambianță. Înțeleg totuși să stăruiesc asupra faptului că acest proces nu presupune o simplă interferență între două entități distincte: germen de o parte, mediu de alta, care ar putea fi considerate ca „variabile dependente”, ci ca un **același proces originar**, în care germenul se dezvoltă într-o corelație armonică și obligatorie cu totalitatea condițiilor mediului.

Acesta îmi pare, sub raport biologic, aspectul esențial care va explica semnificația raportului genetică — educație.

Câteva observații

VICTOR SĂHLEANU: Mediul și organismul alcătuiesc într-adevăr o unitate, dar acestei unități îi sunt proprii contradicții dialectice. Mediul este, firește, **realizatorul** caracterelor transmise ereditar, oferind condiții necesare actualizării informației ereditare și „selectând” — nu numai „modulând” — una dintre diversele potențialități conținute în germen (căci programarea genetică — așa cum s-a spus — nu este rigidă). Dar între organism și mediu există o permanență și întreținută stare de dezechilibru (în sensul termodinamic al acestui cuvânt); organismul nu numai că „rezistă” tendințelor mediului de a-i desființa specificitatea de organizare, dar — în procesul de asimilare, ca și în procesele de adaptare activă — încorporează din mediu, transformându-l după simetriile proprii, sau își pune pecetea asupra mediului exterior. În plus, mediul este un izvor continuu de perturbații, căroră organismul — sistem cibernetic — le face

față prin sistemele sale de reglare. Corolarul pentru procesul de instrucție ar fi întărirea prin toate mijloacele a capacității de rezistență și de adaptare activă la mediu.

Mai departe, trebuie subliniată importanța cunoașterii mecanismelor biochimice de realizare ale însușirilor. Această cunoaștere permite stăpânirea bolilor și tarelor ereditare, dintre care unele afectează profund dezvoltarea mintală.

În sfârșit, identificarea purtătorilor materiali ai informației ereditare — acizii nucleici — a mers mină în mână cu cercetările privind substratul material al memoriei, fenomen din același sector „informațional”. Datele care arată rolul acidului ribonucleic în memorizare au deschis perspective pentru o susținere chimică, medicamentoasă, a memorizării, în procesul de învățămînt.

Premisa specific umană

I.B.: Corelativ acestei coordonate biologice, cu validitate generală în lumea ființelor vii, vom putea stabili o a doua călăuzire, de data aceasta specific umană: formația unei personalități într-un mediu specific, socio-cultural.

Cu alte cuvinte, dacă pentru restul viețuitoarelor germenul se dezvoltă într-o ambianță exclusiv cosmic-geografică, iar la animalele trăind în societăți, cosmo-sociale, procesul formației umane comportă dezvoltarea ființei într-un mediu cultural și social specific, care singur îngăduie omului să se dezvolte psihologic, etic și cultural, adică să se umanizeze. Acest proces de umanizare, în același timp biologic și psihocultural, care începe chiar înaintea nașterii copilului — prin viața igienică pe care trebuie să o respecte mama — se continuă în tot lungul vieții individuale și comportă, succesiv, deopotrivă, fixarea de numeroase și complexe reflexe condiționale, ca și îndemnuri la inițiative creatoare personale, îngăduind individului să-și apropie succesiv limbajul, deprinderile sociale, căpătarea de cunoștințe și tehnici variate, pînă la integrarea unor cunoștințe și aptitudini profesionale: este procesul educației umane, înțeles în sensul său cel mai general.

Vom putea spune astfel că, sub raport larg, bio-social, educația nu este, pe plan uman, decît corelativul procesului dezvoltării ființelor animale, trăind într-o ambianță dată, așadar, un caz particular al unității individ-mediu.

Această precizare conduce la o înțelegere științifică nu numai a raportului între genetică și educație, dar și la o concepție a întregului proces al educației, cuprins în totalitatea proceselor și fazelor sale.

Nu pot evoca aci problema decît rezumativ, așadar în datele sale esențiale: educația omului este un proces bio-psiho-cultural, aflat în continuitatea procesului bio-psihologic al dezvoltării animalului într-un mediu dat; educația este o **completare specifică**, la nivel uman, al acestui proces.

Corolarul acestor premise ar putea fi enunțat astfel: orice metodă educativă și, mai cuprinzător, **întregul proces al educației umane trebuie să transpună legile generale ale dezvoltării bio-psihologice individuale**. Un sistem de educație, un procedeu pedagogic sau de instrucție care merg împotriva legilor biologice, psihologice și sociale ale indivizilor, culturilor și societăților umane se anulează prin însuși acest fapt.

Importanța particularităților biologice ale speciei umane

V.S. Există riscul ca, punind accentul pe legile **generale** ale dezvoltării biologice să se subestimeze importanța particularităților **biologice** ale speciei umane. Nu trebuie să uităm că particularitatea morfologică cea mai izbitoră a omului este dezvoltarea și diferențierea creierului: premisa creării unui mare număr de conexiuni (asociațiuni), a dezvoltării funcțiilor nervoase de inhibiție, a reflectivității condiționate, a unui al doilea sistem de semnalizare etc. Folosind o terminologie de mare circulație astăzi, vom spune că evoluția biologică a omului nu se manifestă pregnant în domeniul substanțelor constitutive ale organismului, nici în domeniul structurilor anatomice, ci în domeniul **legăturilor de tip informațional**. În mediul social, caracteristic omului, aceste particularități de fiziologie ale organismului uman au permis apariția și dezvoltarea rapidă (din ce în ce mai rapidă) a culturii și a civilizației. Inovațiile și achizițiile individuale se pot difuza în populațiile umane și se pot conserva în lungul generațiilor pe o cale extragenetică, non-biologică, care este calea culturii. De unde în generațiile animale **noul** apare și se afirmă printr-o variație în general întâmplătoare, urmată de selecție, în societatea umană, joacă un rol covârșitor influențele modelatoare, de tip **instrucțiv**, pe baza plasticității mentale a individului.

O particularitate **biologică** a omului, care este premisa majoră a influențelor de tip **socio-cultural**, este copilăria sa îndelungată. Importanța primei copilării pentru structura personalității adultului este una dintre cuceririle psihologiei moderne, astăzi argumentată amplu și prin cercetări experimentale efectuate pe animale.

Educația, proces pe durata unei vieți întregi

I.B. Simplificînd din nou problemele, aș reduce astfel principiile directoare ale procesului de educație umană:

Stabilesc, în primul rînd, principiul permanenței procedurii de educație al omului, pe tot lungul vieții: educația și instrucția nu se limitează la o anumită perioadă a vieții, pe timpul școlărității, de pildă; fiind expresia unei formații, în același timp biologice, intelectuale și morale, educația începe înainte de naștere și se continuă pînă la sfîrșitul vieții individului: prin educație înțelegem întregul de mijloace conducînd la umanizarea neîncetată și progresivă a omului; acesta din urmă nu e „un animal domesticit”, cum s-a spus, ci o ființă care, începînd prin a fi format de alții, continuă să se formeze pe sine, tot lungul vieții. Aceasta presupune, după cum am spus, o dezvoltare armonioasă a unității personalității umane, atît sub raport fizic (gimnastică, sport, deprinderi și îndemnări manuale, tehnice etc.) — sub raport intelectual (cunoștințe teoretice, sfîrșind cu instrucția profesională) — sub raport efectiv (prin contactul suprem cu arta), — sub raport social (al raporturilor dintre oameni, călăuzite fiind de un ideal de justiție, libertate și bunăstare a întregii societăți) — sub raport etic, mai ales a datoriei către semen, către societate, către sine și, în același timp, al propensiunii către acțiune, înfăptuind o etică a faptei creatoare. Se afirmă, astfel, idealul cultivării unei personalități **complete**, exprîmînd în esență echilibrul între ființă și ambianța socio-culturală, căruia individul îi aparține și față de care are obligația de a participa cu o contribuție personală, în vederea propășirii și desăvîrșirii ei. Educația presupune, în credința noastră, unitatea, corelația și schim-

bul de valori între individ și viața cultural-socială.

Înțelegem, într-un cuvânt, să subliniem importanța hotărâtoare a structurii mediului social și cultural în care se formează individul, ca și obligația morală a individului de a contribui la propășirea acestui mediu. Orice educație individuală are rădăcini sociale; orice formație individuală trebuie să aibă răsringeri întregitoare, asupra mediului social.

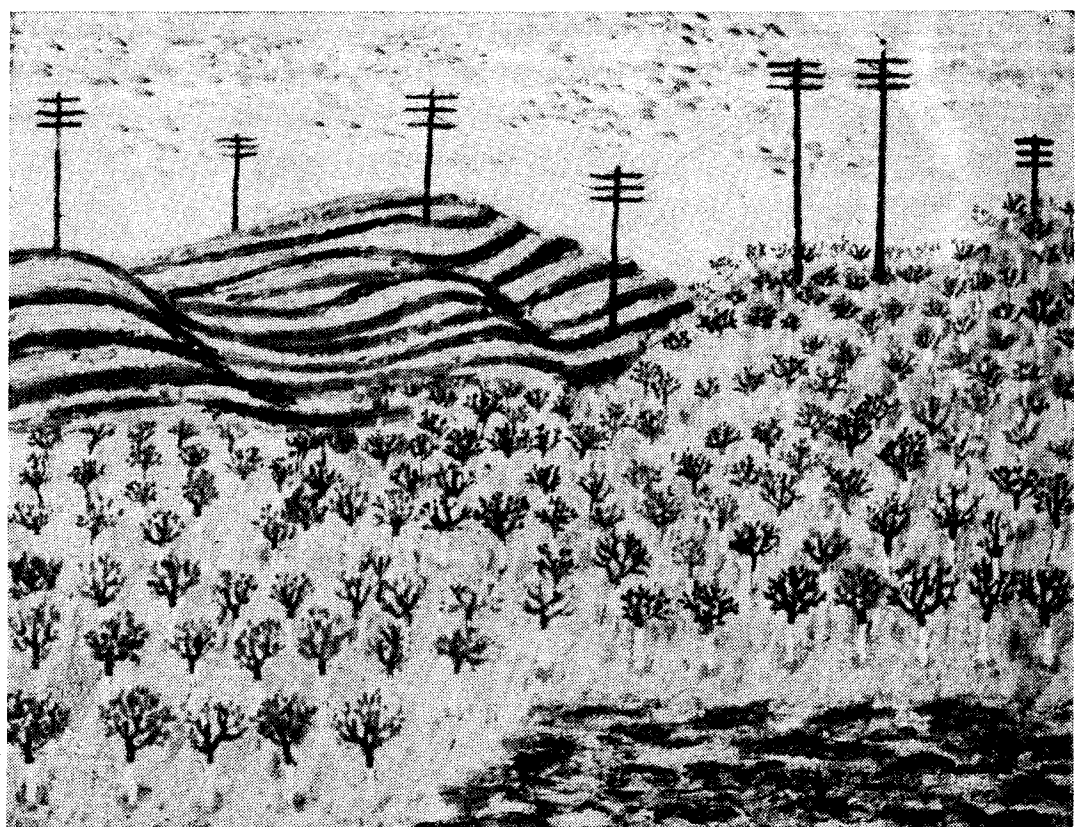
Acest raport de unitate structurală individ-mediul social-cultural este bazat, în concepția noastră, pe un fapt fundamental: creșterea organică, supusă legilor universale, naturale, și metodelor educației. Vrem să spunem că dacă educația nu se grezează pe un fond biologic natural, devine o construcție artificială, caducă. De pildă: este zadarnic și absurd să încerci să inculci unui copil deprinderi care contrazic legile dezvoltării psihologice și legitățile specifice umane; este ca și cînd un fiziolog ar vrea să fixeze niște reflexe condiționale împotriva reflexelor organice, înăscute; plasticitatea umană poate accepta un timp, mimetic și fără convingere, aceste deprinderi și învățăminte, adevărate absurdități bio-psihologice, dar rezultatul va fi lipsit de fruct: va ajunge la sterilitate, mecanizare, anulare a personalității și, în cazurile grave, la tulburări psihice. Educația este un proces natural, respectînd legile bio-psihologice de dezvoltare ale ființei umane.

Valorificarea maximă a personalității umane

V.S.: Un mare genetician contemporan (J. B.S. Haldane) a afirmat că printre învățămintele majore ale geneticii trebuie trecută concluzia că diferențele calitative dintre indivizi sînt diferențe importante și că — luîndu-le în considerare — vom ajunge la punerea în valoare maximă, a persoanelor umane, în interesul societății. Valorificarea maximă a resurselor umane se bazează pe descoperirea aptitudinilor, pe respectarea particularităților temperamentale etc. Desigur că o cunoaștere exhaustivă a specificului individual este imposibilă, dar ea este și de prisos; în practică, ne poate orienta în mod satisfăcător o **incadrare tipologică** a indivizilor. Dar, pentru a fi eficienți, se cere să depășim faza declarativă, a recunoașterii unor principii generale și să trecem la studierea în concret, în detalii, a procesului de plămădire a personalității umane, cu aspectele sale biologice, psihologice și social. Noi sarcini se pun în fața pedagogiei, a psihologiei, a igienei. Medicina este chemată să intervină în mod complex și sagace, ajutorul medicului fiind necesar dincolo de identificarea și tratarea cazurilor de boală. Eticheta de „normal“ nu mai este satisfăcătoare pentru o antropologie care urmărește valorificarea socială a diferențelor individuale. Interferența dintre fiziologie și psihologie, dintre biologic și social, are multiple fațete, dintre care unele au fost neglijate: din conștiința dificultăților problemei, din lipsa unei metodologii adecvate sau din superficialitate. Materialismul dialectic și istoric, neurofiziologia modernă și doctrina lui I.P.Pavlov, endocrinologia contemporană — iată cîteva dintre cuceririle gîndirii umane care pot fi folosite fecund într-o abordare a problemelor **omului concret** în cursul dezvoltării sale ontogenetice. Pedagogia fundamentată biologic nu înseamnă **biologism**, ci — numai — o pedagogie care ține seama de integralitatea persoanei și care respinge soluțiile standardizate.

Învățămintele geneticii

I.B.: O educație în spirit științific, aplicînd, prin urmare, învățămintele geneticii, presupune, în primul rînd, crearea unui mediu apropiat pentru dezvoltarea copilului, școlarului și, în general, a ființei umane: nu va fi o limitare a educației la instrucție și o simplă transmitere de informații, ci o integrare a omului într-un mediu școlar și social, călăuzind către **fapta** creatoare. Principiul fundamental ar trebui să fie, în convingerea noastră, unitatea

VIORIEL MĂRGINEANU

TERENURI NOI

și continuitatea de orientare și stare de spirit, între familie, școală, viața colectivității, considerată în întregul acesteia: cu alte cuvinte, această ambianță morală trebuie să fie fără falii și discontinuități, cu toată diferențierea de structură. Acest mediu social nu se poate crea decît printr-o îndelungă strădanie creatoare. Urmărirea unui scop atît de însemnat ca formarea unor personalități reprezentînd conștiința responsabilităților implicate de timpul de față, în spetă a umanismului socialist, presupune o pregătire ce nu se poate să-și viși decît în termen lung, prin interacțiunea dintre mediul actual, perfecționat progresiv și activitatea creatoare a indivizilor.

În cadrul acestei ambiante sociale stonice și creatoare se vor putea dezvolta conștiințe formate în direcția indicațiilor prezentate de datele fundamentale ale geneticii: îmbinarea unicității fiecărei ființe umane — reprezentată prin dotare intelectuală și particularități de structură interioară — cu disciplina colectivă, călăuzită către un același ideal. Corolarul acestui principiu va fi coexistența influenței modelatoare a învățătorului cu spiritul de inițiativă al școlarului, raport care, mai tirziu, la ieșirea din școală a acestuia, să-i îngăduie o călăuzire personală, așadar continuarea pe socoteală proprie a procesului de educație; acest principiu de educație nu va fi, în înțelegerea noastră, decît o transpunere a principului biologic al eredității, a paralelismului dintre forțele conducînd la conservarea tipului, deci, a caracterelor de spetă, și forțele conducînd la variabilitatea tipului, deci la evoluție creatoare.

Alte corolare ale acestui principiu vor fi adaptarea procesului de instrucție și educație, nu numai la specificitatea individuală, ci și la specificitatea vîrstelor elevilor, respectîndu-se principiul dezvoltării progresive, a dotării individuale, după „programarea“ ereditară, statornicită în timp; coexistența „specializării“ omului, în vederea exercitării unei profesii, și a formării unei temeinice culturi generale; principiul acesta afirmă realitatea profundă a ființei umane, care nu este numai un **homo faber**, ci și o ființă creatoare, un **homo sapiens**, și care, chiar pe planul pur tehnic, devine o ființă creatoare, prin lărgimea orizontului intelectual.

O călăuzire de însemnătate fundamentală în educație este asocierea cunoștințelor cu acțiunea, traducerea datului teoretic în practica imediată; cunoștința pură nu va fi astfel decît un punct de plecare, a cărui expresie ultimă va fi **acțiunea**, prin organizarea deprinderilor, a nevoii de creație, prin **faptă**: așadar, nu un

învățămînt pasiv, pur teoretic, ci un îndemn și o justificare către faptă.

Pentru a ajunge la acest ideal, este nevoie de o metodă de studiu, complexă, a unui contact global al elevului cu realitatea: contact în același timp intuitiv, direct, dar și imediat, prin înțelegere teoretică: îmbrățișarea concretă a realului, prin manipularea lucrurilor concrete, dar și prin cunoaștere teoretică, abstractă, și, mai ales, prin încercarea de transformare a realității, prin act. În acest mod se realizează personalitatea unui om complet, după imaginea unei ființe, care nu se limitează la cunoașterea ambiantei sale imediate, ci și acționează asupra-i. O atare educație activă face din om deopotrivă o ființă independentă, autonomă, dar și membru al unei colectivități, la propășirea căreia contribuie, prin exercitarea unei profesii: continuitatea dintre familie și societatea socialistă se înfăptuiește, astfel, prin mijlocirea școlii.

V.S.: S-ar mai putea adăuga observația că omul trăiește nu numai într-o **lume a tehnicii**, ci și într-o **lume a valorilor**. De asemenea, observația că idealul educației este îndeaproape înrudit cu tendința, conștiință sau inconștientă, către **progres**. A accentua asupra datoriei de a contribui la progresul social înseamnă — într-un fel — a trage consecințele din constatarea **poziției privilegiate** a omului în cadrul evoluției vieții pe pămînt: evoluția omului este — prin excelență — **potențial deschisă**.

Tocmai cunoașterea aprofundată a fenomenului „om“, inclusiv a particularităților sale biologice, este drumul către respingerea mistificărilor datelor antropologice, în solda capitalismului sau a imperialismului, cum ar fi malthusianismul, darwinismul social, rasismul. Nu putem judeca aspectele vieții sociale — nici cu concepte ce rezultă din studierea vieții de junglă, nici cu concepte împrumutate din zootehnie. Genetica umană nu este genetică generală, abstractă, aplicată la om. Dimpotrivă, omul — studiat în concret, din punct de vedere genetic — pare a fi un material excelent pentru rezolvarea unor probleme de genetică generală, foarte complexe. Asemenea studii s-au îmbogățit în ultimul deceniu — și chiar au dus la unele corectări în concepția generală despre ereditate.

Așadar, cercetarea — fără prejudecăți — a rolului eredității și a mediului în formarea diferențelor trăsături ale persoanei umane își găsește, astăzi, condiții favorabile de extindere și de intensificare, căci corespunde nevoilor practice ale procesului de educație, în sensul larg al acestui cuvînt.

SUPRASOLICITARE

Am publicat mai de mult, într-o revistă literară binecunoscută, un reportaj-anchetă pe această temă. „Colocvii“ nu apăruse încă. Consider important și eficace să reiau dezbaterea în paginile revistei dvs., cu un profil mai apropiat de problemele puse în discuție.

m. s.

Nimeni nu poate răspunde mai exact decât profesorii înșiși, cei angrenați direct în procesul de învățămînt (deși au un cuvînt hotărîtor de spus și părinții), care sînt „simptomele“ capabile să ne demonstreze că treptat, pe scara vîrstelor, cu cît urcăm spre clasele superioare, se produce parcă o „comprimare“ a timpului elevului, un fel de înghesuire a orelor reale într-un spațiu care nu mai corespunde necesităților. Să fim mai expliciti.

Scopul final al întregului proces de învățămînt este desigur formarea unui om cît mai complex, armonios pregătît și dezvoltat. Un asemenea rezultat e imposibil de obținut fără o pregătire de același tip, multilaterală. Relația este evident dialectică. Dar ca să ajungem la scopul pe care ni-l propunem, avem de străbătut o cale lungă (anii de școlarizare), diversă (vîrstele copilăriei, adolescenței, tinereții). Cum vom ajunge la cel mai eficace rezultat?

Primul pas pe care trebuie să-l facem ar fi investigarea sistematică, permanentă, cu mijloace cît mai adecvate, științifice și tehnice, a timpului. Orarul, modul în care elevul își împarte timpul, alternanța preocupărilor, ponderea lor — iată numai cîteva din problemele pe care ne propunem să le abordăm în cadrul reportajului — anchetă prezent.

24 DE ORE DIN 24

Nu este un secret faptul că foarte mulți profesori și părinți se plîng că elevii lor — mai cu seamă cei de vîrstă mare, din ultimele clase — au de făcut față unei acute lipse de timp. Cauza? Multiplele lor obligații școlare. Noi am adăuga: absența — pînă la ora aceasta — a unei atenții speciale față de felul în care se învață, față de metodologia învățării de unul singur. Credem, și avem dovezi, că se mai pierde încă destul din timpul particular al elevului, deoarece acesta nu a fost deprins cu cele mai moderne, mai eficace „tehnici“ de învățare. Să trecem însă la dezvăluirea faptelor.

Anchetînd un număr destul de mare (300) de elevi din clasele a X-a și a XI-a, profesorul Miltiade Ionescu, de la Liceul nr.4 din Craiova, a avut amabilitatea să-mi comunice următoarele date:

1. Cum vă împărțiți cele 24 de ore?

● 175 elevi răspund că ei consumă 2/3 din totalul orelor care alcătuiesc o zi completă, asistînd la cursuri, pregătindu-și lecțiile și temele de-acasă, parcurgînd drumurile (dus-întors) pînă la școală și înapoi, mîncînd (cum e și firesc, de trei ori pe zi). Aceștia le rămîne un disponibil de doar opt ore, în care se înghesuie: somnul de noapte + lectura + „foarte rar unele distracții“.

● 67 de elevi știu să-și chibzuiască mai acceptabil timpul: 5-6 ore de școală + 4-5 ore pentru pregătirea de-acasă + două ore pentru mese și drumuri la și de la școală; aceștia au timp, după propriile declarații, „de plimbări, filme, sport“.

● Un număr foarte restrîns de elevi, dacă judecăm proporțional, știu să întrebuițeze judicios, rațional, într-un mod ideal, orele zilei: 8 ore de muncă școlară + 8 ore de somn + 8 ore de odihnă activă și de distracție.

2. Cîte ore consumați cu școala (ore de curs) și pregătirea lecțiilor?

12-13 ore (pe zi): 35 elevi 11-12 ore: 50 elevi

10-11 " " 90 " 9-10 " 100 "

8-9 " " 20 " 7-8 " 5 "

Rezultatele de mai sus sînt controlate și prin intermediul dirigintilor claselor respective, care cunosc în amănunțime situația familiilor sau gazdelor elevilor chestionați.

3. Cît timp dedicați odihnei active sau pasive (somn de noapte și de după amiază, gimnastică, sport)?

— Somn de noapte: 5 ore — 50 elevi. 6 ore — 85. 7 ore — 90. 8 ore — 60. 9 ore — 15.

(Cercetătorul precizează că din cei 50 de elevi care dorm numai 5 ore pe noapte, unii declară că „nu pot dormi mai mult“, alții „n-au timp“ deoarece trebuie să facă mari eforturi, căci sînt și elevi la școli populare de artă, citesc mult — lectură particulară, au sarcini gospodărești etc.)

— Somn de zi: o oră după amiază — 25 elevi nu dorm niciodată după masă 275 elevi

(Iată cîteva din răspunsuri: „Lipsă de timp“; „Dacă dorm ziua, nu mai pot dormi noaptea“; „Decît să dorm, deși simt nevoia, rezolv mai bine o problemă sau două în plus la fizică ori la matematică, sau repet unele materii în vederea maturității“; „Nu pot să dorm ziua, fiindcă acasă la mine nu-i destulă liniște“; etc.)

— Gimnastică, sport: din 300 de elevi chestionați, doar 23 consumă cîte 1-2 ore săptămînal.

4. Cît timp cheltuiți cu distracția (plimbare, televizor, filme, teatru, lectură etc.)?

Majoritatea elevilor n-au, practic, timp pentru distracție; maximum 1/2 — 1 oră pe zi, ceea ce înseamnă că nu pot merge nici la film, nici la teatru, nici măcar pentru televizor nu le-ajunge timpul, lecturile lor se reduc la spicuri (din bibliografia recomandată în cadrul diferitelor obiecte de învățămînt).

* * *

Cercetarea de la Craiova corespunde întrutotul celei întreprinse de noi în Capitală. Elevii bucureșteni, ca și colegii lor craioveni, răspund astfel la cîteva întrebări asemănătoare:

1. Cîte ore pe zi sînt destinate pregătirii lecțiilor?

6 ore pe zi — 6 elevi. 5 ore — 3. 4 ore — 12. 3 ore — 6. 2 ore — 3.

2. Citiți zilnic? Cît timp?

Din 30 de elevi, citesc zilnic 19. Dintre aceștia 19, citesc: o oră pe zi — 12; o jumătate de oră pe zi — 6. 2 ore pe zi — 1. Restul de 11 elevi nu citesc zilnic; citesc doar trei ore pe săptămîină.

3. Cîte ore dormiți pe noapte? La cît vă culcați?

6 ore — 3 elevi. 7 ore — 12. 8 ore — 10. 9 ore — 4. 11 ore — 1.

4. Mai dormiți și după amiază?

Dorm o oră după amiază: 10 elevi. 2 ore — 5. Nu dorm niciodată după amiază — 15.

Majoritatea declară că nu se pot odihni și după masa, deși simt nevoia s-o facă, deoarece „n-avem timp și pentru asta“. Ori, dacă punem în față rezultatele de la întrebarea nr.3, din care reiese clar că destul de mulți elevi se culcă prea tîrziu și dorm în general peste noapte, prea puțin, absența somnului de după amiază reprezintă o lacună serioasă, căci poate să ducă — și duce chiar — la un randament intelectual scăzut.

5. Cît timp liber propriu, exclusiv al vostru, vă rămîne într-o săptămîină?

Răspunsurile la acest punct sînt extrem de variate, aproape imposibil de sistematizat și de transpus în procente. Unii elevi arată că, din păcate, acest timp liber propriu, absolut independent de orice fel de obligații (școlare, gospodărești etc.) se înghesuie în ultimele două zile ale săptămîinii, mai exact sîmbăta după amiază și duminica toată ziua. Rezultatul este că începe un fel de „fugă“ după distracție, un fel de neliniște îl cuprinde pe tînar: „Oare îmi va ajunge timpul, nu-l voi risipi prosteste, nu-l cheltuiesc de pomană chibzuiind asupra folosirii lui, alegînd o distracție sau alta, cît totul e să te cufunzi, oricum, în bucuria aceasta a lipsei de preocupări?“ Alții n-au asemenea „categorie de timp“ nici măcar duminica (în special din cauza obligațiilor gospodărești — majoritatea fetelor, cît și a unor programe de învățămînt supraîncărcate). Alții, cei mai puțini, nu își sorotesc restul timpului, dar pe acesta, timpul liber, îl chibzuiesc cu o atenție care ar trebui să se extindă și asupra restului săptămîinii.

CE MAI E DE FĂCUT?

Desigur că o investigație de tipul acesteia, folosite de noi, are un caracter (sîntem oare prea necruțători cu noi înșine) empiric. Problema pusă în discuție merită să fie studiată de un numeros detașament de cadre de specialitate (profesori, psihologi, medici etc.), pe baza unor chestionare minuțios pregătite, și acoperînd o arie geografică largă. Pînă la ora actuală nu există încă un teren unic, de întîlnire creatoare, a tuturor factorilor și științelor care pot da un răspuns complet, absolut necesar, întrebării: „Sînt suprasolicitați elevii de vîrstă mare?“ Pedagogia, psihologia, fiziologia, antropologia, sociologia — iată numai cîteva din uneltele de lucru cu care ar trebui să se muncească simultan, colectiv, nu disparat, așa cum se mai întîmplă încă, fiecare pe „pogonul“ său de preocupări. Cercetarea fărîmîtată duce inevitabil la mărunțirea temelor abordate, la repetarea problematicii investigate. Un studiu îndelungat, atent, multilateral, ar face să se renunțe la rămînerea în urmă a unor anumite modalități de instruire, cît și la predarea în clasă a lucrurilor care pot fi auzite, văzute și înțelese de elevi și pe alte căi, în afara școlii (cum ar fi cinematograful, televiziunea etc.). Străvechea tendință a enciclopedismului ar trebui supusă unei substanțiale cercetări proprii, în așa fel încît să se dobîndească o cît mai strictă esențializare a procesului de învățămînt, lăsîndu-se de-o parte ce ține de întîmplător, de acumularea aproape inutilă, ceea ce duce la coplesirea memoriei, la strivirea ei. Deasemeni, interdependența dintre felul de trai și felul de muncă al școlarului n-a stat încă suficient în atenția cercetătorilor, pentru a se trage concluziile necesare unei activități școlare absolut științifice, în care sferile de activitate să nu se atingă doar, ci să se întrepătrundă, așa cum se petrec lucrurile în realitate. Un regim echilibrat de viață, acasă, duce implicit la o rodnică activitate școlară, și invers.

Transformarea societății noastre socialiste, schimbările care se produc inevitabil în acest „secol al tehnicii“, corelația deci dintre progresul tehnic rapid și imensele transformări sociale, reprezintă factori fundamentali ai unei viitoare cercetări. Complexitatea problemei puse în discuție nu ne dă însă dreptul să afirmăm decît că suprasolicitarea (reală) merită să stea mai mult în atenția noastră, a tuturor.

MIHAI STOIAN

TIMPUL LIBER ȘI EDUCAȚIA ESTETICĂ

Balanța timpului socialist are pe un falger timpul de muncă și pe celălalt, timpul liber. Falgerul timpului liber atîrnă din ce în ce mai greu, semn că orele de odihnă, recreere și creație ale omului contemporan sînt mai numeroase. Prin această balanță se înclină în favoarea unei mai complexe și multilaterale posibilități de dezvoltare și îmbogățire spiritual-culturală a personalității umane.

Apărut ca o posibilitate și ca o necesitate, în urma progresului tehnic și a separării în timp și în spațiu a vieții familiale de munca productivă, timpul liber devine cu adevărat o valoare socială, polivalentă și consecvent umanistă, în primul rînd de ordin cultural, abia în socialism. Transformîndu-se din simplu timp ce rămîne disponibil după ocupația profesională în „spațiu al dezvoltării umane“ cum îl denumea Marx, el eliberează personalitatea umană de automatismele gîndirii și ale acțiunii cotidiene, permite și asigură o participare socială mai liberă și mai largă la fenomenul de cultură, dincolo de nevoile imediate ale muncii profesionale, stimulează procesul de învățare, dezvoltă o atitudine creatoare și inovatoare, un stil elevat de viață personală.

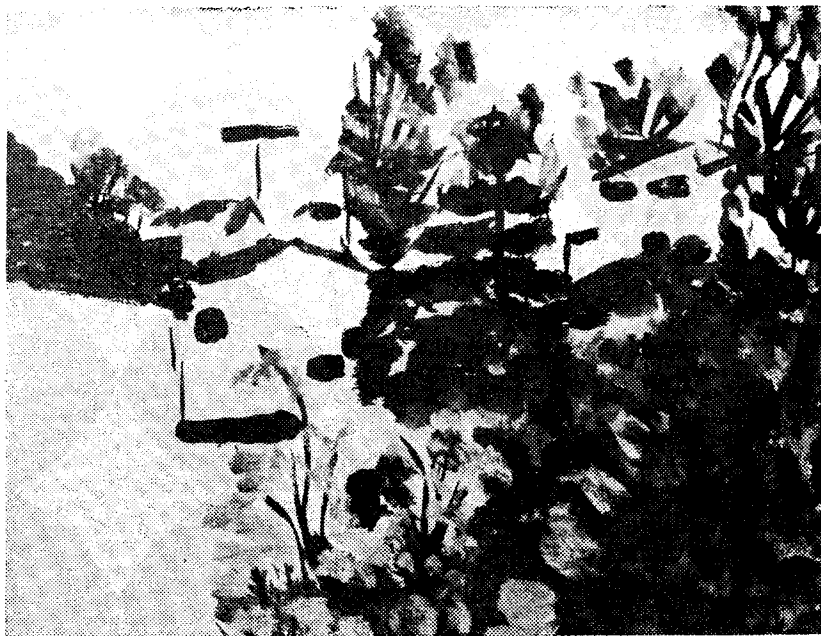
Din punct de vedere al educației estetice, el reprezintă principalul teren de pe care se poate dezvolta această latură a conștiinței sociale socialiste. Cînd și unde se pot ivi oare ocazii mai prielnice de contact direct cu valorile culturale și artistice ale omenirii sau de trăire a unor autentice emoții estetice în fața măreției unei peisaj, decît în orele noastre libere, în zilele și săptămînile de vacanță? Acest timp, care aparține integral individului, îi poate dezvălui și deschide cu generozitate toate orizonturile. Timpul liber dobîndește astfel valențe sociale deosebit de importante, întrucît în ansamblul de sarcini ale revoluției culturale, educația estetică a omului socialist, formarea gustului și idealului estetic, constituie sarcini de prim ordin. Arta și literatura nu se pot dezvolta fără o dezvoltare corespunzătoare a *subiectului estetic*, adică al nivelului de pregătire și sensibilitate receptivă a consumatorului de artă. Acest „consumator“ trebuie însă educat. Așa cum filozofia și știința nu pot fi înțelese „spontan“ fără o pregătire de bază necesară, nici arta și nici frumosul nu pot fi receptate „spontan“ fără o pregătire prealabilă. Emoția estetică nu se poate declanșa indeobște și la intensitatea posibilă, fără ca cititorul de poezie, privitorul unui tablou sau auditorul de muzică să posede nivelul de pregătire care îi este dat de cultura artistică cuvenită, de educația estetică indispensabilă. Principala sarcină a educației estetice stă, așadar, în formarea și dezvoltarea unui gust artistic de calitate, capabil să discearnă competent și justificat între valori și pseudo-valori. Tînărul în formare trebuie ajutat să vadă mai limpede în ce constă bucuria intensă ce o procură arta, satisfacția de calitate pe care o poate aduce un obiect frumos, un interior de locuință bine armonizat sau un oraș bine urbanizat, farmecul autentic pe care-l degajă un peisaj natural, văzut în toată complexitatea lui. Dezvoltarea, simțurilor umane subiective“, a sensibilității ochiului la frumusețea formelor și culorilor, a urechii la armonia muzicii etc. — se realizează mai ales prin exersarea continuă a simțurilor respective, adică prin contacte repetate cu valorile artistice. Aceasta este însă și o problemă de timp, mai precis de *organizare* judicioasă a sa. În cadrul timpului integral de viață al omului, vacanța, orele libere ocupă, evident, o spațialitate limitată. În cadrul acesta limitat, trebuie apoi să împletim armonios nevoia de somn, de distracție (destindere efectivă) și dezvoltarea personalității (latura formativă).

Între timpul pe care un individ îl va afecta desăvîrșirii educației estetice și orizontul său spiritual-cultural, concepția sa despre viață și frumos există un raport de interinfluențare dialectică. Lărgirea acestui orizont este rezultatul, în parte, tocmai al contactului permanent cu valorile culturale și artistice ale omenirii. Pe de altă parte, cu cît este mai larg acest orizont, cu atît individul va înțelege mai profund foloasele complexe ale timpului dedicat educației estetice; participării la spectacole și concerte, vizionării unor expoziții sau lecturi. Școala și familia pot juca în acest sens un rol îndrumător și formativ important în stimularea interesului pentru domeniul artistic, în deschiderea apetitului pentru o valorificare estetică superioară a timpului liber.

Problema pe care o discutăm mai prezintă însă și un alt aspect. Idealul estetic face parte din idealul social socialist. Educația estetică este astfel strîns împletită cu educația etică și politică a omului socialist, influențînd normele de conduită ale omului, atitudinea lui față de muncă și față de colectiv, caracterul năzuințelor și concepțiilor sale despre viață. Să punem față în față doi oameni, care și-au petrecut din acest punct de vedere, cu totul diferit timpul liber. Cît de scazăută va fi valoarea socială, cît de schematizată și sărăcită personalitatea și profilul spiritual al unui individ care și-a dedicat timpul liber exclusiv distracției, acumulînd, să zicem, sute și mii de partide de table jucate — raportat la cel al unui individ care, fără a neglija nevoia de distracție și destindere, a citit în acest timp măcar cîteva zeci de volume, a vizitat expozițiile, a audiat concerte. Modul diferit de structurare a timpului liber va avea repercusiuni pozitive sau negative nu numai asupra culturii artistice a individului respectiv, ci și asupra modului său de comportare în societate, asupra conștiinței politice și chiar a randamentului activității în producție. Este influențată astfel întreaga comportare și valoare socială a individului.

În mod obiectiv, nici un om nu poate cuprinde, nu poate lua contact cu toate capodoperele tezaurului artistic al omenirii. Depinde însă de noi ca numărul pinzelor de care ochiul nostru nu se va bucura, a acordurilor ce nu ne vor însufleți și înălța sentimentele, a cărților peste care fruntea noastră nu se va apleca, să fie cît mai puține. Cu cît cunoaștem mai mult, cu atît intuim mai complex vastitatea domeniului neacoperit de sensibilitatea și experiența noastră. Senin și netulburat de sărăcia cunoștințelor sale nu poate rămîne decît acela care n-a făcut încă primul pas peste pragul cunoașterii. Preferăm unei asemenea seninătăți sentimentul tragic al imposibilității cunoașterii complexe, desăvîrșite, neliniștea și tulburarea generatoare de căutări și auto-depășire. Vom deveni astfel mai sensibili și mai atenți față de fiecare clipă din viață, irosită zadarnic.

VICTOR MAȘEC

PEISAJ de ILINA SVETLANA ȘCHIOPU,

elevă în cl. a IX-a, Liceul „Dr. Petru Groza“, București

REGIMUL DE MUNCĂ ȘI ODIHNĂ AL ELEVULUI

Sentimentul de satisfacție pe care ni-l produce o muncă îndeplinită corect nu este întîmplător; pentru omul sănătos munca reprezintă o necesitate, o condiție firească a existenței sale.

Pentru a spori capacitatea de muncă a elevilor, condiția sine qua non este îmbinarea cît mai armonioasă a muncii cu odihna.

Nu rare ori s-a putut constata că oboseala nu este în raport direct cu volumul de muncă, ci mai ales în funcție de faptul că se muncește nerațional. De aceea, este necesar un raport corect dintre perioadele de lucru și de repaos, aducătoare de sănătate, de creștere a capacității de muncă. Nu întotdeauna oboseala survine în urma unor eforturi fizice mari — deseori ea apare la indivizii care efectuează munci intelectuale sau de o înaltă tehnicitate.

Înainte vreme se considera că în procesul de oboseală era interesată numai musculatura, că oboseala se rezumă pur și simplu la epuizarea anumitor substanțe nutritive, prin activitatea musculară, în special la reducerea glicogenului — substratul energetic al mișcării. Astăzi se știe că aceste substanțe nutritive în oboseală sînt foarte puțin modificate cantitativ și calitativ, ba mai mult, oboseala poate surveni cu mult înaintea epuzării rezervei de substanțe nutritive. Nici lipsa de oxigen nu explică în totalitate fenomenul de oboseală, pentru că se știe că atît aportul de oxigen cît și cel de sînge este fiziologic crescut în travaliul muscular. Teoria intoxicării — acumularea în sînge și în mușchi de metaloizi baziici — nu poate explica total fenomenul de oboseală.

Dezvoltarea posibilităților tehnice de investigație fiziologică a demonstrat că fenomenele de oboseală sînt consecința unor modificări foarte com-

plexe. Un rol important în producerea acestor modificări revine sistemului nervos central. Subliniem de la început că nervii — conducătorii nervoși — nu obosesc. Dacă, deci, oboseala nu apare întîi în mușchi sau în nervi, putem presupune că ea apare în primul rînd în centrul nervos. Astăzi, prin experiențele multiple de laborator, s-a putut măsura „timpul de reacție“, timpul de latență — ce se măsoară în sutimi de secundă — care este timpul necesar pe care-l utilizează sistemul nervos central de la primirea unei excitații și pînă la reacție — consecința acestei excitații. Cu cît timpul de latență crește, cu atît oboseala este mai accentuată.

Ar fi prea simplificat să explicăm oboseala numai prin modificările survenite la centrul nervos. În realitate, în oboseală se observă o reacție generală, în care sînt angrenate multe funcții și multe sisteme ale organismului.

În general, s-au observat numeroși factori care au favorizat apariția oboselei. Ea apare în munci care solicită deosebit atenția, îndeminare, care presupun un efort fizic îndelungat, muncile monotone și uniforme, mediul înconjurător cald și umed, zgomotul de la locul de muncă, zgomotul orașului, iluminatul insuficient, munca de răspundere mare, conflicte sufletești (stress-uri psiho-emotive), condiții alimentare deficitare.

Oboseala privită ca un stress va provoca din partea organismului o reacție de apărare. În această reacție de apărare un rol important îl au glandele endocrine, hipofiza și suprarenale.

În eforturile mari, cum este pregătirea examenelor, se elimină prin urină de 3—4 ori mai mari cantități de produși

Dr. MIHAI PAVELESCU

(Continuare în pag. 14)

Copiii noștri au crescut. Au trecut pragul adolescenței. Sînt tineri acum. Ne dăm seama despre aceasta, privindu-i cum s-au înălțat, alăturîndu-se umărului nostru sau depășindu-l. O înțelegem, mai ales, în fața problemelor noi — și uneori deloc simple — pe care noua situație ni le aduce.

Din cînd în cînd, bucuria de a-i vedea mari, împliniți, se împletește cu nedumerire, dacă nu și cu o ușoară strîngere de inimă. Ce s-a întîmplat? Ni se pare uneori, că — pe nesimțite — copilul nostru s-a schimbat, e altul sau chiar, cîteodată, că s-a instrăinat oarecum. Așa să fie oare? Sau, mai bine zis, să fie aceasta o situație inevitabilă? În ce măsură sîntem pregătiți noi, părinții, să răspundem într-adevăr necesităților copiilor noștri în această etapă a existenței lor?

Ne-am pus această întrebare, am sondat printr-o anchetă în două școli din București, opiniile unor părinți și îndeosebi ale unor tineri, elevi în ultimele clase de liceu. Am vrea să vă comunicăm cîteva dintre răspunsurile pe care le considerăm mai semnificative și, odată cu reflecțiile care ni se impun pe marginea lor, să schițăm unele sugestii cu privire la atitudinea noastră, a părinților, față de copiii noștri, azi tineri.

AU CUVÎNTUL PĂRINȚII

Din sondajul în rîndul părinților, două întrebări prezintă un interes deosebit pentru problemele care ne interesează. Prima era menită să-i introducă pe părinți în miezul discuției:

— Ați observat, în ultima vreme, vreo schimbare mai accentuată în comportarea copilului dumneavoastră?

La această întrebare marea majoritate a părinților au răspuns afirmativ:

— Da, parcă s-a maturizat.

Destul de mulți mărturisesc însă, cu un vădit regret:

— Copilul meu a devenit cam independent.

Sau:

— De cînd a crescut, nu mai este ascultător ca înainte.

Răspunsurile se diferențiază mai mult atunci cînd întrebăm:

— Socotiți că trebuie și că puteți interveni cu folos în problemele vieții de azi a copilului dumneavoastră? (alegerea prietenilor, a distracțiilor etc).

Din fericire, foarte puțini sînt aceia care se degajează de orice răspundere, declarînd: Nu, nu-i nevoie; se poate descurca și singur.

Cei mai mulți afirmă cu deplină responsabilitate: Da, trebuie să fim lingă el, spre a-l îndruma să-și aleagă calea cea mai bună.

Sînt însă și unele răspunsuri în care se poate surprinde și o notă de amărăciune și dezorientare: Nu prea ține seama de sfaturile noastre. Este individualistă, independentă, sigură de ea.

Desigur, frămîntările părinților — care se pot desprinde din aceste răspunsuri — nu sînt lipsite de teme. Din ce în ce mai mult, viața îl va solicita de aci înainte pe copilul lor, punîndu-l în fața unor probleme majore. Și părintelui nu-i poate fi indiferentă soarta copilului său... Trebuie să fim alături de copiii noștri, să-i ajutăm, să-i îndrumăm, dar cum?

OPINIILE TINERILOR NOȘTRI INTERLOCUTORI

Pentru a ne face o imagine mai clară în această privință, am socotit necesar să ascultăm și cealaltă „parte” interesată în acest dialog. Am sondat — în acest scop — și răspunsurile date de tinerii înșiși.

(În ce constă, așa dar, schimbarea pe care o resimți ei?) Răspunsul cel mai frecvent și mai tipic este acesta:

— Firește că s-a schimbat ceva. Doar nu mai sîntem copii.

Este, în sine, ceva îngrijorător în această schimbare, așa cum sîntem uneori inclinați să credem? Ascunde ea oare o inevitabilă instrăinare, o imposibilitate de comunicare, la un moment dat, între noi, părinții, și copiii noștri deveniți tineri? Iar dacă se ivește un asemenea dezacord, și chiar un conflict, știm noi într-adevăr să căutăm cauza reală acolo unde se găsește?

Să le dăm iarăși cuvîntul tinerilor noștri interlocutori.

— La noi în familie — mărturisește un elev din clasa X-a — datorită vieții pe care o ducem ne vedem foarte puțin, sau mai exact, avem foarte puțin timp pentru a sta de vorbă unul cu altul, iar atunci cînd ne vedem, sîntem oboșiți și cam nervoși. Astfel, că întrevederile sînt destul de neplăcute...

O colegă a sa definește raporturile cu părinții, în termenii următori:

— Situația în familia noastră este destul de încordată din cauza tatei care vine de la serviciu tot timpul încruntat și morocănos și ne spune că el trebuie să muncească pentru toți...și altele.

Asupra mea nu se exercită nici o influență educativă. Numai frica de a nu provoca scandal în casă mă oprește să fac ce vreau. O ascult pe mama, numai cînd nu țipă și nu este nervoasă.

De părerea mea nu se ține seama. De obicei hotărîrile se iau fără știrea mea sau a surorii mele, sau fără să se țină seama de părerea noastră dacă totuși ne-o dăm.

Situația conflictuală răzbate și mai pregnant în mărturisirea altei eleve:

— Am șaptesprezece ani și jumătate... vîrsta cea mai frumoasă. Dar... dacă vin colegele să mergem împreună la un film, tata se îndură greu să-mi dea voie. Să admitem că nu-mi dă voie pentru că nu-i convin dumnealui colegele mele. Dar de ce nu mă lasă atunci cu clasa, cu tovarășa dirigintă?

Într-o zi i-am spus: „Tăticule, dacă nu mă lași la spectacol cu clasa, cu colegii, du-mă atunci dumneata.” Atunci tata a răspuns că a ajuns la vîrsta dumnealui, fără să vadă spectacole.

Eu i-am răspuns că avem nevoie, la vîrsta noastră și de distracții.

Atunci tata s-a supărat: — „Te rog să taci din gură; nu am ajuns eu să mă conduci tu pe mine.” N-am mai spus nimic. Am plecat la culcare și am adormit cu lacrimile pe obraz. Alteori lucrurile nu capătă acest aspect dramatic. Totuși situația merită a fi notată.

— Pe mama o iubesc cel mai mult — declară o altă elevă — Mi-e dragă pentru că e veselă, optimistă, pentru că mă încurajează cu felul ei de a fi, cînd am micile mele necazuri. Mama e pentru mine o prietenă căreia îi pot spune tot. Dar... dacă e ceva sentimental... mama nu mă crede și rîde.

Așa sînt toate mamele. Ele nu concep că ai crescut, că ai început să ai probleme, fie și sentimentale. Ele te cred mereu mic și nu te iau în serios.”

RAPORTURI DE MA- TURĂ ÎNTELEGERE

Desigur contradicțiile nu capătă întotdeauna forme acute, grave. Ciocnirile nu sînt deloc inerente. Dimpotrivă. Mulți adolescenți și tineri chestionați atestă — în raporturile lor cu părinții — o sporită posibilitate de comunicare, raporturi de matură înțelegere. — „Fără îndoială, ceva s-a schimbat între noi și părinți — spune o elevă din clasa a X-a. Mergem spre maturizare și găsim în felul acesta, posibilități de comunicare, de apropiere, mult mai complexe. Atașamentul față de părinți este acum mai adînc.”

Desen de
OCTAV
GRIGORESCU

Iar un elev recunoaște cu luciditate:
„Abia acum pot să apreciez cât de bune erau staturile pe care le primeam altădată strimbându-mă.”

E firesc, astfel, să observăm că cei mai mulți dintre tinerii chestionați văd schimbarea produsă tocmai ca o adâncire a raporturilor cu părinții. O dată cu vârsta, tinărul a fost pus de la sine în fața unor realități noi chiar din viața părinților. Lucrurile încep să-i apară sub o altă înfățișare mai gravă, care-i stimulează simțul de răspundere. Și chiar dacă, în lumina crudă în care i se înfățișează uneori viața adulților, se smulge din iluziile copilăriei, tinărul nu refuză această realitate, ci dimpotrivă, o receptează cu seriozitate.

Apare deci, în mod real, posibilitatea unei forme noi de comunicare între dulți și adolescenți pe o treaptă superioară de înțelegere, implicând noi căi de îndrumare educativă. Marea majoritate a tinerilor care au dat răspunsuri în acest sens folosește același termen: „Între noi și părinți e acum prietenie”.

Aprecînd din plin exemplul și experiența părinților lor, tinerii fac însă adesea o rezervă și o precizare peste care nu ar trebui să trecem cu ușurință.

Formularea lor cea mai expresivă am găsit-o la un elev din clasa a XI-a:

— Da, părinții au acumulat o experiență de viață pe care ne-o transmit. Dar experiența lor nu poate înlocui experiența noastră personală și noi nu putem gândi cu capul lor, nici ei nu se pot pune în locul nostru. Pînă nu trecem totul prin noi înșine, degeaba!...

Iar un coleg al său completează:

— Pentru mine, tatăl meu este un exemplu (adică ceea ce trebuie să fie cu adevărat un părinte), dar nu și un fel final. Ne-a crescut în spiritul progresului și de aceea vreau să fac mai mult ca dînsul.

CÎTEVA SUGESTII ȘI ÎNTREBĂRI

Dacă acum copilul nostru ni se înfățișează azi ca tinăr, într-o lumină mai neașteptată, mai surprinzătoare, este oare cazul să-i reproșăm lui acest lucru, socotindu-ne frustrați sau părăsiți?

Sau poate, mai de grabă, trebuie să ne întrebăm pe noi înșine în ce măsură izbutim să fim prezenți alături de el, constituind pentru el un sprijin real în experiența nouă și nu odată decisivă pentru existența lui?

Și, de vreme ce, crescînd, copilul nostru — adolescent, apoi tinăr — este de fapt înclinat de cele mai multe ori să ne cunoască și să ne înțeleagă, ce rost ar avea să păstrăm cu rigiditate distanțe artificiale între noi și el? N-ar fi mai bine, cum am văzut deseori, să-i devenim prietenii maturi de care are atîta nevoie, să-i împărtășim cu sinceritate și cu seriozitate, cu toată gravitatea pe care această problemă o conține — propriile noastre experiențe, concluzii și întrebări?

De vreme ce, să o recunoaștem, el oricum „ne judecă”; este oare profitabil pentru scopurile noastre educative să uzăm de o autoritate dictatorială pe care tinerii o repudiază, în locul uneia autentice pe care ne-o poate da ascendentul experienței noastre de viață și mai ales, sinceritatea și înțelegerea reciprocă?

Dar dobîndirea acesteia din urmă presupune în primul rînd, din partea noastră efortul de a ieși din cercul limitat al propriei noastre experiențe, încercînd să ne-o asimilăm și pe a lor, pe a generației lor. Pe de altă parte, e evident că nimic și nimîni nu va putea justifica cealaltă extremă, a unei false înțelegeri și prietenii, a unei complicități iresponsabile față de greșelile sau riscurile pe care vârsta aceasta le poate implica. Cu alte cuvinte, e necesar să înțelegem multilateral și profund, că o dată cu trecerea copiilor noștri într-o etapă a dezvoltării lor, pășim și noi într-o nouă categorie de raporturi cu ei.

Nevoia noastră arzătoare de a-l ocroti pe copil, de a-i dărui totul, de a-l conduce pas cu pas, nu se poate permanentiza într-un tutelaj pe viață, fără a risca să denatureze sensul autentic „uman, al fiecărei existențe tinere care trebuie să se afirme în mod independent.

De aici înainte, tinărul își va construi existența pe picioarele sale proprii, cu deplina conștiință a responsabilității pe care acest lucru îl implică și, firește, pe baza întregii experiențe și influențe pozitive pe care familia a depozitat-o în el, de-a lungul perioadelor anterioare.

BIANCA BRATU

Pe urmele unui dosar de divorț

Pare ciudat, dar un dosar de divorț nu se deosebește de alte dosare. Aceleași coperti tip, file dactilografiate, semnături. Fiorul care mă încearcă este subiectiv. Il las așadar, deoparte, păstrez curiozitatea, deschid dosarul pe care l-am ales și citesc ce scrie, negru pe alb.

„Tribunalul raionului 1 Mai — București.

Prin acțiunea civilă înregistrată la data de 25 mai 1961, reclamanta S.E., domiciliată în strada Constantin Nacu nr. 7, desenatoare tehnică, a chemat în judecată pe soțul său, S. C., inginer la Electronica, solicitînd desfacerea căsătoriei (din vina pîritului), și încredințarea minorului Cătălin, spre creștere și educare, reclamantei S.E.”

În final, se arată că Tribunalul acceptă probele numitei S. E. și desfacerea căsătoriei, pîritul fiind și el de acord cu acțiunea introdusă. În sprijinul acestui din urmă punct vin declarațiile verbale ale pîritului în proces, cit și o scrisoare adresată de el reclamantei. Extrag cîteva rînduri din această scrisoare, aflată în dosar:

„Tovarășă Elisabeta,

Consider că vinovați sîntem ambii, și eu te-am supărat foarte mult, și tu m-ai supărat foarte mult. Acum, deși e timpul procesului, amîndoi am devenit oameni liniștiți, fără nervi, fără agitație, nu ca în cei 10 ani de conviețuire. Eu consider că acțiunea ta e binevenită, îți las copilul, și după desfacerea căsătoriei, nu voi mai face recurs.”

La sfîrșitul paginei, jos, procurorul a semnat albastru pe alb, închiderea acestui caz, ușor din punct de vedere juridic.

Am închis dosarul și a doua zi m-am interesat de școala unde învață acum Cătălin. Mi-am făcut socoteala că dacă la desfacerea căsătoriei avea nouă ani (după cum reieșea din acte), acum trebuie să aibă paisprezece ani. De la școală am mers la el acasă, în strada Constantin Nacu nr. 7. Mi-a deschis băatul. Acasă nu era decît el și bunicul. Mama sa plecase după cumpărături. Cînd i-am arătat motivul vizitei, Cătălin a fost mai puțin surprins decît mă așteptam. Zicea că fiind prieten cu tatăl său acesta mă trimisese aici ca să-i „torn” mama și s-o dau la ziar. Protestele mele nu l-au convins.

— Cum te împaci cu tatăl tău? am întrebat.

— Bine.

Am rămas puțin descumpănit. Acest „bine” pronunțat scurt,

demonstrează, oșadar, că-și urăște tatăl.

— Dar cu mama, cum te împaci? am continuat.

— Bine.

Am tăcut, apoi am schimbat vorba, mai mult ca să-mi descurc gîndurile. Discuția cu băatul părea mai dificilă decît credeam.

El însă corbea liniștit și rar, arătînd că-mi stă la dispoziție. Îl vedeam că așteaptă întrebările.

— Unde locuiește tatăl tău?

— Unde știți: Aviatorilor 4.

— Nu sînt informat despre părinții tăi. Abia acum am venit s-o fac. Iar despre tine nu știu decît că ai note de nouă și zece. Am trecut odineaori pe la școală.

Mă crezuse. De aceea se înseminase. Am acut apoi cu el o

Tristetea adolescentului

discuție destul de lungă. Redau numai o parte din spusese sale, acelea care m-au izbit brusc, pe nepregătite.

— Eu sînt foarte trist. N-am să mă însor niciodată.

— Ei! De ce?

— Nu merită. Tata o înșela pe mama cu vecina de la apartamentul de vis-a-vis, care era cea mai bună prietenă a mamei. Țiu mîntă că-și împrumutau bani, își spuneau toate necazurile. Și tata e un om bun!

— De unde știi aceste lucruri?

— Mi le-a spus mama. Iar că mama și cu vecina erau prietene, am căzut eu. — Zimbi.

— Iată asta mă doare pe mine și e interesant și pentru dumneavoastră.

Era prea sobru, chiar la vîrsta lui, pentru a căuta să-l tachinez.

După puțin timp a venit și mama sa. Dînsa s-a arătat surprinsă de rostul vizitei mele. Regretul divorțului, firește, dar de atunci au trecut cinci ani și acum fiecare își are viața sa. Bine că băatul e sănătos și învață excelent la școală. La toamnă va da examen pentru clasa a IX-a la liceu. (În vară, acum, a făcut gripă chiar în timpul examenelor de admitere).

Preocuparea ei, zicea, este să îngrijească de copil în așa fel, încît el să nu simtă nici o lipsă. Întrădeură, Cătălin, care trecuse politicos în camera de alături și trăgea de acolo cu urechea, era foarte îngrijit îmbrăcat, cu cravată și cămașă albă. Apoi, fără s-o întreb, tovarășa S. mi-a spus:

— N-a mai fost chip să mă înțeleg cu fostul meu soț, credeți-mă. A părăsit de două ori căminul. Cînd a plecat de aici, am aflat că a trăit și cu vecina din apartamentul de vis-a-vis. Atîta rușine n-a acut, ca să știți!

— Cătălin știe?

— Nu. Atît ar mai trebui! A fost ce-a fost, dar pentru el tatăl său trebuie să rămînă tatăl său.

În camera de alături era liniște. Dar ce făcea oare acolo

Cătălin? Așa dar tristețea lui continuă.

La plecarea am găsit prilejul să-l rog discret să ne vedem în oraș, peste două zile, dîmineața. Deși fără convingere, a acceptat.

Ziua următoare am mers în str. Aviatorilor nr. 4, la tatăl său. Tovarășul inginer S. nu s-a arătat surprins de vizita mea. Spunea că fiind prieten cu fostu lui soție sau cu oreo colegă de u ei, acestea m-au trimis la dînsul pentru a-i face „reclamă” la ziar. Am negat.

— N-am ce ascunde.

După aceea, mi-a arătat că de fapt Cătălin nu are de ce se plînge. Îi cumpără tot ce vrea, se interesează de el la școală. Învață minunat, m-a asigurat.

— Iar dacă vrei să știți cum se comporta fostu mea soție, a continuat dînsul, de asemenea fără să-l întreb, apoi aflați că imi făcea scandal în fiecare zi. Sînt șef de secție și eram nevoit să întîrzii uneori la uzină peste orele de program. Dar ea era obsedată de gîndul că vin de la femei. Și atunci căuta în revanșă să-și aducă în casă admiratori. Am dovezii.

— Băatul știe?

— Nu. Acestea nu se spun, mai ales că el trăiește acum la mama sa.

A doua zi dîmineața m-am întîlnit, conform înțelegerii, cu Cătălin. Era la fel de ursuz și neîncredător. De aceea am tresărit cînd mi-a spus că se putea vedea cu mine și la 12 noaptea. Nu trebuia să fixez întîlnirea neapărat dîmineața.

— Ce-ar zice mama ta?

— Nu știu. Știu însă ce mi-a spus tata despe dînsa.

— Ce-a spus?

— Dînsa avea admiratori, care veneau în casă. Probabil că nu voia să se lase mai prejos decît tata.

— Poate că nu e adevărat.

Cătălin a zîmbit și a spus că n-are rost să mă simt prost. Acest asalt al maturității în inima lui mă stînjenea. La despărțire mi-a spus că în timpul examenelor de admitere pentru clasa a IX-a din vară, înghițise ca un prost cretă pentru a face temperatură. „A fost un procedeu copilăresc” — spuse băatul. Apoi — spre uimirea mea, urmă această declarație: „La toamnă le voi spune pe șleau, mamei și tatălui meu, că nu mai vreau să urmez la liceu”. Era un mod de răzvrătire împotriva unei situații ireparabile? Sau copilăria corbea din nou în el? După vreo oră ne-am despărțit. La o viitoare întîlnire, Cătălin va arăta poate altfel. Apoi mă cuprînsese din nou indoiala și întrebările. Cîteva din ele se pun chiar acum:

Tatăl și mama lui Cătălin au desigur motive serioase să stea despărțiți. Dar de ce atunci, prin atitudinea unuia față de celălalt și față de copil, caută să-i cîntine ochi-librul de care are atîta nevoie la această vîrstă? Cred oare că dacă băatul, unicul lor copil înocă, bine și umblă îngrijit nu-i lipsește nimic? Un om la 14 ani, la o răscruce de drumuri, are nevoie desigur de mai multe. În primul rînd, de un exemplu de echitate morală.

TUDOR GHERMAN

ADOLESCENȚII DESPRE

Desen de OCTAV GRIGORESCU

După unele sondaje făcute în rândurile adolescenților de peste hotare s-ar părea că prietenia e pe cale de dispariție.

Solicitările multiple și variate, ritmul trepidant al vieții contemporane o exclud din viața tinerilor de astăzi, care nu mai au răgazul și nu simt nici nevoia sufletească pentru „ceea ce încălzește și unește o persoană de altă”, cum numește Littré prietenia. Sportul, filmul, radioul, televiziunea satisfac în bună parte nevoia de sociabilitate și afecțiune canalizând și sublimând în forme și modalități noi aceste sentimente așa de fi-rești la această vîrstă.

Pe de altă parte, nevoia de a comunica de la distanță, în scris, de la „suflet la suflet”, este și ea înlocuită în aceste țări prin răspîndirea și utilizarea largă a unor formule tip pentru orice gen de corespondență. Urmașii noștri nu se vor mai putea delecta cu scrisori ca acelea — celebre pînă astăzi — pe care pentru o plăcută petrecere de vreme, le scriau M-me de Sévigné, Goethe, Van Gogh, Flaubert.

Civilizația de astăzi cu înlesnirile ei tehnice ne va da miine o lume mai săracă sufletește, răpindu-i mult din ceea ce constituiau odinioară frumusețea și farmecul vieții.

O situație oarecum paradoxală, dacă ne gândim că e vorba de vîrsta marilor elanuri și afecțiuni cînd — observă fiziologii și psihologii — se constată la adolescenți o aplecare narcisică spre descoperirea propriei lor imagini oglindită în comunitatea din care fac parte.

Oare adolescenții și adolescențele noastre nu prețuiesc prietenia despre care se rostea așa de inflăcărat Boccaccio: „Cît respect și cîte elogii merită prietenia! Ea este aceea care face să se nască, hrănește și întretine cele mai frumoase sentimente de generozitate de care e capabilă inima omenească?”

O anchetă întreprinsă în rîndurile elevilor și elevelor claselor a XI-a de la liceul „Mihai Viteazul” din București ne arată că în inimile lor sînt mereu vii și fascinante exemplele marilor prietenii consemnate în istoria culturii: Castor și Pollux, Achile — Patrocle, Oreste — Pilade, Goethe — Schiller, Marx — Engels, Creangă — Eminescu ș.a.m.d.; că aceste prietenii celebre constituie un model și un ideal spre care se îndreaptă aspirațiile lor. Tocmai pentru că uneori prietenii ștatornicite nu corespund acestor modele umane, întîlnim în mărturisirile celor anchetați cîteva pete de umbră. Apare și aici manifestă drama mai mare sau mai mică, născută din nepotrivirea dintre real și ideal.

La ancheta noastră au răspuns 302 elevi și eleve din cele nouă clase a XI-a. Pentru a asigura o mai mare sinceritate în răspunsuri și, în același timp, pentru a ne permite o confruntare a unor clase cu altele, am cerut doar elevilor din patru clase să-și semneze răspunsurile (clasele a XI-A, XI-C, XI-D și XI-E). Alegerea celor cinci clase (XI-B, XI-F, XI-G, XI-H și XI-J), a căror răspunsuri urmau să nu fie semnate, s-a făcut după criterii stabilite în urma unei serioase cunoașteri a lor: spiritul de independență și neconformism, structura clasei, numărul predominant al fetelor, conduita și mediul familial, personalitatea dirigintelui etc.

Întrebările puse au fost următoarele:

1. Aveți prieteni, și cîți prieteni buni aveți (1, 2, 3, mai mulți)?
2. Cum v-ați ales prietenul?
3. Ce însușiri apreciați mai mult în prietenie?
4. Cum văd părinții voștri prietenii pe care vi le-ați făcut și ce rol au avut ei în alegerea lor?
5. Contribuie prietenia la formarea personalității voastre (prin discuții, sfaturi, schimb de experiență, învățăminte, ajutor etc.)?

Impresionează seriozitatea cu care cei anchetați au răspuns la întrebările noastre. Au fost rare cazurile (14) cînd s-a răspuns mai expeditiv. În general, elevii și elevele s-au străduit să facă un efort de autocunoaștere.

Am notat peste 30 de cazuri, cînd anchetații au stat la îndoială. Era și firesc. E o vîrstă încă plină de contradicții, de frămîntări, de instabilitate emotivă, de interiorizare. Lupta pentru o poziție personală și pentru apărarea „eului” de orice amestec din partea celor mai vîrstnici sînt unele din trăsăturile tipice acestei perioade.

Nu ne-au surprins, deci, răspunsuri ca acestea: „Nu știu de ce ar interesa pe cineva toate aceste lucruri” (elevul J. cl. XI-H); „Sînt lucruri prea intime, prea personale ca să le dezvălui ușor” (XI-F); „Am ezitat mult pînă m-am hotărît să scriu și cum să scriu” (elevă, cl. XI-H); „Încerc să recapituliez în minte întîmplările mai importante și atitudinea mea față de oameni” (XI-J); „Mi-e greu să răspund. Prietenia ideală o găsești doar în literatură. Realitatea e mult mai complicată, totuși voi încerca” (C.D. XI-D).

E de remarcant faptul că răspunsuri mai ample și mai nuanțate, cu mai mult spirit de analiză, au dat acele clase unde fetele sînt mai numeroase (XI-F, XI-H), iar la clasele în care predomină numărul băieților, tot fetele au fost acelea care și-au motivat afirmațiile cu mai multă grijă. Să fie aceasta o simplă întîmplare? Se explică ea prin faptul că la această vîrstă fetele sînt în avans față de băieți? Sau cauzele trebuie căutate în structura unei gândiri mai analitice — cum lasă să se înțeleagă unii psihologi — într-o afectivitate mai accentuată, în nevoia de dăruire sufletească, specifică fetelor?

De asemenea, am constatat din răspunsurile unor fete tendința de literaturizare, iar la băieți pe aceea de singularizare și de bravadă, explicabile prin trăsăturile specifice acestei perioade de dezvoltare (transpunerea pe plan simbolic a unor tendințe și năzuințe, sub forma unei intelectualizări, tendința spre absolutul ideal, nevoia de originalitate și neconformism la normele generale adoptate etc.).

„Probele ce urmau să verifice trînicia legăturilor dintre noi s-au ivit, aruncate de simplul și totuși complexul cotidian” (XI-B); „Am fost înzestrată de la natură cu două defecte iremediabile; sînt neîncrezătoare și foarte taciturnă, la figurat” (C.L. XI-D); „Prietenia dezinteresată nu mai există din timpul cînd se petrecea acțiunea romanelor lui Al. Du-mas” (E.U. XI-D).

Ce cred adolescenții despre prietenie?

Cu toate că n-a existat formulată în textul anchetei o asemenea întrebare, mulți din cei anchetați au încercat să dea o definiție, sau să emită o judecată de valoare. Chiar cei care au mărturisit că n-au prieteni sau prietene, au arătat opțiunile lor asupra calităților unui prieten adevărat sau au făcut unele aprecieri asupra ei.

O elevă mărturisește că n-are nici un prieten cu adevărat bun și totuși: „Fericirea nu poate exista independent de prietenie. Nu poți fi fericit decît în mijlocul unor prieteni cu care să-ți împărtășești bucuriile și necazurile” (C.D. XI-D); „Omul fără prieteni este un izolat” (B.N. XI-F); „Prietenia este cel mai bun lucru din lume” (T.N. XI-E); „Prietenul este un al doilea eu” (P.M. XI-E); „Un prieten bine ales are un rol asemănător părinților” (M.M., XI-E); „Prietenia îți conferă o anumită siguranță și echilibrul necesar adolescenței” (St.N. XI-J); „N-am prieteni, dar voi căuta să-mi fac, căci e foarte greu să fii singur” (N.I. XI-F).

Numeroși elevi își întăresc părerile despre prietenie și roadele ei cu citate celebre din operele clasice: „Omul singur e într-o foarte proastă companie” (A. Bierce); sau „Nu există nici un deșert mai groaznic decît viața fără prietenie” (B. Gracian: Curteanul); sau „Prieten adevărat este acela care te sfătuiește spre bine, iar nu care îți laudă nebuniile” (Anton Pann).

1. Numărul mare de prieteni nu exclude existența unui prieten adevărat

La prima întrebare: *Aceți prieteni, și cîți prieteni buni aveți?* au răspuns afirmativ 289 de elevi. Dar și cei care au răspuns negativ s-au grăbit să sublinieze necesitatea prieteniei. Patru fete au declarat că singura lor prietenă adevărată este mama, iar un băiat mărturisește cu tristețe: „Încercările pe care le-am făcut pînă acum de a-mi găsi un prieten sînt nenumărate, dar, conducîndu-mă după clasicul proverb că prietenul la nevoie se cunoaște, n-am reușit să ajung la un rezultat multumitor” (T.Ad. XI-E).

Poate nicăieri nu se verifică mai din plin definiția dată de Aristotel omului (omul, ființă socială) ca în răspunsurile unora dintre anchetați: „Aș rămîne prietenă cu ea, poate și de frică să nu rămîn singură” (XI-E); sau „Omul nu trăiește decît pe jumătate, trăind numai pentru sine” (XI-E); sau „Nu pot trăi fără prieteni; mă simt dezarmat și neliniștit” (XI-B). Am întîlnit și două cazuri în care mărturisirea lipsei de prieteni capătă forma unei anxietăți și exprimă o profundă durere. Unele eleve declară că n-au încredere în prietenia dintre fete. „Oricît am fi de bune prietene, este imposibil să nu întîlnești și puțină răutate” (L.G. XI-E).

Cea mai mare parte a elevilor a declarat că au un singur prieten adevărat (257); 34 că au doi-trei prieteni și, în fine, 11 că au mai mulți prieteni.

Aproape toți cei care au declarat că au un singur prieten adevărat, au indicat și alți prieteni „mai mult sau mai puțin adevărați”. Cîțiva au

NOȘTRI PRIETENIE

fost mai categorici: „Cine are prea mulți prieteni, n-are de fapt niciunul“. Alții s-au arătat mai tranșanți și chiar exclusiviști: „Prietenul meu nu poate fi prieten și cu alții“.

Stînd de vorbă cu unii dintre elevii claselor ale căror răspunsuri au fost semnate, am constatat că numărul mai mic sau mai mare de prieteni nu depinde numai de împrejurările în care trăiesc și muncesc, ci și de temperamentul lor, de experiența lor proprie de viață, de eșecurile în alegerile anterioare, cum și de anumite bariere de exigențe absolutizante pe care le pune vârsta aceasta.

2. Nici nu știi cum te împrietenești

La întrebarea a doua „Cum v-ați ales prietenul?“ răspunsurile elevilor au fost mai puțin precise. Numai rareori au putut indica împrejurarea în care sentimentul prieteniei a devenit conștient. Au arătat, îndeosebi, întâmplările care i-au apropiat și au determinat prietenia dintre ei sau au stăruit asupra calităților pe care le-au descoperit la colegii respectivi.

Cu toate acestea, se pot desprinde câteva jaloane generale. Din afirmațiile elevilor se constată că elementul determinant în formarea prieteniei lor a fost participarea la aceleași acțiuni, fie în copilărie, fie mai târziu. Jocul, școala, excursiile, sportul, frecventarea aceluiași cercuri le-a dat prilejul să se cunoască, să-și descopere preocupări sau trăsături psihice comune, pe baza cărora s-a născut apoi afecțiunea dintre ei.

În alte cazuri prietenia a fost determinată de unele situații deosebite care au acționat ca un catalizator. „M-a salvat de la înec, riscîndu-și viața“ (declară I.B., XI-G); sau „Moartea mamei colegului meu (cărui eu citiva ani înainte îi murise tatăl). Colegul meu a rămas corigent la matematică și am învățat împreună. Așa l-am cunoscut îndeaproape și am văzut ce suflet are“ (XI-G). De cele mai multe ori descoperirea unor trăsături de caracter a influențat alegerea. „Ceea ce m-a făcut să mă împrietenesc cu această mică rebelă a fost faptul că din prima zi a reușit să-mi strice părerea ce-o aveam despre mine. Mariana mi-a spus de la obraz că sint încrezută. Și eram într-adevăr foarte încrezută“ (o elevă, cl.XI-F).

3. Ethosul adolescenților

La întrebarea „Ce însușiri apreciați la prietenii voștri?“ cei mai mulți au indicat sinceritatea (180). Urmează apoi, în ordinea adeziunilor, cinstea (55), respectul reciproc (52), obiectivitatea (36), seriozitatea (31), principialitatea (30), demnitatea (22), interese și gusturi comune (15), inteligența (13), curajul (9), temperament comun, delicatețea, veselie, frumusețe morală, fidelitate etc. (12).

Aceste calități au fost constatate de-a lungul anilor și verificate de experiența fiecăruia dintre ei. Precizăm că în numeroase cazuri, cum era și de așteptat, nu este indicată o singură calitate, ci mai multe, dintre care nu lipsește însă sinceritatea.

„M-am purtat urît cu colegii mei și am mințit. Singurul care-mi cunoștea minciuna era prietenul meu. În ședință, m-am apărut, dar prietenul meu — roșu la față — s-a sculat și în fața colegilor mei a luat atitudine împotriva mea. M-a durut mult la început. Mai pe urmă am înțeles gestul lui și l-am prețuit și mai mult“. „Eram timid și nesociabil. Colegul meu m-a jutat să-mi înfrîng timiditatea și mi-a dat o serie de sarcini în munca organizației“. „La moartea mamei eram foarte nenorocit. El singur a înțeles durerea mea. M-a chemat la el acasă, unde părinții lui m-au primit cu multă afecțiune. De-atunci sintem nedespărțiți. Ne pregătim împreună lecțiile și ne întocmim împreună programul pentru orele libere“.

Termenii folosiți pentru a desemna anumite calități psihice nu au la toți aceeași accepție, noțiunile nu sint suficient precizate. Astfel, prin sinceritate o parte din ei înțeleg cam ceea ce voia să exprime la Rochefoucauld în una din maximele sale „Sinceritatea este o deschidere a inimii“, adică — așa cum se exprimă ei — „Să ai cui să-ți deschizi sufletul“. „Un om de care să te apropii“ sau „să-i poți spune ce ai pe inimă, să nu-ți fie frică că te va înșela“ ș.a.m.d.

Alții includ în conținutul noțiunii de sinceritate, obiectivitatea și principialitatea.

„Să-mi spună și defectele nu numai calitățile, ca să mă pot îndrepta“. Sau „Să-mi pot reflecta în ochii lui și părțile negative ale caracterului meu“ etc. Această categorie de elevi își însușesc parcă recomandarea lui Boileau: „Faceți-vă amici pe cei ce sint gata să vă cenzureze“ (Arta poetică).

Abia un procent de cca 3%, au enumerat printre calitățile indispensabile unei adevărate prietenii factorii intelectuali (inteligența, cultura deosebită, preocupări artistice).

Punctul de greutate în evantaiul mare al însușirilor sufletești necesare realizării unei bune prietenii cade pe *criteriile morale*, ceea ce dovedește că prietenia răspunde unei necesități sufletești profund umane și că stabilitatea ei este condiționată de acestea. „Alegerea prietenului“ și stabilitatea prieteniei depind de valoarea personală a partenerului“ (elev cl. XI-D). „Prețuiesc în prietenie frumusețea morală“ (XI-A); „Să fie om“ (XI-C). Sau: „Prietenii cu care să te distrezi găsești destui. Dar eu vreau prietenii care să nu te lase în momentele grele ale vieții“ (elevă cl. XI-F). Parcă l-am auzi pe poetul Horațiu: „Cînd amfora e goală, amicii se împărășiesc“ (Ode) sau pe Cicero: „Inclină să crezi că un prieten este sigur atunci cînd situația noastră nu mai este sigură“.

Au fost cîțiva dintre elevii care au declarat categoric că nu poate fi vorba de prietenie cu un om inferior (din punct de vedere moral), urmînd

fără să stie îndeajuns de înțelesul lui Confucius: „Nu legați prietenii cu persoane inferioare vouă“. Doi au citat din Voltaire cuvintele: „Prietenia cu un om mare este o binefacere a zeilor“ (Ocdip).

4. Părinții au un cuvînt de spus

Cu toate că majoritatea celor anchetați (199) au arătat că părinții lor n-au avut nici un amestec în alegerea prietenilor, prezența familiei se face aproape pretutindeni simțită. Cea mai mare parte au fost de acord cu prietenii făcute; foarte puțini s-au opus categoric. Iată cîteva exemple de opoziție:

„Tata este împotriva oricărei prietenii (eleva este orfană de mamă) ca să poată avea cît mai mult folos de la mine în gospodărie“ (cl. XI-H); „Părinții mei se opun. Am multe discuții cu ei. Spun că prietenii mă împiedică de la munca mea de învățatură sau mă influențează negativ“ (XI-I).

Unii dintre elevii declară că părinții lor au avut încredere în capacitatea lor proprie de alege prietenilor. Acolo unde familia agăsită că alegerea a fost bună, a încurajat-o. În alte cazuri, prietenii copiilor n-au fost create de către familie, dar majoritatea răspunsurilor nu semnalează intervenții brutale din partea părinților, ci o îndrumare cu tact și supraviețuire. Doar în două cazuri intervenția a fost mai tare: „Părinții se amestecă în alegerea prietenilor, mai ales tata. Mă ceartă mereu.“ (M.T. XI-D). „De cîte ori am o prietenă nouă, mama încearcă să mă convingă că nu e de mine“ (XI-A).

Din unele răspunsuri rezultă grija familiei de a-și feri copiii de dezluzii atunci cînd sint convinși că prietenii acestora nu corespund; manifestă o anumită rezervă, nu se amestecă direct, lăsînd ca experiența și timpul să-și spună cuvîntul: „Am simțit că părinților mei nu le place noua mea prietenă, dar n-au spus nimic. Cînd am rupt legătura noastră de prietenie, mi-am dat seama că părinții aveau dreptate și că afecțiunea mea a fost prost plasată“ (XI-F).

O anumită idee însă se degajă din întregul material al anchetei. Acolo unde familia și-a înțeles serios și cu simț de răspundere sarcina ei educativă, și relațiile de prietenie ale copiilor sint sănătoase și nu există primejdia mare a influențelor exterioare nocive.

5. Prietenia, întîiul pas spre viața socială

Un alt criteriu după care s-au legat prietenii a fost cel al vârstei. „Sintem de aceeași vîrstă“, „ne înțelegem mai bine“, „sintem egali“. Bineînțeles, în cele 302 de răspunsuri am întîlnit și mărturii privitoare la prietenia cu oamenii mai vîrstnici (13).

La întrebarea: — Contribuie prietenia la formarea personalității voastre? — au răspuns pozitiv: 203.

N-au știut ce să răspundă, dar sint convinși că prietenia își are rolul ei în dezvoltarea personalității: 50.

Au răspuns negativ: 40.

N-au răspuns: 9.

Iată cîteva din răspunsuri: „Da. Îmi văd reflectată personalitatea în atitudinea prietenilor față de mine“ (St. I. XI-I). „Prietenia îmi dă siguranță și este un stimulent“ (G.L. XI-I). „O prietenă bine aleasă are un rol asemănător părinților: te sfătuiește, te ajută“ (XI-E). „Caut să-l ajung ca să mă bucur mai departe de prietenia lui“ (T.N. XI-E). Discuțiile purtate asupra cărților citite, asupra problemelor de artă și de viață îmi lărgesc orizontul, lucru pe care nu l-aș putea obține ușor singură“ (M.S. XI-A). „Prietenia este sufletul focurilor de taină și deci indispensabilă chiar și marilor zboruri“ (XI-B). „Influența poate fi hotărîtoare nu în sensul de a copia personalitatea prietenului, ci de a consolida trăsăturile personale cele mai bune“ (E.T. XI-D). „Am impresia că la vârsta noastră oricîtă încredere ai avea în sfaturile părinților, tot începi să ai o undă de îndoială“. „Cînd sfatul bun vine de la un om de aceeași vîrstă cu tine, prietenul sau prietenă ta, atunci îl primești mai ușor“ (L.T. XI-E). În general, culegi de la persoanele care te înconjoară ceea ce este bun, frumos, de admirat și deci de imitat“ (C.D. XI-D). „Cred că rolul prieteniei în formarea personalității mele este foarte mare. Ca să mă pot afirma într-o anumită direcție trebuie să cîștig încrederea celor din jurul meu“ (Ts.A. XI-E). „Prietenia te poate înălța foarte sus, dar poate să te și coboare pînă la ultima treaptă. De aceea îmi aleg prietenii de la care să învăț“ (XI-H). „Pentru formarea personalității mele caut să-mi însușesc calitățile morale ale prietenilor și să-mi corectez defectele“ (K.L. XI-J). „În afară de faptul că prietenia poate aduce cu ea perspective mai înalte, ea este un prim pas făcut de tînr spre viață. Omul nu poate trăi decît lîngă semenii lui și prietenia este o cale în formarea simțului de colectiv și a răspunderii față de omul care trăiește lîngă tine“ (XI-H).

Numeroși elevi și-au sprijinit poziția lor afirmativă cu exemple numeroase din istoria culturii sau din viața lor personală, arătînd rostul prieteniei în dezvoltarea lor intelectuală, estetică. Punctul de greutate a rămas și aici aspectul moral. Această pară că întărește observația lui Stendhal: „Poți obține totul în singurătate, în afară de caracter“.

Adolescența, vîrsta prieteniei

Ancheta, noastră deși limitată la o singură unitate școlară, și numai la clasele a XI-a, ne-a îngăduit să pătrîndem în universul sufletesc al adolescenților.

Pot fi liniștiți „disperații singurătății“, se pot consola nostalgicii după tineretă lor, alta de cît cea de-acum! Adolescenții mai visează la marile prietenii și visează destul de lucid.

Căutările proprii lor personalități, aplecarea spre viața lor interioară, spre autocunoaștere în vederea stabilirii unui raport cu lumea care-i înconjoară, lupta pentru o poziție personală, dorința arzătoare de a corespunde unui model al epocii în care trăiesc, închiștințele care se nasc de aici, dorințele și idealurile noi, toate îi mîină febril spre apropierea sufletească de semenii lor.

Prietenia redă adolescenților siguranța pe care tumultul de tensiuni ar părea că le-o fură. E un sentiment stenic, cu urmări, nu numai în viața individuală. Prietenia poate stimula interesul pentru cultură și adeziunea la valorile și idealurile societății.

M. ARIȘANU

Din complexul de probleme referitoare la formarea și educarea tinerețului vom desprinde pe aceea a deslușirii și formării vocației.

Dar ce este vocația? Scuturată de conținutul ei mistic pe care i l-au dat anii gânditori din trecut, socotind-o un har cu care sînt înzestrați unii oameni, ea poate fi abordată științific și realist.

În conținutul noțiunii de vocație intră o serie de particularități individuale care țin atât de structura somatică a organismului, cât mai ales de cea psihică: predispoziția, interesul, înclinația, aptitudinea, talentul, capacitatea, gustul profesional, reușita etc. Întrucît este vorba de o „chemare spre o anumită activitate sau profesiune,” — cum o definește Dicționarul limbii române moderne (1958) — noțiunea de vocație presupune elemente de ordin intelectual, afectiv sau volițional exprimate prin necesitatea cunoașterii activității și profesiei respective, prin pasiunea pentru ele și, în deosebi, printr-o muncă creatoare care angajează voința omului. Aceste note, care alcătuiesc conținutul noțiunii de vocație și o definesc plenar, se manifestă în anumite faze ale formării personalității și la anumite niveluri de spor sufletesc, în conformitate cu legăturile dezvoltării organismului uman, conceput ca o unitate dinamică între datele ereditare și factorii de mediu.

Vocația se face; nu se naște gata făcută ca Pallas-Athena din capul lui Zeus. Devenirea ei dialectică nu indică calea pe care trebuie să-o urmăm ca să o surprindem la sursă. Privită ca o dimensiune majoră a personalității, vocația ne apare ca o *incoronare a unor lungi eforturi* și ca o *constantă a întregii vieți psihice*. În această ipostază, ea absoarbe uneori întreaga zestre sufletească a omului, angajându-i pasional personalitatea.

În consecință se impune să-i sesizăm momentele de manifestare, să-i identificăm conținutul și să-i cunoaștem suplețea mlădieților în funcție de împrejurări și scopuri.

Semnele vocaționale apar pe diferite trepte ale dezvoltării omului. Uneori se manifestă de timpuriu — cazurile de precocitate — altele mai târziu, în funcție de natura conținutului pe care îl vehiculează și de condițiile de mediu. Important însă pentru educatori e să sesizeze momentul revelator al prezenței lor. În urmărirea și descoperirea lor vom avea în vedere etapele și nivelurile de dezvoltare, particularitățile individuale ale tinărului, profilul vîrstelor, relațiile dialectice dintre ele și, bineînțeles, factorul „mediu” — în primul rînd, cel social — care, prin acțiunea lui directă (instrucție, educație în cadrul școlii și al familiei) sau indirectă (ambianță generală, literatură, cinematograful, radio-televiziune etc.) orientează și consolidează vocația; cu alte cuvinte, interrelația: persoană-mediul, *dotația nativă* și cunoștințele, priceperile și deprinderile dobîndite.

O analiză la obiect ne duce la întregul sistem de referințe amintit mai sus. Predispozițiile (sau dispozițiile înăscute) exprimă particularitățile anatomo-fiziologice ale persoanei (activitatea sistemului nervos, anumite particularități anatomo-fiziologice ale acestuia, ale analizatorilor, însușirile de tip ale activității nervoase superioare). Acestea constituie baza materială a unor însușiri psihice și, în deosebi, a aptitudinilor; ele alcătuiesc *zestrea nativă* a omului.

PORTRET DE FETIȚĂ de ILINA SVETLANA ȘCHIOPU

DRUMUL VOCAȚIEI

Interesele și înclinațiile exprimă orientarea spre un anumit obiect sau spre o anumită activitate care ne stîrnesc atenția prin simpla lor prezență, legate, firește, de cele mai multe ori de trebuințele omului. Și este știut că ceea ce ne interesează ne reține, ne invită la observație perseverentă și amănunțită, ne absoarbe, ne pasionează. Cine n-a văzut un copil, imobilizat ceasuri întregi în universul de minuni al jucăriilor sale, străduindu-se să le priceapă, să le minuiască, pentru ca apoi să le demonteze surub cu surub și — mirîndu-se — să le asambleze din nou? Interesul lui pasionat pentru demontarea și montarea jucăriilor, spiritul de observație, curiozitatea de a ști ce se ascunde în alcătuirea lor, satisfacția ce i se citește pe față cînd izbuteste să le stăpînească, dialogul lui cu ele, care uneori continuă și în timpul somnului, sînt fără îndoială premisele unei vocații, aceea a constructorului de mașini, întrucît ele exprimă interesul și înclinația spre miracolul tehnicii.

Viața conștientă, profesiunea și vocația copilului debutează în joc. De aceea, jocul copilului este grav. Iată un fapt pe care mulți dintre maeștrii vîrstnici nu-l înțeleg sau îl înțeleg de-a-ndoaselea, deprecîind seriozitatea celor mai tineri cu superficialitatea și lipsa lor de înțelegere. Semnalăm acest fapt de experiență curentă, pentru că este sursa multor erori, cu urmări grave, în educarea copiilor și în procesul extrem de

subtil și delicat al dezvoltării vocației. Educatorii trebuie să observe cu multă grijă și cu serioasă luare aminte jocul copilului, ca și opțiunile care se declară pentru un anumit gen de jocuri (de imaginație, de observație, tehnică ș.a.m.d.), căci numai așa pot găsi firul de aur în nisipurile purtate de valurile năvalnice ale începutului de viață.

În anii de școală, interesele și înclinațiile se îmbogățesc, se adîncesc și se stabilizează. Diversitatea mai mare a activităților, tematicilor lor mai largă, ca și procesul de conștientizare, care are loc în această perioadă, fac posibilă structurarea intereselor și a înclinațiilor în jurul unor activități sau obiecte de studiu. Aceasta nu exclude existența și a altor interese sau înclinații, subordonate în mod particular la fixarea persoanei într-o anumită ierarhie.

Acum e momentul ca educatorul să se aplece cu mai multă atenție asupra copilului, să-l cunoască în toate posibilitățile lui și să-i întrețină interesele și înclinațiile manifestate, creîndu-i condiții optime de desfășurare. La fel de mare este rolul lui în orientarea acestor interese și înclinații spre obiective și activități valoroase pe plan social, în cultivarea onora dintre ele și dezaprobarea altora.

O altă etapă în procesul de deslușire a vocației îl constituie apariția aptitudinilor. Ivîndu-se la o vîrstă mai ridicată — perioada

școlarizării — acestea sînt mai ușor identificabile. Aplicația — cum îi spuneau vechii dascăli ardeleni în graiul lor modest — la matematică, muzică, desen, tehnică, studiul unei limbi etc., este un alt nume dat aptitudinii.

Unii psihologi au privit aptitudinea ca o condiție congenitală a unei modalități de eficiență, absolutizînd (și nu întîmplător) factorul ereditar (Sperman, Mc. Dougall, Dewey, Thompson, Thornidyke etc.). H. Piéron o definește ca substratul înăscut al unei capacități. Fără să neglijăm partea care se cuvine creditării (predispozițiile) aptitudinile sînt însușiri psihice care condiționează reușita sau succesul anei sau mai multor activități. Dacă prin substratul ei congenital, așadar, aptitudinea ține de zestrea nativă a omului, prin reușita și succesul activității într-o anumită profesiune, ea își relevă valențele sociale. Așa sînd lucrurile, se poate afirma că nu există o aptitudine „în sine” de pildă pentru profesiunea de instalator sau aviator, ci numai în raport cu anumite condiții tehnice economice, în fine, sociale, pentru exercitarea acestor profesii, în funcție de cerințele sociale (comanda socială) și de anume scară de valori condiționată social. În acest punct, pe drumul dezvoltării ascendente a vocației acțiunea factorilor de mediu este *decisivă*.

O aptitudine exercitată în condiții optime se transformă în capacitate, care, la rîndul ei, se caracterizează prin forță productivă, randament de calitate superioară și performanță excepțională. Apreciată prin „metoda produselor”, capacitățile se impune cu evidență. Expresia de circulație curentă, cu accent admirativ: „o capacitate” spune totul în această privință. Aptitudinile și capacitățile, cînd sînt descoperite și bine cultivate, deschid perspectivele viitoarei profesii pe care o împodobesc cu strălucirea „reușitei” și a „succesului”.

Dar cînd știm că ne găsim în prezența unei aptitudini? Aptitudinea se lasă deslușită tocmai prin modurile ei de manifestare în cadrul unei activități: rapiditatea și ușurința dobîndirii cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor și totodată prin originalitatea, independența și productivitatea în executarea unei activități. Astfel aptitudinea se manifestă numai în cadrul unei activități concrete în care de altfel se formează și se dezvoltă. Subliniem însă că simpla prezență a aptitudinilor la un om nu poate asigura reușita unei activități. Aptitudinea este numai una și desigur cea mai de seamă condiție, — dar nu și singura care asigură succesul activității (e nevoie de cunoștințe, priceperi, deprinderi, de interese stabile și profunde, de pasiune pentru munca respectivă, ambianță generală ș.a.m.d.). Un indiciu al existenței unor dispoziții favorabile pentru dezvoltarea unei aptitudini este manifestarea ei timpurie. Sînt prea cunoscute cazurile de precocitate din cultura, arta și știința universală sau națională (Mozart, Michelangelo, Repin; la noi Enescu, Grigorescu), ca să nu mai stăruim asupra lor. Desigur, nici acești mari artiști nu s-ar fi putut realiza, fără un proces de învățare. Numai că la ei procesul învățării s-a înfăptuit ușor și repede.

Alteori însă aptitudinea se manifestă la alte vîrste, ceea ce ne arată că în fond niciodată nu e prea târziu și că munca este cel mai mijloc de dezvoltare a aptitudinilor și talentelor.

Cu talentul urcăm o treaptă superioară în drumul nostru spre vocație. Aici își spun cuvîntul

răspicat originalitatea, spiritul inventiv și creativitatea.

Cunoașterea temeinică și cultivarea cu deosebită grijă a intereselor, inclinațiilor, aptitudinilor și talentelor de către părinți și profesori are o însemnătate deosebită pentru orientarea școlară și selecția profesională în general. Datorită lor, statul nostru socialist va așeza omul potrivit, la locul potrivit, sporind prin această productivitatea muncii, cheia bunăstării materiale și culturale a poporului nostru. Apare evidentă în urmărirea, și cultivarea vocației, *necesitatea* unei munci pedagogice speciale (în familie, școală și organizații sociale). În primul rând, cunoașterea adâncă a individualității copilului; o mare prudență în afirmațiile negative asupra lor. Sînt cunoscute cazurile lui Humboldt, Linné, Newton, Van Gogh — ca să nu cităm decît pe cele mai ilustre — care în copilărie nu lăsa sau să se bănuiască viitoarele lor capacități, ci dimpotrivă totul indica o oarecare mediocritate.

E bine să reamintim că nu există copii normali, din punct de vedere mintal, care să nu fie înzestrați pentru ceva, să nu aibă o înclinație pentru vreo activitate. Important este ca mediul familial sau școlar să întretină un climat favorabil formării și dezvoltării acestora, să recunoască din timp semnele vocaționale ale copilului și să le întretină „focul sacru”. În fine, un factor de mare importanță este dragostea pentru muncă. Maxim Gorki remarcă: „... talentul se dezvoltă din sentimentul de dragoste pentru muncă”. Educarea în familie a dragostei pentru muncă constituie o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea aptitudinilor și talentelor. În cercetările pe care le-a întreprins, psihologul Leites a demonstrat că înclinația pentru muncă condiționează nu numai ritmul dezvoltării, ci și nivelul calitativ al realizărilor și că este un factor constitutiv al talentelor.

MIHAIL RAȚIU

Un program editorial de mare prestigiu

LITERATURA DE INFORMARE

Interviu cu AL. GEORGESCU, directorul Editurii Tineretului

Reporter: Un bogat orizont spiritual și o bună pregătire de specialitate nu se poate obține fără a pune la îndemîna tineretului cărți care să-i satisfacă setea de cunoaștere — caracteristică vârstei — și în același timp să-i completeze, să-i îmbogățească materiile de studii.

Al. Georgescu: Desigur că în formarea unor oameni cu o pregătire superioară, a unei generații tinere cu o ridicată conștiință socială, răspund numeroși factori, între care școala joacă un rol primordial. Și în acest sens, activitatea Editurii noastre este chemată să vină în sprijinul programelor de învățămînt. Literatura de informare este una din multele forme posibile și eficiente: înțelegem prin literatura de informare o literatură specială, dar nu de specialitate, a cărei funcție principală este difuzarea largă, la un anumit nivel de accesibilitate a cunoștințelor în diferite domenii. O literatură care nu-și impune elucidarea unor probleme de specialitate, dar nici nu se dispensează de o strictă rigoare științifică. În prezent literatura de informare pentru necesitățile diferitelor vârste intră în preocupările noastre, fiind însumată într-un mare număr de colecții și serii, dintre care amintim: Literatura de informare privind disciplinele umaniste (Oameni de seamă, Populații și locuri, Biblioteca școlară, micro-monografii, În jurul lumii, Orașele Patriei.) Literatura de popularizare a științei și tehnicii (Mîini îndeminate, Să știm, Știința învinge, Știința distractivă). În sfîrșit, instrumente de informare (enciclopedii și dicționare, tematica pentru copii și tineret).

Rep.: Interesul major arătat de tinerii cititori unor volume din aceste colecții, interes concretizat prin rapida epuizare a tirajelor (amintesc aici, din memorie: Legende și miturile Olimpului de Al. Mitru, În lumea semnalelor de Ed. Nicolau, Spre Marte de D. St. Andreescu, Maori de Gh. Doru, Istoria cifrei π , sau Probleme celebre de Florica Cîmpan) nu ne împiedică să observăm lipsa din tematica volumelor a unor figuri de prim plan ale istoriei și culturii noastre: Mihai Viteazul, Bălcescu, Șincai, Timotei Cipariu, Pîrvan, Xenopol, Cobîlcescu, Mincu. Ca să nu mai vorbim de scriitorii străini prevăzuți în programa școlară de liceu.

Al. G.: Vă întrerup, nu cu intenția de a ne feri de critică. Ne cunoaștem lipsurile mai bine decît alții. Colecțiile noastre, dintre care unele au șanse de conturare iar altele, dimpotrivă, au ajuns în impas, ca orice lucru omenesc pot fi îmbunătățite; tocmai plu-

surile și minusurile lor ne-au dus la necesitatea unei reorganizări a literaturii de informare. Recunoscînd unele succese ale acestei literaturi publicate pînă acum, considerînd pe de o parte evoluția ei pe plan mondial și pe de altă, conștiința de cerințele determinate de dezvoltarea multilaterală a țării noastre, am ajuns la concluzia că în practica editorială se impune o cotitură în organizarea și sistematizarea literaturii de informare, ridicarea ei pe o treaptă superioară.

Rep.: Felul în care enunțați problema ne emoționează. Acumulările cantitative vă impun un salt calitativ. O „revoluție” deci? Am fi fericiți să anunțăm — primii cititorilor noștri, formele concrete ale acesteia.

Al. G.: Trăim un veac fierbinte. La noi revoluția, cum o numiți, e în plină desfășurare, în toate domeniile activității sociale, deci și cea culturală. Practica va infirma, confirma, sau impune în continuare dezvoltarea acestor noi forme. Înainte de a le numi, subliniez că ne călăuzește ideea de a pune la îndemîna tinerilor școlari, elevi de liceu, în general oricui vrea să studieze, cărți ieftine, bine tipărite, care pe lingă cunoștințe noi, utile în formația lor intelectuală, să fie și un instrument curent de lucru, în însușirea materiilor obligatorii de învățămînt.

Viitoarele colecții: „Lycaeum”, „Sinteze” și — provizoriu numite — „Dicționare și Enciclopedii”, vor răspunde acestui deziderat; pentru a le realiza vom apela la cei mai calificați autori români — savanți, oameni de știință, literați, istorici, geografi, filologi, istorici de artă, — acolo unde e cazul vom traduce lucrări străine celebre, sau eventual vom colabora cu edituri străine. Colecția „Lycaeum” — se recomandă, prin titlu. Va cuprinde cărți de completarea studiilor liceale, la diferite discipline: matematică, literatură, umanistică etc. — neuitînd nici o latură relativ neglijată pînă acum: literatura de îndrumare practică a tineretului în problemele de etică cetățenească, morală, comportament în societate etc..

Anul trecut am editat două „Sinteze”: T. Vianu: Despre stil și artă literară, și G. Bălan: Sensurile muzicii. Succesul lor ne-a dat ideea să oferim tineretului posibilitatea de a-și lărgi cunoștințele în diverse domenii: estetică, muzică, cinematografie, artele plastice, arheologie, numismatică, arta dramatică etc.

Însă noutatea „revoluționară” o constituie „Dicționarele și enciclopediile”. Serie cu mare grad de complexitate, profilată pe vârste — și implicit nivel de studiu — va cuprinde volume de sinteză a științei, culturii, tehnicii și artei, geografiei, istoriei, precum și dicționare propriu-zise de limbă și literatură — în primul rînd românească.

Enunțarea celorva lucrări, contractate, care vor apare în anii 1967 — 1968, va lămurii, sper, profilul acestor lucrări de informație: „Geografia patriei” de prof. Virgil Hilot, „Istoria patriei” de prof. C. Giurescu, „Enciclopedia științelor naturale” de prof. dr. N. Bodnariuc, „Orientul și Grecia” — Collection Jules Issac, în coeditare cu Hachette, „Științele naturale” — *Classiques Hachette* (volum ce se adresează elevilor din clasa a VI-a) în coeditare cu Hachette și în sfîrșit o serie „de literatură”: *Dicționar selectiv al literaturii române (autori)*, „*Dicționar selectiv al literaturii române (opere)*” lucrări contractate cu un colectiv de specialiști ai Institutului de Istorie literară „G. Călinescu”, condus de Vladimir Streinu, *Dicționarul literaturii române contemporane și Dicționarul selectiv al literaturii universale*, elaborate de alte colective de specialiști.

Tot în curs de realizare se află „Enciclopedia istoriei universale” (2 vol.) de acad. prof. Andrei Oțetea, „Enciclopedia navigației”, „Enciclopedia școlară” (2 vol.), „Enciclopedia pentru tineret” (4 vol.) și altele.

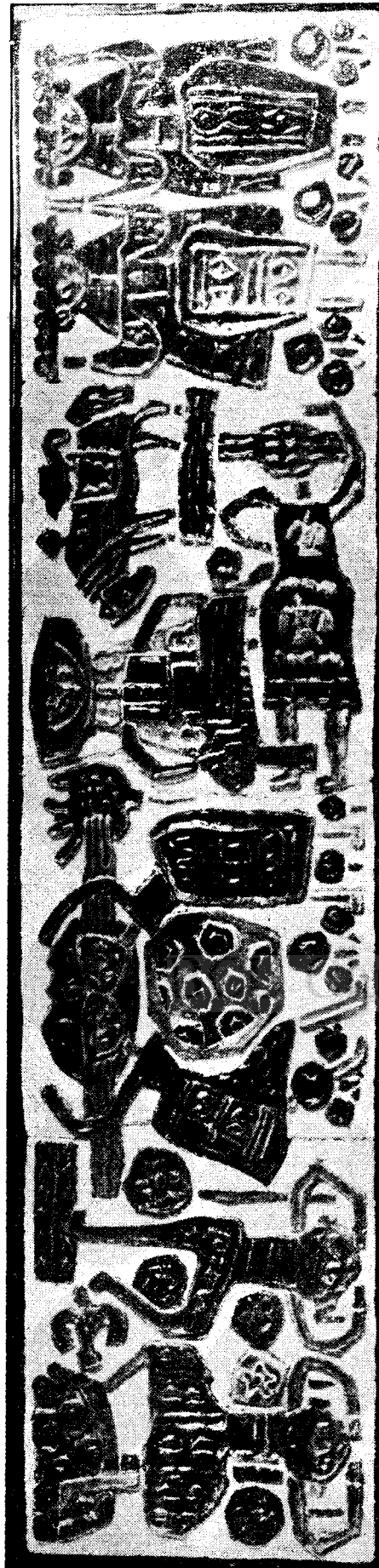
Rep.: Utilitatea „Sintezelor”, „Dicționarelor” și „Enciclopediilor”, aportul pe care-l pot aduce la lărgirea orizontului cultural al tinerilor, se recomandă, într-adevăr, de la sine. Alături de întreg tineretul patriei noastre, așteptăm nerăbdători apariția lucrărilor anunțate și mulțumind inimosului și priceputului său director pentru interviu, urăm Editurii Tineretului succes.

RADU DAN NICOLAE

ȘTEFAN
DIMITRESCU:

PORTRET

COSTIN IOANID

FOLCLOR

ceramică colorată

metabolizați ai hormonilor suprarenali decât în condiții normale. Noi mai știm că atât hipotiza cât și suprarenala, cu un rol atât de important în reacțiile de adaptare la efort, sînt în strînsă legătură cu sistemul nervos central, cu regiunea encefalică. Deci, trebuie să apreciem oboseala într-o perspectivă de relații strînse între procesele nervoase, endocrine și metabolice.

Reducerea funcțiilor scoarței cerebrale în timpul oboselei se reflectă printr-o serie de fenomene:

- încetinirea transmisiei excitației în sistemul nervos
- slăbirea atenției
- dificultatea de concentrare intelectuală
- reducerea nivelului funcțional al organelor de simț (senzația de amețală)
- perturbarea funcției deordonare a mișcărilor.

Oboseala, consecința unei activități intelectuale, se însoțește de dificultatea în concentrarea gândirii, diminuarea vioiciunii spirituale. Elevul are impresia că nu mai înțelege nimic, nu se poate concentra asupra subiectului pe care-l pregătește. Această inhibiție corticală determinată de oboseală atinge astfel sferile conștiinței, fiind un semnal de alarmă pentru intreruperea activității. Copiii trebuie înțeleși cînd se plîng că nu se mai pot concentra și îndemnați să se odihnească.

Această oboseală e o reacție de apărare a organismului, ea are un caracter util. Manifestările mici de oboseală pot fi combătute prin stimularea conștiinței a voinței, ridicarea de la masa de lucru și efectuarea unei mișcări de extensie a mușchilor etc.

În urma unor eforturi mari, cînd organismul nu mai are puțința de refacere, apare oboseala patologică — surmenajul. În acest caz, oboseala nu este aparent legată de efort, predomină dimineața, se suportă greu și e însoțită de senzația de neliniște.

Pe plan intelectual, tulburările se fac simțite în concentrarea atenției și în memorizare. Randamentul poate să fie schimbat sau să rămîna nemodificat, însă efortul pentru a obține acest randament este de 2—3 ori mai mare decât în mod obișnuit. Elevul surmenat are un dinamism diminuat, de altfel ca și spiritul de inițiativă, munca, distrația nemaiaducîndu-i nici o satisfacție. El are o înclinare spre depresione, teamă, neliniște nemotivată, labilitate emoțională. Apar turburări de somn, adormitul e și trezirile sînt dificile, somnul superficial, apare insomnia. În cazuri mai avansate nu lipsesc turburările organice: turburări cardiace, turburări digestive, (colici, diaree, constipații) și senzoriale: diminuarea acuității simțurilor.

Surmenajul se poate ivi în perioadele de examene după eforturi excesive, repetate, în care nu s-au respectat perioadele normale de refacere.

Combaterea oboselei prin medicamente excitante ale sistemului nervos central, ca perivitina, cafeina (exces de cafea), devine dăunătoare pentru că maschează senzația de oboseală, care are un rol protector.

Planificarea greșită a muncii și odihnei poate determina sur-

REGIMUL DE MUNCĂ ȘI ODIHNĂ AL ELEVULUI

(Urmare din pagina 7-a)

menajul. Astfel, studenții și elevii care nu s-au obișnuit să învețe zilnic, deci toți acei care nu și-au însușit treptat și organizat cunoștințele, sînt fatal obligați ca în perioada pregătirii examenelor să recupereze tot ce nu au învățat într-un an. Materia nouă ce trebuie asimilată repede e izvor de surmenaj.

În această perioadă, pentru combaterea surmenajului, e recomandabil odihna activă, care joacă un rol important asupra organismului oboseit. Odihna activă, schimbul dintre un mod de activitate cu altul, ajută mai mult la refacerea organismului decât repaosul complet. Alcătuirea regimului rațional de muncă și odihnă trebuie să se bazeze pe două principii importante: 1) respectarea unui ritm de activitate și repaus; 2) acest ritm trebuie să se bazeze pe alternarea judicioasă a diferitelor forme de muncă și repaos (repaos activ și repaos pasiv).

Important este să știm că în timpul zilei o îndeletnicire variată poate constitui o odihnă, numai cu condiția ca ea să fie organizată și să nu exprime niciodată continuarea muncii obișnuite. Să nu uităm că munca fizică ușoară stimulează considerabil activitatea intelectuală. Ocupațiile din timpul serii pot fi variate, cu condiția să rămîna timp suficient pentru somnul de noapte.

Din timpul folosit de organism pentru odihnă, cea mai mare parte revine în mod normal somnului. Viața fără somn nu poate fi concepută (1/3 din viața dormim). Somnul trebuie să se extindă la adult la 8 ore și mai mult la adolescenți și copii. Somnul normal este un repaus pasiv — el se caracterizează prin suspendarea oricărei activități voluntare.

Formele de odihnă activă nu pot fi standardizate pentru toată lumea; ele trebuie individualizate, ținînd seama de starea de sănătate și de condițiile de viață. Exercițiile fizice — sportul — constituie unul din cele mai bune mijloace de odihnă activă. Aeroterapia reprezintă iarăși un factor care combate oboseala. De aceea părinții, să nu interzică, în această perioadă, copiilor sportul de agrement, vizionarea unor filme distractive, plimbările.

Bună și proasta dispoziție pot combate sau accentua oboseala. Se știe de influența nefastă asupra randamentului unei activități pe care o generează frica, necazurile, tristețea, teama și invers, efectul pozitiv al bune dispoziții, al unei stări psihice bune.

De asemenea, trebuie arătat, împotriva unor convingeri contrare, că în timpul nopții randamentul intelectual este mai redus; lipsa de somn din timpul nopții duce la apariția precoce a surmenajului. De aceea, procedul unor elevi care învață

noaptea în peajma examenelor este greșit și părinții trebuie să-i sfătuiască să muncească ziua. Somnul asigură cea mai deplină odihnă a întregului organism, recuperează în mod esențial toți factorii care ajută la o perfectă funcție sinergică activă a organismului și a sistemului nervos central.

Prin scăderea activității nervoase în timpul somnului, toate funcțiile organice și tisulare diminuează, favorizînd astfel odihna. Numai în timpul somnului celulele nervoase se refac. Somnul normal și profund se caracterizează printr-o adormire rapidă și inerție completă. Cu cît somnul este mai profund, cu atît refacerea capacității de muncă este mai grăbită și mai sporită.

Ca să-și atingă scopul, somnul trebuie să se efectueze în condiții igienice. E necesară interzicerea excitantelor — cafele, băuturi alcoolice — înainte de culcare, precum și mesele bogate sau greu digerabile (copiii nu trebuie să se culce mai devreme de o oră de la ultimul prînz), aeroterapia și temperatura odihnitoare 1°—19°. O mică plimbare înainte de ora de culcare sau exerciții fizice ușoare sînt mult mai recomandabile decât urmărirea programului de la televizor toată seara.

Intrucît elevii sînt într-o perioadă de transformare (pubertate și post pubertate), nefiînd încă desăvîrșiți funcțional, se impun cîteva sfaturi practice, în vederea evitării surmenajului.

1) Obiectele de învățămînt, temele predate la școală trebuie învățate zilnic în cursul anului și numai recapitulate, reamintite în perioada dinaintea examenelor.

2) Efortul intelectual să nu depășească un anumit grad de oboseală.

3) Învățatul să fie obligatoriu urmat de perioade de destindere prin plimbări, sporturi de agrement, preocupări intelectuale de alt gen, după preferințele elevului.

4) Mesele să fie bogate în proteine, ușoare și consistente (carne, ouă etc), ușor digerabile și asimilabile.

5) Somnul să fie de cel puțin 8 ore; să nu înceapă după ora 22; într-o cameră foarte bine aerisită, izolată de zgomotele exterioare, nu prea încălzită, încît să nu depășească temperatura de 18—19°.

6) Să se respecte o ambianță psihică, familială, optimistă. Se vor evita orice excitații care ar produce asupra elevilor timiditate, teamă sau chiar timorare. „Ai să rîmii repetent“, „ai să cazi la examen cu siguranță“, „dacă vei cădea la examen îți pregătesc bagajul în fața ușii, nu mai ai ce căuta la noi acasă“, — amenințarea cu bătaia etc. au uneori efecte negative, dezastruoase, asupra copiilor.

7) Se va excita curiozitatea științifică nu prin opresiuni, ci prin cointeresare; e bine să ne arătăm și noi interesați de problemele pe care le învață copiii noștri, cerîndu-le să ni le lămurească uneori.

8) Părinții să se bazeze pe ceea ce are copilul mai bun în el și nu să răscolească permanent defectele lui (lacunele lui în cunoștințe); ei trebuie să-l dirijeze cu mult tact spre activitate organizată.

DIN JURNALUL UNUI MEDIC DE LA ȚARĂ

PARASCHIV

Mi-a venit tirit de maică-sa, într-un plinset. Paraschiv neastîmpărat. Ce surpriză! Paraschiv pe care-l cunoșteam de la grădiniță, dormind într-una, în timp ce ceilalți se jucau și cântau... Paraschiv a umblat pe unde nu trebuie. Paraschiv și-a vîrît un picior în cenușa fierbinte și s-a opărit.

— Paraschiv, te doare?... Tare?
— Păi...!?
— Paraschiv, să-ți fac o injecție, ca să nu te mai doară?
— Păi...?!
— Acum te mai doare?
— Păi!...

„Păi“... printre lacrimi și „Păi“ printre sughițuri...
Paraschiv e blond, mititel, și... tare frumușel, dar „face multe năzdrăvănii...“
— spune mama lui.
Cum timpul trece și orice rană se vindecă, Paraschiv s-a făcut bine. De cînd s-a ars la picior au trecut vreo două luni. Și... iată-l iar tras de mama lui, plîngînd cu foc mocsit.

— Ce s-a întîmplat, Paraschiv, iar n-ai fost cuminte?
— Păi!...
— Unde te doare?
— Păi!... Păi!... Aici, — și-mi arată piciorul unde a pătruns mîrșav un ghimpe de ciulin. Îl examinez, îl pansez, și-i spun:
— Gata, acum nu mai plînge, că-ți dau bomboane.
— Păi!...

Și-i întind o pungă mare cu bomboane. Toată mîna lui mică pătrunde înfrigurată, avidă, în punga căscată darnic.

Paraschiv ia un pumn de bomboane, îl bagă în buzunar, iar ia un pumn și-l bagă în buzunar, și repetă mereu același gest grăbit...

— Ei, — îi zic — gata, Paraschiv, dacă ai luat atîlta, trebuie să dai și la ceilalți frați ai tăi?

Dar el îmi răspunde:
— Păi!... — cu fața sclipind ca o stea enormă — Păi!...
Mamă-sa îi zice:
— Spune „mulțumesc“, Paraschiv! — și el:
— Păi!...
Mamă-sa, iar:
— Nu „Păi“, ci „mulțumesc“!
Înima nu l-a răbdat. A zis: „păi“ și apoi, în sfîrșit: „mulțumesc“ abia șoptit.

Paraschiv are cinci ani. E matur. E lacom. Și e foarte scump la vorbă. Mă gîndesc la el și încerc să mi-l închipui la vîrsta maturității...
Ce te vei face mai tîrziu, Paraschiv?...

M A R I A

Maria nu e o fetiță frumoasă, dar fricoasă tare, tare. Are patru ani. A venit la mine cu „nenea“ — fratele ei. „Nenea“ are opt ani și are ochii albaștri ca marea din cărțile poștale și un zîmbet bun, învîlitor, cald și îngăduitor, pentru că el este „nenea“. Nenea și-a adus surioara bolnavă la doctor, ca să o facă bine..

Maria are „niște bube“ care o mușcă „ziua și noaptea“, o mușcă rău de tot dar Mariei trebuie să-i fac injecții și ei îi este tare frică. La prima injecție trebuie să o ținem zdravăn mai mulți, ca să nu rupă acul acela, atît de fioros și... lung. Acum urlă, pentru că atunci cînd a intrat, plîngea smulgînd din ea perlele sale cele mai prețioase: niște lacrimi de uriaș.

Nenea are grijă de surioara lui și o mîngîie, și-i spune să fie cuminte că doare puțin și după aia trece de tot... dar eu, eu ce să-i spun Mariei?

Totuși mă gîndesc și, după ce i-am făcut injecția, îi spun:
— ...Maria acum trebuie să fugi de trei ori împrejurul dispensarului, după aceea să vezi că nu te mai doare deloc...

Și Maria o ia la sănătoasa, schiopătînd într-un picior la început. Face inconștientul dispensarului, vine la mine, se oprește tîcînd în fața mea, suspinînd încă. Se uită cu atîta încredere în ochii mei, că mă îngrozesc de minciuna mea gratuită.

— Te mai doare?
— Puțin.
— Ei, mai fugi încă de două ori...
A luat-o iar la fugă. O urmăresc și-i spun: — Mai repede, mai repede!
Și ea fuge tot mai tare.
— Încă odată, — îi spun, cînd o văd ezitînd... Și ea pornește din nou.

Ametesc puțin privind-o cum își scoate sufletul, încrezătoare, atît de convinsă de vorbele mele... și pentru că de data asta ea parcă nu mai vrea să se oprească, curm această cursă fără spectatori.

— Ei, ia spune-mi, Maria, acum te mai doare? Tot te mai doare?
— Nu.
— Deloc?
— Deloc! — răspunde ea cu un zîmbet care-i scaldă fața și dintr-odată, Maria se făcu frumoasă...

Dr. MARINA VÎRTOSU
Com. Bucșani Rn. Tîrgoviște

p o v e s t e a

Ochii înțeleptului văd mai departe „Pentru că totdeauna lumina se aprinde pentru cei ce văd, nu pentru orbi.“

ANTON PANN

Cei ce și-au dedicat preocupările și viața întreagă științei n-au renunțat totuși de a se interesa de bunul mers al societății. Ei au învățat pe mulți ca să fie cetățeni buni și de folos statului, ca de pildă pitagoricianul Lysis pe Epaminonda Tebanul, Platon pe Dion din Syracuse și așa mai departe. Eu însumi, dacă am adus vreun serviciu statului, am ajuns aci grație instrucției și formației date de învățătură. Aceștia nu numai în timpul vieții și activității lor luminează pe cei dornici de învățătură; ei realizează acest lucru și după moarte, prin lucrările lor. Ei n-au trecut cu vederea nici o problemă care să intereseze legile, moravurile și organizarea statului, așa încît putem spune că ei au închinat intereselor noastre momentele lor de odihnă.

CICERO

Legile educației sînt primele legi cărora ne supunem. Și întrucît ele ne pregătesc pentru a deveni cetățeni, fiecare familie în parte trebuie să fie condusă după modelul mării familii care le cuprinde pe toate.

MONTAIGNE

Jora se uită cu dispreț la ceașca lui cu lapte. Jora e sătul. Dar mama îi spune lui Jora: — Pisica vrea să-ți mînce laptele. Pisica se uită la lapte. Nu! Să nu-i dăm pisicii! Laptele îl va mînce Jora! Pisică, feși afară!
— Cuvintele mamei seamănă a adevăr. Pisica se uită cu adevărat, pisica, de bună seamă, nu s-ar da înlături de la o gustare. Jora se uită bănuitor la pisică. Și natura-mamă triumfă: Jora nu poate admite ca laptele să fie mîncat de pisică.

De la asemenea nimicuri începe egoismul.

A.S. MACARENCO

Am trăit ani de zile în cercul a peste cincizeci de copii sărmani, am împărțit cu ei în sărăcie plînea mea, am trăit însumi ca un cerșetor, spre a învăța să fac pe cerșetori a trăi ca oamenii.

PESTALOZZI

Stăpînirea de sine a tatălui este preceptul cel mai însemnat pentru copii.

DEMOCRIT

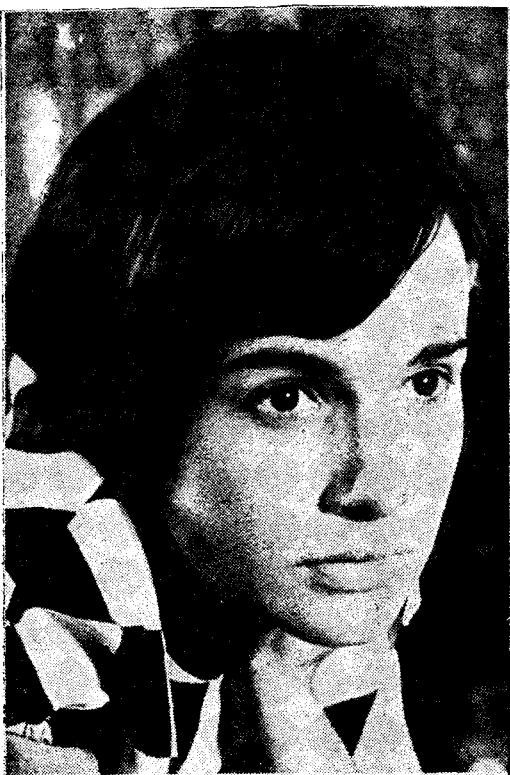
Un tată are două vieți, pe a sa și pe a fiului său.

J. RENARD

Măsurarea vieții omului este în funcție de buna folosire a ei, nu de lungime.

PLUTARH

v o r b e i

TINERETUL ȘI

● Scurt istoric

În 1890 Marey a realizat un aparat care-i permitea să fotografieze 16 imagini pe secundă; în 1892 Edison a inventat Kinetoscopul (o bandă de film cu fotografiile succesive ale unei acțiuni omeneste, perforată pe margini, era trasă prin fața privitorului dându-i acestuia iluzia mișcării), iar în 1895 frații Lumière își prezintă aparatul de proiecție, care îngăduie unei întregi săli de spectatori să vizioneze un film proiectat pe un ecran. De atunci au trecut 70 de ani, iar cinematograful a cucerit lumea. Mijloc specific de cunoaștere, cinematografia, ca orice artă, se adresează în primul rând înclinațiilor estetice ale omului. În sfera esteticii, cinematografia și-a dobândit succese răsunătoare, devenind pe drept cuvânt cea de-a șaptea artă. Totuși, prin specificul ei, sfera cinematografiei e mult mai largă întinzându-se — fără a neglija esteticul — de la reportajul filmat (informația de orice fel) până la reclamă (utilitate imediată). În acest cadru cinematografia este unul din mijloacele cele mai uzitate și eficiente de cultură de masă, auxiliar indispensabil azi, în majoritatea activităților omeneste: industrie, știință, cercetări, educație, recreare.

● Cinematograful și școala

În dubla lui calitate: de operă de artă și instrument al predării cunoștințelor, cinematograful și-a marcat de câteva decenii prezența în școli.

Pe vremuri, elevii — mai cu seamă cei din internate — erau duși cu rindul, simbăta, la film; cam la atât se limita în România burgheză aportul educativ al cinematografului.

În anii noștri, cinematograful a devenit un auxiliar prețios al procesului de învățământ. Azi liceele și școlile generale sînt prevăzute cu mijloace tehnice cinematografice (aparate de proiecție, epidiascoape și diascoape). Acestea le sînt puse la dispoziție de Ministerul Învățămîntului. Fără a pierde din vedere dublul aspect al problemei (filmul - artă și filmul - mijloc de instrucție) ne-am adresat tovarășei Maria Popescu — directoare a Direcției activității educative din Ministerul Învățămîntului.

Printre mijloacele audio-vizuale (disc, magnetofon, diapozitive și diafilme), folosite de cadrele noastre didactice la lecții sau în activitățile în afară de clasă, de un interes deosebit se bucură filmul didactic științific și cel artistic.

Convinși că filmul are un rol important în formarea personalității și a caracterului (lărgeste orizontul cultural, stimulează interesele, năzuințele și aptitudinile), tot mai mulți învățători și profesori includ în planurile lor de muncă utilizarea acestui excelent mijloc instructiv-educativ.

Deficiențe în utilizarea lui mai există totuși. Multe școli se mulțumesc doar să recomande elevilor anumite filme. Altele, deși se străduiesc să-i ducă în colectiv la cinematograful, nu-i pregătesc în prealabil pentru a înțelege problemele pe care trebuie să le urmărească cu precădere, nu discută cu ei, după vizionare, valorile de conținut și calitățile realizării artistice.

Filmul exercită o mare atracție asupra tineretului de toate vîrstele. Neîndrumată de către familie și școală, ea poate avea însă urmări nocive.

Ca să nu mai vorbim de cei ce nesocotindu-și îndatoririle școlare frecventează cinematografele în timpul orelor de cursuri, sau seara, la ore tîrzii. Un număr mare de elevi, uneori în dauna pregătirii lecțiilor, vizionează, însoțiți uneori chiar de părinți, fără alegere filme după filme, unele neopotrivate vîrstei lor. Neformați încă din punct de vedere intelectual și moral, ei nu sesizează intenția satirică a unor imagini și în manifestările negative ale eroilor văd modele de comportare.

Efectul negativ al acestui fenomen, evident, se va întoarce ca un bumerang nu numai împotriva școlii și a familiei, ci și împotriva copilului însuși.

Pentru a feri tînarul spectator de influențe dăunătoare și ținînd cont și de specificul problemei, prin intermediul unei comisii mixte, alcătuită din reprezentanți ai Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și ai Ministerului Învățămîntului, se stabilește ca anumite filme, necorespunzătoare cu vîrsta, să fie interzise școlărilor sub 16 ani, prin mențiunea respectivă pe afiș.

Firește, comisia la care ne-am referit nu se rezumă numai a decide ce filme să fie sau nu vizionate, ci face și propuneri privind achiziționarea și respectiv producerea unor filme artistice necesare educării tineretului. Astfel, sub forma unor sugestii, Direcția activității educative din cadrul Direcției generale pedagogice a dat chiar o tematică Studioului nostru de cinematografie. „Unelē teme ca: „Prietenie și tovarășie“, „Ce și cum să fiu în viață“, „Tabere și excursii“ au și intrat în lucru. Cum se vede, noi stabilim doar cadrul general, în scopul unei eficiențe educative corespunzătoare, stabilim problemele esențiale ce trebuie urmărite în întocmirea scenariului cit și în efectuarea imaginilor. Realizarea filmelor rămîne, bineînțeles, în seama studiourilor de filme artistice și documentare.“

● Ce ne spune producătorul de film

Ne-am adresat în această problemă tovarășului Eugen Mandric, directorul Studioului Cinematografie București.

— Filme educative? Filme pentru tineret și despre tineret? Problemele sînt în centrul atenției noastre. Mai întii: urmărim — și adesea reușim — să facem opere de artă; ele sînt educative pentru toate vîrstele. În ce privește a doua problemă: tineretul iubește filmele de acțiune și, în egală măsură, filmele de actualitate: „Dacia“, o coproducție în care va juca Jean Marais, citeva filme polițiste, plus două filme cu tineret și despre problemele lui: „Ultima noapte a copilăriei“ — scenariu de C. Carabă, regie Savel Stoiopol, „Diminețile unui băiat cuminte“ scenariu C. Stăciuc, regia A. Blaier — toate în lucru la studioul nostru, vor satisface cred, exigențele minunatului nostru tineret.

● Pentru latura tehnică...

ne-am adresat Serviciului pentru materiale didactice și instruire practică din Ministerul

Învățămîntului. Aci aflăm că problema prezentată două aspecte esențiale: dotarea școlilor cu aparatura necesară și a doua, filmele.

„Aparatura se fabrică la noi — în limitele fondului alocat — circa 250 aparate — de 16 mm — pe an. Am reușit astfel să acoperim necesitatea tuturor liceelor. Am început dotarea școlilor generale. Relativa rămînere în urmă și greutățile, în acest sector s-ar lichida mai grabnic dacă sarcina procurării aparatelor nu ar apăsa numai pe umerii noștri. Secțiunile de învățămînt vor putea și ele să planifice și să obțină din fondul de învățămînt, prin comandă directă, aparatura necesară grăbind astfel dotarea școlilor. Și încă un aspect: un aparat de proiecție de 16 mm costă cea 8.000 lei; unul de 8 mm, cea 2.000 lei. I.O.R. s-a oferit să le execute pe acestea din urmă în cantități oricît de mari; în loc de un aparat, cu aceiași bani am putea avea patru, dar, (există mereu un „dar“...) noi nu facem filme (peliculă) de 8 mm. Am obosit cerînd sprijinul D.R.C.D.F. și al altor foruri, firește fără rezultat. Diascopul I.O.R. — pentru diafilme sau diapozitive — e un aparat bun, ușor de manipulat, cu care am dotat — și continuăm să dotăm școlile noastre. De la anul vom avea și un epidiascop „Atlas“ pentru procesul de învățămînt.

În ce privește filmele, în fiecare an, pe baza normativului de înzestrare a școlilor generale, a recomandărilor, propunerilor și sugestiilor metodistilor, a materialelor de la cursuri, întocmim un plan pentru necesarul acestora. Planul se trimite tuturor secțiilor de învățămînt. Totuși nu reușim să acoperim necesitățile tuturor școlilor, să le asigurăm măcar cite un exemplar dintr-un titlu de film sau diafilm necesar procesului de învățămînt. În acest proces diapozitivele și mai ales diafilmele ar trebui să joace un rol mai mare.

Diafilmele le relizăm la I.M.D. și la „Animafilm“; am propus diafilme de la 10—50 imagini color, livrate în cutii, pe lecții (istorie, geografie, fizică etc.) și diapozitive însoțite de o broșură cu text explicativ.

Pe platoul de filmare

MARELE ECRAN

După ce facem filmul, comandăm copii pentru școli. Ele erau difuzate de Arhiva națională de filme. Începând de la 1 ianuarie anul acesta au luat ființă la regiuni, filmotecii didactice, în cadrul oficiilor interregionale D. R.C.D.F., care difuzează școlilor, la cererea secțiilor de învățământ, peliculele respective“.

● Cum folosiți filmul în școală?

Ne-am adresat profesorilor, diriginților și elevilor de la trei școli din București: Școala generală „P. Ispirescu“, Liceul „Mihail Sadoveanu“, Liceul nr.15—„Iulia Hașdeu“ și la două școli din Arad: Școala generală nr.4 și Liceul nr.1 „Ion Slavici“; iată câteva întrebări și răspunsuri.

Aveți suficient material? În ce stare tehnică se prezintă, filmul, aparatele și sălile de proiecție? Răspunsurile sînt toate negative. „Nu avem suficient material“. „Filme nu avem“. „Din filmele care vin comandate prin școală pentru aparatul școlii — puține se pot folosi. Unul singur a fost vizionat în cadrul orelor de geografie: „Delta Dunării“ (prof. B.E., — Arad)

Discipline întregi: muzica, educația fizică, limbile străine nu beneficiază deloc de aportul filmului în procesul de instruire. Restul disciplinelor da, însă în număr cu totul insuficient. S-au proiectat în cursul anului la liceele în chestiune, în medie, patru filme și alte câteva diafilme — cu excepția Liceului Ion Slavici — Arad, unde s-au proiectat în total 18 filme. Unii diriginți au adus de-acasă diverse diafilme necesare. „Dacă pentru dezvoltarea informației (geografia, istoria, chimia sau fizica) se mai găsește în școală cite un film sau diapozitiv, pentru formarea caracterului etic trebuie să apelăm în altă parte“. (prof. I.Ș. — Arad). „Deoarece imaginea vizuală împletită cu cunoștințele teoretice înlesnește însușirea materiilor de învățământ, propun ca la toate materiile să fie făcute filme (diapozitive) și, mai ales, la limbile străine“ (clasa V-a, 12 ani). „Diafilme mai avem, nu însă în număr suficient. Ele sînt vechi și nu mai corespund.“ (prof. E.B.)

● Pentru a avea o imagine...

...cit de cit completă a vastului aparat care se trudește să asigure spectatorilor — deci și tineretului — filme, ne-am adresat Direcției rețelei cinematografice și difuzării filmelor.

Direcția noastră — ni se comunică — asigură rețelei cinematografice, din producția națională sau din import, circa 170 filme artistice de lung metraj pe an, circa 160 filme documentare, cca 60 desene animate, plus jurnalele de actualități, ediții speciale, de sport etc. Din filmele artistice cca 35 pe an au subiecte care se adresează direct copiilor și școlărilor, fără a mai vorbi de desenele animate sau despre filmele de aventuri. Premiera filmelor de acest gen e planificată în timpul vacanțelor, iar după filmele documentare care au caracter didactic, se fac copii speciale, care sînt trimise Ministerului Învățămîntului pentru distribuirea în școli. În ce privește rețeaua noastră cinematografică: avem 6.000 de cinematografe în mediul rural, 200 de caravane cinematografice și peste 700 cinematografe în orașe. Toate au obligația de a organiza săptămînal spectacole speciale pentru copii și tineret; de asemenea, în fiecare oraș există cel puțin un cinematograful al tineretului (în Capitală sînt două: „Timpuri Noi“ și „Doina“). În această rețea vizionează filme peste 200 milioane de spectatori în fiecare an. Dintre ei, jumătate sînt copii și tineri.

Doi protagoniști din filmul „Ultima noapte a copilăriei“ — tinerii Silvia Bădescu și Liviu Tudan

● Și acum, opinia tinerilor spectatori

Am împărțit 600 de chestionare adresate tinerilor spectatori (în majoritatea lor elevi). Am primit 560 de răspunsuri.

Sondajul efectuat ne arată că un tînăr își petrece în fața marelui ecran, în medie, o oră pe zi. Nedispunînd de date statistice din alte țări, nu putem ști dacă acest timp e mare sau mic. Ce putem spune însă, e faptul că dacă un tînăr își sacrifică zilnic circa două ore — cu pregătirile și drumul — pentru un film, atunci acel film trebuie prin substanța lui să-l răsplătească. Răspunderea producătorului, ca și a rețelei de difuzare nu poate face abstracție de această realitate. Sondajul arată o netă preponderență a gusturilor pentru filmele de acțiune: 98,5% (aventuri, spionaj, istorie romantată, superproducții). Amintim în această ordine cele mai des pomenite titluri: „Judex“, „Fantomas“, „Cine ești d-ta domnule Sorge“, „Cei trei mușchetari“, „Wikingii“. Motivarea lor: „sînt palpitate și te țin încordat pînă la sfîrșit“ (T. Paula, clasa X-a), „În confruntarea încordată dintre bine și rău, știu că binele trebuie să triumfe în ciuda piedicilor“ (A.I. clasa X-a) — ne arată că setea de acțiune este una din caracteristicile tinerilor. Urmată îndeaproape de setea de cunoaștere. La 88% din cei chestionați, le plac filmele — biografii, geografice, istorice, de călătorii, științifico-fantastice — care le întregesc cunoștințele sau le dezvăluie orizonturi noi. Amintim: „Darclee“ („lupta cu sine însăși a inimoasei și talentatei cîntărețe naționale“ — H. M. clasa IX-a), „Tudor“ („o glorioasă pagină a istoriei care ne face inimile să tresalte și ni le umple de mîndrie“ — Adrian V. clasa a VIII-a), „Duminică la ora 6“ („Ne arată cum au luptat tinerii comuniști pentru ca noi să ne bucurăm de viața în socialism“ — Alina El. clasa a IX-a), „Casa Ricordi“, („mi-

nunată completare a cunoștințelor noastre muzicale“ — N.D. Clasa X-a), „Război și pace“, „Pădurea spinzuraților“, „Telegrame“, „Răzcoala“ etc. (ecranizări după opere literare celebre care ne facilitează înțelegerea operei autorilor respectivi cit și a epocii“ — N. Sineta, clasa a X-a).

● În loc de concluzii

Se impune constatarea că filmul încă nu este folosit în suficientă măsură în școli. Eficiența filmului în școală ar putea fi sporită. În acest sens, redăm în încheiere părerea profesorului C. Fărcașu din Arad: „Filmele didactice sînt în concordanță cu programele școlare, însă se cere o varietate mai mare a acestor filme și, bineînțeles, un număr sporit al lor. Lipsesc în special filme documentare ce să reflecte frumusețile țării și ale tezaurului folcloric, documentare despre locuri istorice și filme speciale cu teme educative cum sînt: spiritul de răspundere, dezvoltarea sentimentului de prietenie, dragostea și respectul pentru muncă etc. Nu ar fi rău dacă s-ar crea cicluri de filme pentru părinți — iar pentru elevii mai mici mai multe filme de desene animate, cu teme de basm, sau filme de instruire adecvate vârstei. Credem că filmele pentru tineret ce rulează la cinematografe ar trebui să ruleze exclusiv în școli, unde să se creeze unități bine organizate, și cu posibilități proprii (avînd aparatura necesară, săli corespunzătoare și personal tehnic competent). Efectul acestor filme pentru tineret ar fi mult mai ridicat calitativ, dacă s-ar organiza proiecții în școli, de către școli, la ore bine precizate — și permanente. Efortul studiourilor românești de a crea filme din istoria poporului român și filme cu teme care reflectă munca și pașii uriași pe care i-a făcut poporul nostru în anii socialismului, merită să fie apreciat“.

N. CRIȘĂN

ELEVII ȘI ORELE DE DIRIGENȚIE

Orele de dirigenție reprezintă cheia de boltă a muncii dirigintelui. În cadrul lor se armonizează influențele educative de la orele de curs și din activitățile desfășurate în afara clasei și a școlii. Datorită acestui fapt, atitudinea elevilor față de orele de dirigenție ca și aceea a diriginților este o problemă deosebit de importantă. Principiul caracterului activ al educației comuniste implică participarea cât mai intensă a școlărilor la toate formele educației multilaterale și prezența permanentă a profesorului.

Dacă cerințele sînt acestea, apoi practica distinge aspecte diferite, uneori fundamentale, în munca diriginților. Există, mai întii, două categorii de diriginți și în consecință două tipuri de ore de dirigenție. Avem profesori care scutesc pe elevi de orice efort la orele de dirigenție. Ei fixează temele, tot ei le pregătesc și le desfășoară, trăgînd singuri concluziile. Clasa asistă în chip contemplativ, adesea cu gîndurile duse în altă parte, la aceste ore pe care le-aș numi „ore fără elevi“. La cealaltă extremă se situează diriginții care lasă totul în seama elevilor. Din comoditate, mai ales, ei recurg la referate, superficiale, întocmite și discutate de elevi, sau la citirea și comentarea formală a unor articole din presă. Mai totdeauna aceste activități n-au nimic cu viața clasei și cu experiența elevilor. E tipul „orelor fără diriginți“.

Aceste practici sînt, evident, greșite și diriginții frunțași le evită. Ei țin seama de aspirațiile elevilor și și organizează orele în funcție de scopul educației comuniste, adaptat pulsului clasei. În felul acesta orientarea dirigintelui este eficientă, elevul trecînd în chip alternativ din postura de obiect, în cea de subiect al educației.

Formele de activitate a elevilor la orele de dirigenție sînt foarte variate și depind de tema aleasă, de scopul urmărit, de vârsta școlărilor, de tipul orei de dirigenție ș. a. De exemplu, o temă cu conținut etic, care urmărește să rezolve o frămîntare a clasei, solicită crearea unui puternic curent de opinie publică (împotriva unor cazuri de indisciplină, de minciună, de însușire a muncii altora etc.), cu totul diferit de cel pretins de o temă sanitară referitoare la bolile molipsitoare, sau una cu conținut estetic, care cere, de pildă, ascultarea încordată a unei bucăți muzicale.

Vârsta elevilor determină iarăși o antrenare diferențiată. Preadolescenții sînt în general foarte activi, dornici să se manifeste chiar zgomotos în orice împrejurare. De aceea, orele de dirigenție trebuie să le canalizeze energia în chip util, dîndu-le prilejul să discute, să ia atitudine, să execute o lucrare, să efectueze o demonstrație. Cu acești elevi trebuie desfășurate ore cu intensă solicitare afectivă, dar și mobilitate susținută. Ei recită, cîntă, povestesc o carte sau un spectacol vizionat, prezintă materiale colecționate de ei (vederi, fotomontaje, albume), demonstrează o ținută, un salut, un mod de a se servi la masă, de acordare a primului ajutor în caz de nevoie etc.

Adolescenții sînt firi mai meditative, mai interiorizate, care participă la orele de dirigenție cu ținuta celui ce așteaptă o soluție interesantă la problemele vieții. Ei sînt dispuși să asculte mai mult decît să acționeze. Li interesează dragostea, idealul vieții, profesia viitoare, perspectivele societății noastre etc. Asemenea interese nu exclud antrenarea lor specifică la pregătirea și desfășurarea activă a orelor de dirigenție.

Tipul orei de dirigenție de asemenea impune solicitări diferite. Nu putem concepe o oră de analiza muncii în care dirigințele să vorbească predominant sau în exclusivitate și hotărîrile să nu fie luate în colectiv, după cum nu putem accepta ca la o oră cu caracter cultural-științific să se producă numai elevii, prin recitări, cîntece și referate.

Metodica antrenării elevilor la orele de dirigenție se referă la pregătirea din timp, cu cel puțin o săptămînă înainte, a celor care și aduc un aport direct la desfășurarea respectivei ore. Acestora diriginții le dau indicații precise, relative la sarcinile de îndeplinit: recitări, lecturi expresive, povestirea unei cărți, prezentarea unui medalion, alcătuirea unui fotomontaj ș.a.m.d. În cazul unui referat de analiza muncii, în clasele mari din liceu, se dă un punctaj relativ la aspectele ce trebuie înfățișate. Aceste puncte de sprijin sînt cunoscute de întreaga clasă, în vederea adîncirii colective a problemelor de analizat. Înainte de a fi prezentat clasei, referatul e văzut de dirigințe cu ochi critici.

Alt mod de antrenare a clasei constă în efectuarea de sondaje relative la orientarea profesională, la cărțile preferate, spectacolele vizionate, la prietenii apreciați, sau chiar la orele

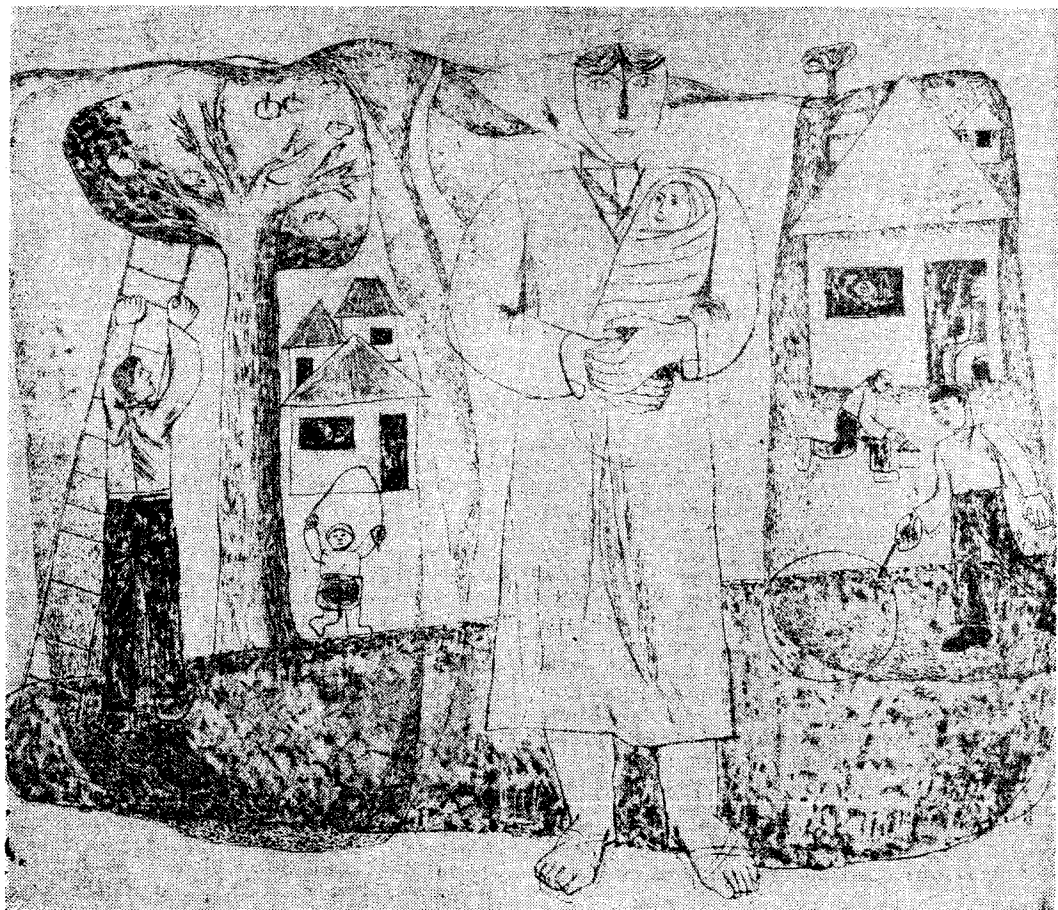
de dirigenție care le-au plăcut. Centralizarea răspunsurilor și clasificarea lor o face dirigințele, interpretîndu-le în ore special alese. La care elevii în nici un caz nu sînt pasivi. Cei care au dat răspunsuri neconcludente sînt provocați să și le motiveze în funcție de concluziile și recomandările generale ale dirigintelui. De exemplu, un elev a răspuns la întrebarea „ce meserie îmi voi alege“, că vrea să fie inginer chimist, dar dirigințele îi cere să-i explice cum se împacă această dorință cu realitatea, el fiind corigent la chimie. Provocarea se bazează pe ideea formulată în prealabil de dirigințe că între dorințe și posibilități trebuie să fie un perfect acord, altfel eșecul și deziluzia sînt în ine. te.

Modul cum sînt dirijate discuțiile determină caracterul viu și antrenant al orelor de dirigenție. Profesorii cu experiență au ajuns la o atare măiestrie, încît orele se desfășoară la o înaltă tensiune psihică, captivînd elevii tot timpul. Întrebările se succed în chip firesc, alimentate de interesele elevilor, pe care dirigințele nu le ignoră. Apropierea și dragostea față de copii, aceștia o simt și o reflectă în atașamentul lor față de dirigințe. De asemenea, principialitatea și imparțialitatea profesorului dirigințe. Așa se ajunge ca elevii să îndrăgească, o dată cu profesorul și gusturile, ideile și aspirațiile acestuia. Se simte stilul de muncă în toate manifestările clasei. Iată evidențierea adevărului că personalitatea singură formează personalități.

Sînt cazuri cînd activitatea elevilor este forțată, în prezența unor asistenți anunțați (lecții deschise, inspecții speciale etc.). Fenomenul se produce mai ales la acele ore în care diriginții neobișnuiți pe parcurs cu antrenarea firească și susținută a elevilor, recurg la regizarea orei. Nimic mai greșit decît această practică. Elevii acționează ca marionetele, înțelegînd că au jucat o farsă în spiritul dirigintelui, sufletește ei sînt complicitii unei înscenări, ai repetării unor roluri din timp distribuite și aceasta le deformează caracterul, le stinge interesele. Iar ora respectivă nu folosește nimănu.

Reușita orelor de dirigenție include în sfera sa ca element principal participarea activă a elevilor la pregătirea și desfășurarea acestor ore. Este important ca diriginții să realizeze acest deziderat în chip rațional, evitînd excesele de orice natură, care duc fie la pasivitatea, fie la suprasolicitarea elevilor. Simțul măsurii în această direcție este cheia succesului orelor și a măiestriei dirigintelui.

SILVESTRU PATIȚA

VASILE CELMARE:
FAMILIA (litografie)

Desen de C. BACIU

CÎND ÎNCEPEM STUDIUL UNEI LIMBI STRĂINE?

Una din cerințele cele mai acute astăzi, când lărgirea legăturilor cu alte popoare se face simțită din ce în ce mai mult, este cunoașterea unei limbi străine, de largă circulație internațională; o cunoaștere reală, sigură, care să dea posibilitate celui care a învățat-o de a o folosi prin viu grai, fără timiditate sau stângăcie.

Această din urmă problemă preocupă — de altfel — de cîtăva vreme, în mod deosebit, un foarte mare număr de părinți, cu atît mai mult, cu cît parte din ei au avut prilejul să studieze în școală o limbă străină (engleză, franceză, rusă, germană), dar datorită modului defectuos de predare, sau duratei prea scurte de studiu rezervate acestei discipline, nu au reușit să și-o însușească efectiv.

Este bine cunoscută oricărui specialist mărturisirea aproape invariabilă: „înțeleg cînd se vorbește în cutare limbă străină, pot citi, dar n-am curajul să vorbesc”. Astfel formulată, ea reflectă în realitate un complex de inferioritate — nu o lipsă de curaj — rezultat logic al unui sistem insuficient de studiu, bazat în cea mai mare parte pe memorarea mecanică și nu pe activitate creatoare.

Ce-i de făcut?

În dorința de a-i feri pe copiii lor de acest neajuns, părinții își pun problema învățării limbilor străine din cea mai fragedă vîrstă, făcînd apel fie la grădinițele de copii (acolo unde acestea există), fie la lecțiile particulare premergătoare sau paralele cu studiul limbii respective la școală.

Or, aici intervin o serie de aspecte a căror abordare o socotim utilă pentru a feri de copii de cîteva riscuri iminente: procedee greșite în predare, supraîncărcare etc..

Cui să-i încredințăm pe copii pentru a învăța o limbă străină și începînd de la ce vîrstă?

La o vîrstă fragedă (5-7 ani) memoria este fidelă și puterea de asimilare rapidă, de aceea limba străină se prinde ușor pe cale orală, prin imitație și exerciții sub formă de joc, cîntec, recitare etc.

N-ar fi o greșală să-i încredințăm unor persoane pregătite în această direcție și bune cunoscătoare ale limbii străine respective. Dar, insistăm, pregătite și nu profesoare improvizate care — folosind metode prea aspre, forme de educație contrare celor pe care noi le preconizăm astăzi pentru tineretul nostru, forme de activități lipsite de interes pentru copii — leucid curiozitatea și dragostea de studiu și le creează convingeri uneori dis-cutabile.

Pentru atingerea scopurilor urmărite există diverse soluții: grădinițele de copii în limba străină, lecțiile particulare individuale sau în grup etc.

Nu ne vom ocupa de grădinițe, deoarece acestea există încă în număr restrîns, iar regimul de muncă și de supraveghere, fiind asemenea celor din instituțiile similare în limba maternă, nu necesită discuții.

Adeseori întîlnim astăzi pe stradă, sau prin parcuri, grupuri de copii conduse de o persoană — de obicei în vîrstă — care le vorbește într-o limbă străină. Sistemul nu este de disprețuit: el îmbină mișcarea în aer liber sub o supraveghere autorizată, cu activitatea de grup și însușirea limbii exclusiv cu ajutorul conversației, la o vîrstă cînd în școală sau în grădiniță se pun bazele citirii și scrierii în limba maternă.

Folosul real al unui atare sistem nu se poate însă dobîndi decît dacă persoana care-și ia greaua răspundere de a crea la copii primele deprinderi de pronunțare și exprimare orală corectă este ea însăși un exemplu în această direcție.

Stăpînirea sigură a limbii străine trebuie dublată de o anumită orientare — cel puțin elementară — în domeniul pedagogiei: răbdare, spirit de pătrundere și tact, în primul rînd pentru a fi în măsură să distingă aptitudinea de a învăța a fiecărui copil, ca și greutățile cu care el va avea de luptat; priceperea de a corecta și fixa cunoștințele în mod sistematic și, mai mult decît toate, stăpînirea unui bagaj variat de procedee în măsură să trezească mereu curiozitatea și interesul copiilor, adresîndu-se nu numai capacității lor de a imita, dar și potențialului lor de creație (imaginație, reprezentare, comparație etc.). Cu alte cuvinte, trebuie să urmărească, plecînd de la imitare și repetare, a-i conduce pe nesimțite la fînta acestei activități intelectuale: realizarea unor legături logice prin activități creatoare (conversație liberă, povestire), care să le asigure pe viitor posibilitatea de a gîndi direct în limba străină.

O convorbire amănunțită cu profesorul, asistarea din cînd în cînd la activitatea desfășurată, controlul progresului realizat de copil, ne pot oricînd indica dacă acesta se află pe drumul cel bun.

Alături de această formă de lucru, în general lăsată la inițiativa profesorului, mai există — așa cum menționam mai sus — și alte posibilități: lecția particulară la domiciliu, sau lecțiile în grup — la domiciliul profesorului. De obicei, în astfel de cazuri, riscul lipsei de pregătire pedagogică este mai mic, deoarece nu oricine se încumetă să se ocupe ore întregi cu lecții de limbi străine, mai ales cu elevi începători, fără a dispune de materialul didactic necesar și fără a cunoaște o serie de procedee variate de predare (lecția după ilustrație sau material didactic, conversația uzuală cu aplicații de exerciții de pronunțare, jocul și cîntecul).

Atenție la riscuri!

De data aceasta se ivește însă un alt risc: supraîncărcarea copiilor, mai ales cînd aceștia merg la școală și au de îndeplinit numeroase obligații ca elevi. Lecția de limba străină nu trebuie în asemenea cazuri să răpească prea mult timp copilului cu teme de efectuat acasă și, mai ales, să nu contravină indicațiilor date în clasă, atunci cînd elevii au început studiul limbii respective și la școală. Considerăm, de asemenea, puțin indicat sistemul de a se lucra paralel, la școală și în particular, pe același manual și chiar la lecția zilei.

Lăsăm de-o parte faptul că astfel, elevul, dinainte pregătît, nu mai găsește nici plăcere nici interes pentru cele ce se petrec în clasă. Pierzînd dragostea pentru studiu, în loc s-o cîștige, se consideră superior colegilor săi și deci scutit de a se integra în disciplina orei de clasă.

E bine să ne grăbim a da copiilor noștri de orice vîrstă lecții suplimentare de limbi străine?

Dacă energia fizică și intelectuală de care dispune copilul este limitată, dacă înclinațiile sale spre desen, muzică, gimnastică sînt deosebite și se cer dezvoltate, dacă situația sa la învățătură nu este dintre cele mai strălucite, este de preferat să nu ne pripim și să nu confundăm posibilitățile concrete de muncă și asimilare ale copilului cu propriile noastre ambiții.

Fiecare activitate la timpul său. Dacă dezvoltarea ulterioară a tinărului, dacă setea lui de a cunoaște vor fi destul de puternice, nimic nu-l va împiedica să-și lărgască și să-și perfecționeze cunoștințele de limbă străină ceva mai tîrziu, deoarece noua orientare și impulsul larg pe care studiul limbilor străine în școală îl cunoaște astăzi, dau oricărui elev doritor să știe mereu mai mult, condiții optime de dezvoltare.

Sînt unii părinți care, grijulii față de „viitorul” tineretelor lor vîrstare, îi încredințază profesorului de limbi străine chiar de la 3-4 ani. Lucrul nu este imposibil de conceput, dar ne putem pune întrebarea: de ce bagaj perceptiv dispune micuțul viitor poliglot în limba lui maternă la această vîrstă, pentru a putea opera transferul lingvistic necesar exprimării noțiunilor despre lume și viață într-o altă limbă? Dacă ne gîndim doar la o disciplină mai timpurie a auzului, sau la crearea unor obișnuințe de trăire în colectiv, este cu totul altceva, aici s-ar putea să existe o doză de utilitate imediată.

VIORICA DUMITRESCU

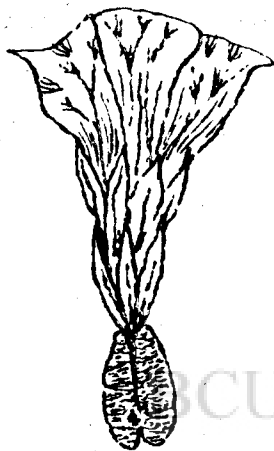
A CESTE PAGINI SÎNT

NUCILE CU PAIETE

Ionela este talentată la muzică. De mică a început exercițiul la pian, care dura câte 2—3 ore pe zi.

Era în clasa I. A fost așezată în bancă cu Gabi, o fetiță tot cu aplicații la muzică (studia vioara). Între cele două colege s-a înfiripat repede o prietenie sinceră.

Ionela are multă ușurință în mînuirea creioanelor colorate. Pe timpul acela desena numai prințese și scene din povești. Cele două prietene (am aflat mai târziu că și Gabi fusese lipsită de timpul necesar de joacă) își găseau multe de împărțit, chiar în cursul orelor de clasă, ceea ce o deranja pe învă-

îmbrăcată păpușa. Așa că, ducîndu-ne la școală după ele, învățătoarea tot ne mai prezenta câte un „corp delict”. Mirare peste tot: unde, cînd și cum își procurau fetițele obiectele găsite asupra lor? Ne depășea istețimea celor două prietene.

În cele din urmă, Gabi a fost mutată în altă bancă. Dar, deși despărțite, nu s-au dovedit a fi mai atente. Într-una din zile, în recreația mare, și-au șoptit ceva la ureche și ochii lor au strălucit de bucurie. Gabi își desfăcu pachețelul cu mîncare. Avu loc între ele un schimb rapid: Gabi îi dădu Ionelii, din partea ei, un ardei verde, Ionela îi dădu două nuci mari. Apoi se despărțiră.

Curios: Ionela mîncă înții piinea cu unt și șuncă. Apoi, ochii ei cercetează peste tot: „Nu, nu mă vede nimeni!” Și cu degetele ei de pianistă, scoate capacul ardeiului. În aceeași clipă, smaraldul din ochii ei mari scăpară lumini de bucurie: în locul semințelor mărunt și lipicioase, apărură o păpușă mică, cît un degetel!

Gabi, în cealaltă parte a clasei, desfăcu cu grijă cele două nuci date de prietena ei. Și ce minune! Nucile erau pline cu paiete colorate și cu mărgelușe de hîrsmuz.

Înșelaseră vigilența părinților, a tovarășei învățătoare, a colegilor.

...La ora de scriere, una dintre cele două prietene mîngie păpușa așezată pe genunchi, în timp ce cealaltă admiră paietele multicolore.

În clipa aceea Ionela a auzit, în spatele ei, o mișcare. O mină caldă, prietenoasă i se așeză pe umăr. Apoi îi mîngie ușor capul cîrlionțat. Nici un cuvînt care să-i reproșeze că pe genunchii ei se află ceva interzis pentru activitatea din clasă.

Ce dragă îi este acum tovarășă învățătoare, care în sfîrșit a înțeles-o și n-a certat-o!

Aceste întîmplări ne-au făcut să înțelegem cît de mult greșisem. Pără să vrem, le deschisem fetițelor o porțiță spre nesinceritate și indisciplină, pentru că, fără nici un temei, le luasem dreptul la joacă și nu le dăruisem în schimb decît munca grea și obositoare.

ELENA SOMEȘANU ADAMESCU
lector I.P.C.D. Iași

BILETELE

Un om cărunt și morocănos se văita, în tren, că tineretul de azi e superficial și egoist, că singurele lui pasiuni sînt fotbalul și twistul. Pe un profesor al meu îl scandaliza pe vremuri charlestonul. Din colțul compartimentului cineva interveni:

— Totuși, fondul lui sufleteș e curat — a spus. De noi, cei vîrstnici depinde felul cum crește acest tineret. Eu sînt profesor. Am o clasă a XI-a, cam gălăgioasă; de două ori i-am prins pe cîțiva elevi că nu-și scriseseră tema. I-am ascultat, le-am

și dat „patru”, să-i „trezesc”. Îmi părea rău, dar nu aveam ce le face. În colo — un colectiv de băieți inteligenți. Nu se mișcă unul cînd le explici frumos. Vorbesc doar cînd pui absențele, cînd pregătești magnetofonul, sau cînd ascuți monoton pe cîte unul slab de tot.

Acum două zile am avut inspecție. Îi vedeam cu cîtă încordare pîndeau întrebările mele. Se concentrău și citeau mai bine decît de obicei textul în limba străină pe care o predau. Dacă se încerca

vreunul, toți ridicau brațele să îndrepte greșeala cît mai iute.

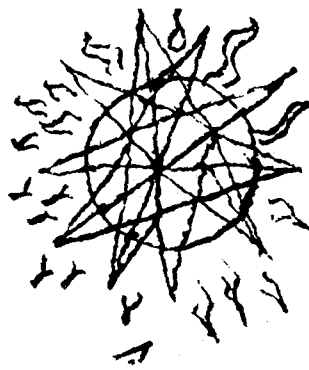
Încăperea clasei fiind cam mică, stăteam foarte aproape de primele bănci. Unul din cei mai buni dintre elevi, înalt, cu ochi vioi, se mutase însă în banca întii. Nu mai era timp să-i fac observația cu-venită, mă mulțumii să-l privesc muștrător.

Cînd, după citirea și comentarea textului cu ajutorul elevilor, am

mai scris pe tablă cîteva cuvinte, neînțelese complet de ei, mă pomenesc cu un bilețel pus în fața mea de către noul venit în banca întii. Era scris clar: „Tovarășă inspecitoare a spus tovarășei directoro că ați scris prea puține cuvinte pe tablă”.

I-am mulțumit amuzat pentru amabilitate și am început să provoc o conversație pe perechi de elevi, deocamdată după chestionarul de la sfîrșitul textului. Era un moment cînd nu vorbeam eu, dar trebuia să fiu cu ochii în zece, să îndrept mai mult decît de obicei orice greșeală făcută de convorbitori: altfel, însemna că le-o confirm. Spre a auzi mai bine, mă lipisem de banca din față, cînd mă pomenesc cu un alt bilețel, de la același elev: „Tovarășă inspecitoare a notat pe carnețel că

ați scris prea puține cuvinte pe tablă”.

Am înțeles acum că elevii din spatele inspectoarei, urmăreau ce nota și-mi transmiteau informații. Noul venit în banca întia juca

rolul de „centru înaintaș”, iar eu trebuia „să apăr poarta”...

Am citit bilețul în grabă, mulțumind elevului, de astă dată cu răceală. Se termina chestionarul și mă pregăteam să compun cu întrebările suplimentare. O muncă de creație. Lucrul cere încordare, deoarece e ușor să greșești, dar e și mai ușor să observe aceasta cel ce te urmărește liniștit din bancă și e obișnuit s-o facă. Pentru a nu răpi din spontaneitatea lecției, ca de obicei, nu-mi prefabricasem întrebările — după cum recomandă cu prudență metodică, — fapt de care îmi părea rău, dar era prea târziu.

Tocmai atunci elevul „cel bun” îmi șoptește cu o îndemnare specifică școlarilor: „Mai scrieți cîteva cuvinte pe tablă”. I-am șoptit ușurel: „Taci te rog, că mă încurci! Știu eu ce trebuie să fac”. De-abia atunci m-a slăbit.

Inspectoarea n-a „prins” mișcarea. În cancelarie i-am povestit însă totul. Firește, a ris, aducîndu-și aminte că și ea a pățit ceva asemănător, cînd era profesoară.

A doua zi, cînd m-au văzut în clasa lor, gălăgioșii au și început să mă descoasă: dacă a

fest bună lecția, dacă au răspuns bine. Despre bilete nu suflau nimic. Eu le-am spus că tovarășă inspecitoare a fost mulțumită de felul cum au răspuns, dar că, pe bună dreptate, manevra cu biletele — căci n-a trecut neobservată — nu i-a plăcut. Lăsaseră privirile în pămînt.

Îmi părea rău că trebuia să-i dojenesc, cînd ei au vrut din tot sufletul să mă ajute. Intenția era bună și le-am mulțumit pentru ea. Dar cum aș fi putut să-i las să creadă că procedaseră corect?

Și cum îi priveam — că de-abia mai aveau loc în bănci de mari ce erau, gata să-și ia zborul de pe ele — mă gîndeam cît atașament pentru om, pentru munca lui, se află în sufletul tineretului. Trebuie să știm numai să-l canalizăm pe făgașul cel bun.

Prof. DIMITRIE AL. NANU
Liceul „N. Bălcescu” Pitești

SCRISE DE CITITORI

COPIL RĂSFĂȚAT

Mediul familial poate denatura sentimentul de omenie, atunci când dragostea nehibzuită a părinților, „sacrificiul lor dezinteresat” pentru copii („seismografe de sensibilitate excesivă”, cum le numea un dramaturg) îi pune pe aceștia în situația de a încerca eschivarea de la munca utilă și de la viața colectivului. Este datoria școlii, a educatorilor calificați de a repara în asemenea cazuri ceea ce o adorație exagerată și ireproșabilă a malformat. Uneori acțiunea școlii, întreprinsă tardiv și singular, eșuează, de multe ori însă efectele „terapeutice” ale unor eforturi comune se arată a fi dintre cele mai salutare. Iată un exemplu:

Liliana provenea dintr-o familie în care ani în șir i se insuflase „convingerea” că nimeni nu poate avea dreptate și înțelegere pentru ea, decît proprii ei părinți, că ceea ce se spune la școală despre bine și ideal trebuie perceput cu suspiciune, eventual cu un zîmbet sarcastic, deoarece „adevărurile absolute” în o altă direcție le dețin numai tata și mama, mai cu seamă mamă. De altminteri, Liliana, ajunsă în liceu, venea cu regularitate la cursuri, ireproșabil costumată, iar în timpul vacanței era îmbrăcată după ultimul jurnal de modă. Desori mama renunța la necesități elementare ale familiei pentru satisfacerea capriciilor adolescentei.

Cum răsplătea fiica bunătatea mamei? Erau motive de neliniște. Căci „fata mamei cea mai mare și mai frumoasă”, bucurîndu-se acasă de un regim preferențial, ajunsese să disprețuiască munca din școală. Nu voia să scuture praful sau să ștergă tabla cînd era de serviciu. În vreme ce ceilalți elevi munceau în grădina, ea apuca cu vădit dispreț lopata pentru a simula lucrul, ori — mai frecvent — aducea infailibila justificare: „mama nu mă lasă să mă murdăresc!” Era adevărat. Fata nu făcea acasă nimic, iar mama nu numai că o „ferea” de muncă (doar pe ea, căci ceilalți trei copii nu erau „fata mamei”...!), dar o și educa în sentimentul de dispreț față de orice efort. Ciudat însă, Liliana intra în cameră cu pantofi murdari, îi auzirlea prin odaie — la fel cu îmbrăcămîntea — lăsînd ca mama să-i culeagă imedial, să-i curețe și să le dealustru, ca să nu aștepte fata cînd va avea nevoie. După ce mîncea, lăsa pe masă farfuriile și celelalte tacîmuri murdare (totdeauna avea de citit o carte); știa că are cine le strînge și spăla...

Sarcina școlii a devenit, pe acest teren, foarte dificilă. Cu răbdare și cu un perseverent tact pedagogic, dirigintele Liliane i a trebuit să acționeze pe două fronturi: acasă, în familia fetei, și la școală, în cadrul colectivului de elevi. A fost nevoie ca instinctului puternic al maternității, care orbeste pe femeie, să i se ofere alte perspective. Anevoie a priceput ea însă, — realmente — că adevărata fericire și dragoste părintească nu constă în a crește o ființă egoistă, pentru care întreaga lume se rezumă la satisfacerea necondiționată a pro-

psilor dorințe, ci presupune sfîrșiri continue, frămîntări comune în crearea reciprocă a bucuriilor. Și a trecut și mai multă vreme pînă să se convingă că un copil iubit, poate cel mai mult, de părinți, poate deveni un nenorocit prin răsfățare. Și atunci cînd a înțeles aceste adevăruri, mama elevei s-a transformat într-o forță redresoare de prim rang.

Pe de altă parte, cu concursul colectivului de elevi, și mai ales al prietenilor Liliane, s-a parcurs la școală, drumul lung al prefacerilor ei spirituale. Toate pîrghiile formative au fost utilizate în această direcție: orele de curs, activitățile extrașcolare, munca obștească, vacanțele. Lăsată și stimulată subtil să făurească utilul și frumosul cu mîinile și mințile ei, Liliana s-a arătat entuziasmată de ceea ce poate ea. Acest simțămînt nou de satisfacție sufletească i-a deschis ochii asupra necesității și frumuseții muncii umanizate, a făcut-o să simtă cit de minunate sînt efortul, oboseala, picăturile de sudoare. Sensibilitatea colectivului a scos-o din atmosfera închisă, egocentrică în care se afla.

prof. VALERIU C. NEȘTIAN
Huși

MAMA

Famila a rămas în toate timpurile prima școală a copilului în care mama, cu dragostea, bunătatea și farmecul ei deosebit, este învățătorul cel mai devotat și îndrăgit.

Dacă mama reușește să transpună în sufletul copilului său conștiința conținutului omense al vieții, extirpînd individualismul sec și anarhic, ea netezește drumul spre victorie, asigurînd ducerea mai departe a mesajului uman.

Oare această muncă nu este o operă de creație? Mama care poate să facă din copilul său un om desăvirșit, nu creează o operă de artă?

Am găsit un caiet pe al cărui copertă era scris: „Lucrări scrise la limba română”. Caietul aparținea unui elev din clasa a V-a a unei școli generale din Sibiu.

Răsfoindu-l, am dat peste lucrarea intitulată: „Scrisoare către toate mamele”. M-a uimit atît forma expunerii cît și conținutul lui de idei; dar m-a uluit în special bogăția de imagini a acestui copil de clasa a V-a.

Mi-am dat îndată seama că autorul scrisorii este un copil

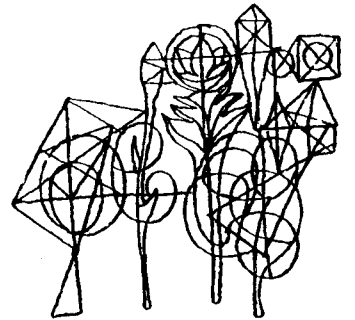
Desen și vignete de

OCTAV GRIGORESCU

foarte inteligent, cu o cultură care depășește cu mult nivelul intelectual al colegilor săi și că are un spirit de observație foarte dezvoltat. Am dedus îndată influența atentă a familiei.

Ce a făcut mama ca să-și ajute copilul în zborul lui spre viață?

De la vîrsta cînd copilul a început să fie preocupat de tot ce se

petrece în jurul său, i-a creat posibilitatea de a se juca astfel, încît, din joacă, să dezvăluie — la nevoie cu ajutorul ei — tot ce îl interesa.

L-a inițiat asupra ordinii și curățeniei, sfătuiindu-l să-și păstreze jucăriile și rînduiala în camera de joc.

În acest fel copilul era tot timpul ocupat într-o muncă utilă.

Explicațiile date la timp și cu voie bună au întărit încrederea copilului în mama sa.

Regulile de igienă trupească și vestimentară au făcut obiectul unei preocupări speciale, concretizîndu-se prin exemplul mamei. Îmbrăcătul și dezbrăcătul au intrat în preocupările zilnice ale copilului, ca un exercițiu de gimnastică.

În perioada vîrstei preșcolare, mama a început a-i povesti din istoria patriei și a omenirii, pe înțelesul copilului. Astfel a ușurat munca școlii. L-a inițiat în tainele de aur ale muncii.

Cînd mama și-a dat seama că fiul său intră în perioada preadolescență, a înțeles la timp că intervenția sa e și mai necesară pentru a-l ajuta să țină direcția cea bună. În această perioadă apar rădăcinile caracterului și personalității copilului. Mama s-a străduit să creeze un adevărat climat educativ în familie. Acțiunea ei de fiecare zi a ușurat ca evoluția băiatului spre adolescență să decurgă treptat. Ea a căutat să predomine împrejurările critice din viața copilului, cu crizele ei inerente, prin discuții prietenești, pline de înțelepciune.

CONSTANTIN G. SAVOPOL

Sibiu

NOTE DE LECTURĂ

MICA BIBLIOGRAFIE COLOCVII

SCÎNTEIA

Dragostea de copii de Stelian Păun (21 aug.)

Mîndria patriei de Șerban Cioculescu (26 aug.)

Puterea miraculoasă a copilului de Ursula Șchiopu (27 aug.)

Unitatea de cerințe în munca educativă de Adam Căliman (31 aug.)

Cum mobilăm mieul univers al copilului de Nicolae Brujan (1 sept.)

Vîrsta de aur și răspunderea profesorului de Marioara Iordan (3 sept.)

Cine e mai presus în căsnicie? de Eugenia Oprescu (3 sept.)

Îngăduința un produs al „omeniei“? de Manole Auneanu (4 sept.)

Nobletea ambiției de Mihai Negulescu (6 sept.)

Nota din catalog și pregătirea reală a elevului de Florica Dinulescu, Victor Deleanu, Ioan Vlănga (7 sept.)

Sărbătoare într-o familie de Adrian Dohotaru (7 sept.)

Determinanta exigenței școlare de Stela Predescu (14 sept.)

Să ne prezentăm la proces? de Nicuță Tănase (18 sept.)

Psihologia primelor săptămîni de școală de Ursula Șchiopu (19 sept.)

SCÎNTEIA TINERETULUI

Disciplina: dimensiune cotidiană de Ion Maria, Iordache Bodea (30 aug.)

Prieteni noștri, părinții de Lucreția Lustig și Marieta Vidrașcu (1 sept.)

Proces proceselor de divorț de Galina Bădulescu (8 sept.)

Dați bani de buzunar copiilor? de V. Răvescu (20 sept.)

CONTEMPORANUL

La început de an școlar de Miron Constantinescu (16 sept.)

ÎNDRUMĂTORUL CULTURAL

Intellectualii în viața culturală a satului de Radu Oprisan (sept.)

HORIA STANCU „Asklepios“

Pîntre orele de clasă cele mai chinătoare pe care le-am trăit în viața mea liceală (1926 - 1933) s-au numărat, în mod paradoxal, și unele de limba latină. Nu era însă vorba de orele de traducere, de retroversiune, de „scandare“ sau de gramatică. Acestea, chit că nu eram un elev strălucit în materie, mă seduceau prin sentimentul stenic al unei gimnasticii intelectuale, prin aceea că îmi dădeau probleme de rezolvat și promiteau voluptatea finală a găsirii soluției mult căutate. Latina și matematicile îmi apăreau deci obscure înrudite, dar bineînțeles nu prea îndrăsniam s-o spun cu glas tare, apărîndu-mi mie însumi destul de ridicol, pe aceea vreme, cînd cibernetica nu dovedise că exista o metodă matematică în filologie. Ceea ce mă chinuia, era altceva, erau așa zisele ore de „antichități greco-romane“. Aveam niște manuale foarte urit scrise și urit tipărite, care se străduiau, chipurile, să ne învețe viața de fiecare zi a grecilor și romanilor. Făceau acest lucru atît de bucherește, scolastic și respingător, încît ora de „antichități“ era, și nu numai pentru mine, adevărată spaimă, una din acele nenorociri mici, dar inevitabile, care întunecă din cînd în cînd viața omului și de care acesta își amintește întotdeauna iritat, uneori chiar furios.

De ce furios? Pentru că tocmai istoria civilizației și culturii antice, în speță greco-romane, partea cea mai frumoasă și mai necesară din studiul de pe vremuri al limbilor „moarte“ era cea mai rău predată, cea mai urgentă.

Iar pentru poporul român, evocarea antichității nu constituie numai un prilej de cultură generală, o necesitate psihică, așa cum se întîmplă pentru multe alte popoare, ci este o condiție însăși a regăsirii noastre permanente ca specific național, spiritul latin stînd, împreună cu alte elemente, la baza etnogenezei noastre.

Dacă epoca atomică cere omului mult mai multe cunoștințe științifice și tehnice decît altădată și orele pentru studiile „umaniste“ sînt mai puțin numeroase în școli, în schimb dezvoltarea uriașă a mijloacelor de comunicare moderne, radio, televiziunea, filmul pot ușura procesul de asimilare a istoriei omenirii și chiar fac aceasta, de multe ori bine. Dar în afara mijloacelor acestora ce țin de secolul XX, mai există unul, ceva mai vechi, aproape de cînd lumea; literatura și în special literatura de evocare istorică.

Sigur, textele literare antice, izvorul cel mai autorizat, sînt dificil accesibile astăzi, ele necesitînd o anumită pregătire pentru a putea fi receptate în valorile lor adînci. Totuși și pe un cititor mai puțin înarmat lectura unei cărți cum este cea datorită lui Suetonius, *Viețile celor 12 împărați romani* (De vita XII Caesarum) îl instruește (și încă în mod plăcut) despre Imperiul Roman, mult mai mult decît tot ce a putut afla el ani de zile la rînd, în școală și chiar în universitate.

Cu atît mai mult este valabil acest lucru cînd autorul evocării istorice este un spirit contemporan, acesta avînd marelui avantaj de a putea privi trecutul îndepărtat nu numai în lumina unei, enorm sporite în ultimul secol, documentații istorice și arheologice, dar și de pe treapta înaltă atinsă astăzi de omenire în explicarea istoriei, a transformărilor societății și culturii.

Romane ca **Iosif și frații săi** de Thomas Mann, trilogia asupra **Războiului Eyreilor**, a lui Lion Feuchtwanger, **Eu, Claudiu împărat**, de Robert Graves, cartea lui Arnoult Bronnen despre Esop, **Sapte povestiri din Elada** (ca să citez cu totul la întîmplare) sînt lucrări nu numai seducătoare dar și larg instructive și mai ales profund umane.

Am scris cele mai sus pentru că am avut bucuria de curînd să citesc o carte a unui scriitor român, care, în genul amintit, este o carte reușită. Este vorba de romanul **Asklepios** de Horia Stancu (Editura pentru literatură, 1965), care înfățișează viața semi-legendară a patronului antic al medicinei, cunoscut mai mult sub numele său latinizat, Esculap. Povestirea imaginară a lui Asklepios despre întîmplările propriiei sale vieți, petrecută spre sfîrșitul mileniului al doilea înainte de era noastră, dă prilej lui Horia Stancu să evocare lumea epocii respective, adică Elada, Egiptul, Nubia, regatul din Saaba, Summerul, Asiria, regatul Hitit, Troia.

Cu o documentare impresionantă și deloc fastidioasă, povestind potolit, în cadență și simplitate clasică, utilizînd cu delicateță și acuitate fiorul liric, aprins sau grav, Horia Stancu a realizat o carte excelentă, care nu unește doar agreabilul cu utilul, ci năzuiește la sinteza superioară dintre literatură și istorie.

AI. I. ȘTEFĂNESCU

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ

E. CHIRCEV M. NICOARĂ:

„Particularități de vîrstă ale preșcolarilor. Cunoașterea și respectarea lor“.

Cunoașterea psihologică a copilului, a specificului individualității lui, și respectarea particularităților de vîrstă și individuale ale elevului constituie un element fundamental al bunei desfășurări și eficacității a întregului proces instructiv-educativ. În adevăr, fără o temeinică cunoaștere științifică a trăsăturilor specifice de vîrstă și individuale, biologice și psihice ale elevului nu e posibilă promovarea însușirilor lui pozitive și anihilarea celor negative, deci asigurarea rolului conducător al educației în formarea personalității. Alegerea celor mai potrivite metode pedagogice, organizarea influențelor educative adecvate, fixarea nivelului și volumului corespunzător al cerințelor etc., tot ceea ce se înțelege prin principiul pedagogic al tratării individuale a elevilor se bazează pe această cunoaștere științifică a individualității copilului.

Lucrarea elaborată de E. Chircev și M. Nicoară — **Particularități de vîrstă ale preșcolarilor. Cunoașterea și respectarea lor** (Editura didactică și pedagogică, 1965) analizează tocmai un aspect important al acestei problematice: particularitățile de vîrstă și anume tabloul trăsăturilor psihice în perioada preșcolară.

Perioadele de vîrstă: vîrsta sugarului (pînă la aproximativ 14 luni); vîrsta antepreșcolară (1—3 ani); vîrsta preșcolară (3—7 ani); vîrsta școlară (7—18 ani) reprezintă etape, stadii de dezvoltare a copilului.

Etapele de vîrstă sînt caracterizate prin trăsături, prin particularități anatomofiziologice și psihice specifice prezentînd caracterul de „unități“, de „tablouri“ bine conturate, dar strîns legate între ele, fiecare perioadă conținînd premisele de dezvoltare ale etapei următoare. Trecerea de la o etapă la alta se face după anumite legi, după legile dezvoltării psihice. Proces extrem de complex, dezvoltarea psihică are loc în cadrul unității dintre organism și mediul social-istoric. Autorii subliniază cu multă justete că izvorul dezvoltării psihice al particularităților de vîrstă îl constituie „propriile contradicții interne“, că „dezvoltarea psihică se produce în condițiile acumulărilor cantitative și ale schimbărilor calitative, în condițiile luptei dintre elementele „vechiului“ ce dispăre treptat și elementele „noului“ ce se naște, se dezvoltă“.

Autorii pun în lumină cu multă pregnanță că acestor legi ale dezvoltării le sînt supuse atît diferitele etape, perioade de vîrstă a copilului, cît și procesele psihice de cunoaștere, emotive, voliționale și însușirile psihice. Aceste procese de dezvoltare nu se desfășoară în mod independent unul de altul, ci în strînsă legătură.

Astfel sînt analizate pe baza unor bogate și temeinice experiențe: sensibilitatea vizuală și auditivă, particularitățile analitico-sintetice ale percepției, particularitățile reprezentărilor, ale limbajului, ale atenției, memoriei și imaginației, ale gândirii. Un loc deosebit îl ocupă studiul dezvoltării emoțiilor, sentimentelor, precum și al dezvoltării mișcărilor și acțiunilor voluntare. O cercetare adecvată e dată deprinderilor motrice și celor de auto-servire și comportare civilizată. Capitole speciale sînt consacrate analizei particularităților temperamentale și particularităților de vîrstă în sfera caracterului.

ION ORGHIDAN

Este o realitate indeobște cunoscută că muzica populară ocupă un loc central în activitatea „Electre-ord” — ului. Săptăminal apar noi discuri ale soliștilor vocali și instrumentali și ale orchestrelor populare din București și din alte orașe ale țării, cu melodii noi și vechi culese din comoara ineputabilă a folclorului nostru. Prezintă cîntecul și jocurile din toate regiunile patriei, aceste discuri se bucură de o mare popularitate în rândurile publicului de la orașe și sate. În același timp, ele sînt din ce în ce mai căutate de numeroșii turiști de peste hotare, ca și de întreprinderile din alte țări, specializate în difuzarea discurilor.

Dacă editarea celor mai noi înregistrări de muzică populară constituie preocuparea principală a Casei noastre de discuri, nu înseamnă că sînt neglijate imprimările mai

DISCUL— ARHIVĂ DE FOLCLOR

vechi ale unor artiști de renume al genului. Seria antologică prezentînd înregistrările neuitate interprete a cîntecului românesc, Maria Tănase, sau discul dedicat marelui violonist popular Grigoraș Dinicu stau măturie în acest sens.

O privire de ansamblu asupra discului de muzică populară românească nu se poate limita însă doar la producția destinată unei largi circulații interne și internaționale. Rîndurile de față urmăresc să atragă atenția asupra unor discuri de reală valoare științifică și educativă, reunite în colecția denumită: „Antologia muzicii populare românești”. Editate în colaborare cu Institutul de etnografie și folclor al Academiei Republicii Socialiste România, aceste discuri — grupate cîte trei în cele două volume apărute pînă în prezent — sînt însoțite de o broșură explicativă, în patru limbi, redactată de prof. Tiberiu Alexandru, cercetător cu veche experiență al Institutului. Cele două volume preluiesc o cuprinzătoare trecere în revistă a feluritelor aspecte ale folclorului românesc, folosind exclusiv înregistrări realizate de personalul științific al Institutului în mediul rural. Interpretii sînt, cu toții, neprofesioniști: ei cîntă așa cum au învățat, de mici copii, de la părinții și bunicii lor. Chiar dacă înregistrările acestea nu suferă comparație — din punct de vedere al finisajului execuției și al calității captării sunetului — cu cele realizate de artiștii profesioniști în studiourile special amenajate, ele oferă în schimb garanția autenticității de-

pline și, adeseori, farmecul ineditului.

Primul disc al primului volum este dedicat instrumentelor muzicale populare. De la solzul de pește, tîlincă și tîlnic pînă la nai, cobză, țambal și taragot, sînt trecute în revistă toate instrumentele folosite în folclorul nostru, cu sunetul lor caracteristic. Urmează un disc închinat cîntecului popular românesc, cu specificul său regional, pentru ca al treilea disc al volumului să prezinte diferitele jocuri populare, de la Bătuta transilvăneană și Briul bănățean, pînă la Rustemul oltenesc și Hora muntenească.

Al doilea volum al „Antologiei” începe cu un disc de prezentare a folclorului obiceiurilor. Datini de iarnă — ca „Plugșorul”, „Jocul caprelor” sau „Jocul ursului”, — de primăvară și vară — ca „Paparudele” sau „Drăgaica”, — obiceiurile de nuntă și de înmormintare, sînt evocate prin execuții de mare puritate stilistică. Discul următor se referă la doine și la diferitele manifestări ale muzicii păstorești, cum sînt semnalele din tîlnic sau din fluier pentru chemarea oilor, dar și cunoscuta istorie a ciobanului care și-a pierdut oile, spusă de un poveștitor cu interioara din fluier. Ultimul disc al volumului cuprinde vechi balade populare, ca „Miorița”, „Meșterul Manole”, „Mihu haiducul” sau „Ion ăl mare”, recitate în forma lor originală, arhaică.

Prezentarea sub această formă a baladelor populare este reînnoită și în două discuri independente de volumele „Antologiei” (nr. EPD 1065 și 1066), realizate de asemenea în colaborare cu Institutul de etnografie și folclor. Cîntece bătrînești ca „Iovan Iorgovan”, „Chira Chiraiina”, „Vișină” sau „Novac” sînt interpretate aci de poveștitori populari — totodată violoniști — uneori cu un simplu acompaniament de țambal sau de chitară.

Valoarea documentară a tuturor acestor înregistrări — reprezentînd doar o mică parte din imensul tezaur acumulat în arhiva Institutului — este neprețuită. Cu ajutorul discului, ele sînt puse la îndemîna publicului larg, și indeosebi, a procesului de învățămînt, unde pot constitui un mijloc eficace de prezentare sistematică a caracteristicilor folclorului românesc și a valorilor sale nepieritoare.

E. ELIAN

BIBLIOTECA mea FRUMOASĂ

Versuri, povestiri, basme

4—7 ani

ELENA FARAGO — **Puișorul moșat**. Ilustrații de Ethel Lucaci Băiaș. 47 p. Prețul 6 lei, Editura Tineretului, 1966.

Poezii pline de duioșie, comunicative, scrise pentru preșcolari, în care adeseori autoarea lasă să se destăinuie micile viețuitoare, unele lovite sau strivite de copii răi sau neștiutori („Cățelul vieșchiop”, „Gîndăcelul” etc.). Transmiterea directă a unor povești, pe calea monologului sau a dialogului dintre copii și micile viețuitoare, este în această carte un procedeu de educație eficient.

Ilustrațiile moderne, avînd mișcare și umor, plăcute și accesibile.

7—10 ani

NAZIM HIKMET — **Norul îndrăgostit**. Traducere din rusește de Marin Iancu Nicolae. Ilustrații de M.A. și T.I. Asmanov. 112 p. Prețul 3,25 lei. Editura Tineretului, 1966.

Volumul cuprinde basme din folclorul turc repovestite de marele poet Nazim Hikmet, care le dă un înțeles mai apropiat de problemele contemporaneității. Din ele se desprinde necesitatea luptei împotriva egoismului și răutății, precum și ideea că puterea generozității și a dragostei statornice, a hărniciei și perseverenței învinge obstacolele puse în calea fericirii oamenilor. Dezvoltă imaginația copiilor, îi face mai buni și înțelepți.

10—16 ani.

PETRE DULFU — **Isprăvile lui Păcală**. Ilustrații de Julian Olariu. 128 p. Preț 11 lei. Editura Tineretului, 1966.

Peripețiile năzdrăvanului Păcală, eroul atitor snoave populare românești — repovestite în versuri de către Petre Dulfu — văd din nou lumina tiparului spre satisfacția publicului cititor. Cei mari și cei mici citesc și azi cu plăcere întâmplările pline de haz ale eroului, dar tinerii cititori mai cu seamă au multe de învățat de la el: cinstea, simțul de dreptate, ajutorul dat celor necăjiți și nevoiași, istețimea cu care păcălește pe ticăloși.

Lectură deosebit de antrenantă. Ilustrații bogate și sugestive.

WALDEMAR BONSELS — **Albina Maia și aventurile ei**. Traducere și cuvînt înainte de Al. Mitru. 164 p. Prețul 12 lei. Editura Tineretului.

Tradusă în multe limbi, cunoscută de multe generații, **Albina Maia** e una din cărțile prețioase ale copilăriei. Albina Maia uită să se înapoieze la stup și astfel încep aventurile ei, întîlnirea ei cu lumea altor mici viețuitoare și cu oamenii. Eroina cărții contribuie, în cele din urmă, la salvarea stupului din care face parte, iar acesta o iartă pentru hoinărele ei. Trăsăturile umane, pozitive sau negative, atribuite personajelor, ajută pe copii să deosebească binele și răul. Cartea este o operă închinată omului, pe care Albina Maia îl admiră mai presus de orice, muncii în colectiv și pentru colectivitate și-i educă pe copii în spiritul solidarității umane, a dragostei de patrie și de popor, a luptei împotriva distrugătorilor de valori materiale și spirituale.

O carte care trebuie să-și găsească locul în toate bibliotecile copiilor.

VIORICA HUBER — **Eu și bătrînul lup de stele**, 128 p. Prețul 4,50 lei. Editura Tineretului, 1966.

Povestire cu caracter științifico-fantastic în care eroul, un pionier, își istorisește aventurile cosmice. Calitățile, tăria sufletească a pionierului care se formează și sub influența exemplului dat de bunicul său, celebrul „lup de stele”, sînt demne de urmat de către cititori. Serisă cu vervă și umor, cartea este deosebit de atractivă.

GEORGE COȘBUC — **Poezii** Ediție îngrijită și prefațată de Gheorghe Șovu. 184 p. Prețul 4,25 lei. Colecția „Cele mai frumoase poezii”. Editura Tineretului, 1966.

Volumul cuprinde cele mai reprezentative poezii ale lui George Coșbuc, selectate din toate volumele sale de versuri. Începînd cu poeziile **Mama și Cîntec**, atît de educative pentru micii cititori, continuînd cu versurile deosebit de atrăgătoare din **Iarna pe uliță**, **Nunta în codru** și **Nunta Zamferei**, volumul cuprinde și poezii patriotice, sociale ca **Dorobanțul**, **Noi vrem pămînt** etc. Prefața semnată de prof. Gheorghe Șovu constituie un ghid în cunoașterea poeziei coșbuciene pentru școlarii din clasele V—VIII cărora le este adresată ediția.

Romane de aventuri

15 ani — adulți

AL. DUMAS — **Viconte de Bragelonne**, vol. I, II, III, IV. Traducere de Pericle Martinescu. 160 p. Prețul 51,50 lei. Editura Tineretului, 1966.

Acest roman din ciclul mușchetarilor are ca erou principal pe tînarul viconte Raoul de Bragelonne, fiul lui Athos. El constituie o frumoasă pildă educativă pentru tinerii cititori prin cinstea, devotamentul și respectul filial, prin noblețea caracterului său.

Lectura deosebit de antrenantă, educativă, instructivă prin referirile la societatea acelei vremi.

Z. REGMAN

Excelență a fost ideea Televiziunii de a prezenta într-un ciclu de durată emisiunea „Colecții și colecționari”. Atrăgătoare pentru spectatorii de toate vârstele, ea este cu osebire interesantă pentru tineri prin descoperirea unui șirag întreg de pasiuni și preocupări instructive și cu bogate resurse educative. Am putut astfel urmări, prin reportaje și dialoguri antrenante, colecții și colecționari de numismatică, artă populară etc. Dar am rămas nimei stupefiați când, în cadrul aceleiași emisiuni, ni s-a prezentat colecția fistichie a unui adolescent care adună țigări, cutii, ambalaje de tutun și havane. Există și în pasiuni o scară a valorilor, fapt de care ar fi trebuit să țină cont și redactorul emisiunii respective. Colecționarul de produse de tutungerie nu poate fi întâmpinat cu aceeași simpatie, cu care îi întâmpinăm pe filateliști, pe bibliografi, pe colecționarii de cărți poștale ilustrate, sau pe arheologul amator.

Inimă de editor

De câțiva ani de zile, din nostalgia propriei mele copilării, caut în vitrinele librăriilor o carte intitulată „Cuore”. Cam tot de-atâta vreme, scotocesc fără succes librăriile, în căutarea narațiunii lui Malot: „Fără familie”. De aceste cărți nu poate fi lipsită nici o generație nouă de copii. Sînt 10 sau 20 de opere clasice și fundamentale în ceea ce privește literatura pentru copii, și în această categorie de o rară valoare etică și educativă intră — desigur — și cele două cărți citate mai sus. Oare Editura tineretului nu putea face în așa fel, încît ele să nu lipsească niciodată din librării?

Istoria peliculei

Arhiva națională de filme conține — sîntem siguri — și numeroase filme pentru copii: filme artistice de lung metraj, de desene animate și de păpuși. Neuitatele pelicule cu Pat și Patachon, Stan și Bran, Tarzan, Rin Tin Tin, Tom Mix ar putea fi scoase la lumină și prezentate, la „Cinemateca” din bd. Magheru, în spectacole speciale, dedicate copiilor și tineretului.

P. V.

EXPOZIȚIA EUROPEANĂ A MATERIALULUI DIDACTIC. A VIII-a Expoziție europeană a materialului didactic a avut loc la Basel, între 25 — 28 iunie 1966. În foarte moderne pavilioane europene, mai mult de 500 de întreprinderi specializate în material didactic, din 15 țări de pe glob, și-au prezentat produsele pe o suprafață de 35 000 m². Din 1951 când a avut loc prima dată și pînă astăzi a marcat un imens progres. Al VIII-lea țîng a prezentat tipurile cele mai recente de material didactic american sau european, ilustrînd și utilitatea lui practică, de la orfelinate și școli elementare, pînă la universități. (Școala Italiană Modernă) aug. 1966

INSTRUMENTE DE MUNCĂ. Sub titlul „Descoperiri și apoi povești”, Pedagogie moderne a publicat două ghiduri culturale ale „tînrului turist reporter” — despre Bretagna și Normandia. 20 de plicuri documentare strînse într-un clasor conduc cu îndeminare cercetările, duc la întocmirea hărților regiunilor, pun întrebări istorice, geografice și culturale și conțin în același timp elementele necesare pentru a putea răspunde. Sînt instrumente de muncă foarte utile tinerilor între 10 — 16 ani.

A apărut deasemenea sub titlul „culori ale naturii” o nouă colecție de popularizare, format de buzunar, cu o bogată documentație botanică și zoologică în culori, comentată descriptiv și științific și avînd la sfîrșit o clasificare ce permite încadrarea indivizilor în familii și grupe. Este o lucrare care îmbogățește manualele școlare într-un mod atractiv. (Pedagogie) — iunie/1966

TESTE REVELATOARE. Cu ocazia celui de al VI-lea Congres Internațional Rorschach, ținut la Paris în iunie 1965, reprezentanți olandezi, americani, indieni, italieni, spanioli, francezi și cehi au scos în evidență următoarele teste:

- testul satului — pus la punct de Arthus în 1949 și modificat de discipolul său Masille — se ocupă de imaginația creatoare nu verbală a copilului;
- testul metamorfozei — este verbal și constă în a cere subiectului un erou cu care ar vrea să se confunde și de ce;
- testul arborelui — permite să se stabilească o scară a maturității afective de la 4 la 15 ani;
- desenul familiei — reflectă conflictele copilului;
- desenul elefantului — necesitatea unui model simplu și puternic.

S-a constatat că fiecare din ele relevă o parte din personalitatea copilului. (Pedagogie) — iunie/1966

C. IONCICĂ

poșta redacției

PETRE PAULESCU, București: Am primit amîndouă scrisorile dumneavoastră. Prima, conținînd observațiile asupra revistei, departe de a ne fi iritat, o socotim ca pe un ajutor dat efortului nostru de a îmbunătăți conținutul revistei. Evident, vom ține cont de ele.

A doua scrisoare, conținînd articolul privitor la „Centenarul Coșbuc”, am primit-o prea tîrziu pentru a ne mai putea fi de folos.

M.CERNEA, București: Nu am primit articolul despre care ne scrieți. El ne-ar interesa totuși. Dacă puteți, aduceți personal la redacție o copie.

ION D. UNGUREANU, Arad: Vă mulțumim pentru cuvintele cu care salutați apariția publicației noastre.

Am reținut ideea dumneavoastră de a folosi mai frecvent narațiunea literară pe teme pedagogice, de a-i sfătui pe părinți asupra celor ce au de întreprins ca educatori și chiar de a dezvălui — „cu multă atenție” însă — unele practici greșite.

Am reținut articolul dvs. pentru publicare în unul din numerele viitoare.

Vă rugăm să nu ne mai trimiteți plicuri și timbre pentru expedierea răspunsurilor, deoarece corespondența cu cititorii o ținem în mod obișnuit prin coloanele revistei.

INV. MARTIN GAL, Deva: „Brațele nici la piept, nici la spate”, cum este intitulat articolul dvs. nu ne-a convins că doctorul N. Budrică n-ar fi avut dreptate, cînd a demonstrat că este mai indicată, pentru sănătatea organismului în formare, poziția cu mîinile la spate. Cititorii vor aprecia dacă avem dreptate, după ce vor parcurge intervenția dvs., din care spicuiem esențialul:

„La lecțiile deschise, de mai multe ori am auzit comanda învățătorului: „Mîinile la spate!” Așa voia el să mențină disciplina pînă la sfîrșitul orei.

Cu regret am privit pe acești elevi care au stat cu brațele la spate nemîșcați timp de 35—40 minute. Aceasta necesită o voință din partea copiilor, însoțită de o cheltuială însemnată de efort. După 20 — 25 de minute, elevii au participat la lecție tot mai slab.

Deși comanda învățătorului a fost repetată de mai multe ori, copiii se jucau cu rechizitele în bănci. Acesta a fost rezultatul muncii pedagogice monotone, care n-a putut ține încordată atenția.

Am asistat și la lecții, în care elevii n-au stat în bănci înțepenii, ci au luat o poziție care le-a fost mai comodă. Unii stăteau cu mîinile pe bancă sau așezate pe genunchi, alții țineau în mîini creioane, gume. Pozițiile acestea nu le-au sustras atenția de la activitate. Propunătorul lor a căutat tot timpul să facă lecția interesantă, atractivă, impresionantă. Aceasta i-a determinat pe copii să participe activ la lecție, adoptînd în bancă o poziție comodă, dar corectă, fără să tulbure ora.”

Ce ne garantează totuși că pozițiile preferate de copii au fost și corecte, fiind cele mai indicate din punct de vedere medical?

AURELIAN RĂDULESCU, București: Vă mulțumim pentru urări și pentru intenția dvs. de a populariza „cuprinzătoarea revistă Colocvii”. Sugestiile și observațiile promise vor fi binevenite.

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

Revistă lunară editată de Ministerul Încălzimintului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, înv. emerit, Pitești; ION ASZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; TATIANA CAZACU-SLAMA, psiholog; SABINA CONSTANTIN, vice-președintă a Sfatului popular regional Cluj; GH. DIACONU, dir. Școlii profesionale „Grivița Roșie”, București; AL. GEORGESCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casei de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Școlii pedagogice, Bacău; I. MATEI, sociolog; Conf. Dr. IOAN MORARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU, red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; Conf. univ. dr. URSULA ȘCHIOPU; ECATERINA TIRCA, educatoare; RADU TUDORAN; PETRU VINTILĂ, (redactor șef adj.); ERWIN WILK, profesor, București.

coperta — sculptură de

ROMUL
LADEA: IUBIRE

Prezentare grafică de

ION
POPOVICI

CENTVM ANNI ACADEMIAE

ACADEMIA, cea mai înaltă instituție de cultură a patriei noastre, a împlinit o sută de ani de existență. Prin sărbătorirea centenarului ei Partidul, statul și poporul nostru sărbătoresc înseși știința și cultura românească.

Căci întemeierea Academiei, (în 1866), a fost rezultatul unor străduțuri mai vechi ale cărturarilor români, din toate timpurile, triumful minții creatoare puse, prin tot ce a dat ea mai bun, în slujba marilor idealuri ale poporului nostru.

În istoria culturii universale termenul academie apare mai întâi cu sensul de școala superioară, apoi cu acela de asociație a savanților.

La început, după cum se știe s-a numit Akademia, școala lui Platon care obișnuia să-și țină prelegerile în „grădiniile lui Akademos”, situate în partea de nord a Ateni. Al doilea sens, de „asociație a savanților”, îl capătă mai întâi în Alexandria, (unde activa Museion, o adevărată academie de mare prestigiu), e promovată încă de Cleero și de romanii din ultima perioadă a Imperiului și reluat apoi în timpul Renașterii. În 1470, la Florența la filința la curtea lui Cosimo de Medici o academie platoniciană, iar în 1582, Academia della Crusca, (inițiată de poetul Gruzzini), care își propune elaborarea unui dicționar. Editat la Veneția în 1612 cu titlul, „Vocabolario della Crusca”, această lucrare filologică a avut o mare influență asupra dezvoltării limbii literare italiene. După modelul acestei academii s-au înființat Academia franceză (1630) și „Asociațiile lingvistice germane” din secolul al XVII-lea.

La noi, ca și la alte popoare, apar mai întâi academiile-școli înalte, întemeiate prin rivna unor vooeozil iubitori de cultură, încă din secolul al XVI-lea, deci nu cu o intruziune prea mare față de instituțiile similare din apus: Academia lui Despot-Vodă de la Cotnari în 1581, Academia Vasiliană din Iași, întemeiată de Vasile Lupu în 1645, Academia din București, citorită în 1678 de Serban Cantacuzino. Sint străbunele universităților din Iași și București, și ele azi centenare.

Ideea înființării unei academii, în sensul de asociație a cărturarilor, se naște odată cu mișcarea social-culturală din Transilvania cunoscută sub numele de Școala Ardeleană. Din inițiativa unora dintre cei mai de seamă luminiști ai epocii, printre care Ion Molnar-Puarlu, Vasile Aaron și Paul Iorgovici, la filința la Sibiu, în 1795, „Societatea filozoficească a neamului românesc” al cărei program de activitate se înscrie pe linile de dezvoltare culturală deschise de corifeii mișcării incluzând: științe umaniste și pozitive (istorie, filologie, fizică, matematică, igienă, filozofie) precum și editarea unei gazete românești.

La începutul secolului al XIX-lea se înființează Societatea literară (1821) în Tara Românească, cu activitate secretă pînă în 1827, (din pricina substratului ei politic antifeudal) al cărei program reluat de alte asociații (Societatea Hilarmonică, 1833, Asociația literară, 1846) îmbrățișează un timp și mai larg de activitate (presă, școală, literatură, teatru, știință, traduceri din literatura universală) și e subsumat mișcării democratice care avea să culmineze în revoluția din 1848, apoi în unirea țărilor române și formarea Statului Românesc modern.

O asociație similară se înființează la Sibiu, în 1861, concretizînd o preocupare mai veche a fruntașilor revoluției din 1848 de peste Carpați de a crea o societate literară, o „academie” cum o numeau ei. Este „Asociația transilvănească pentru literatura română și cultura poporului român” — ASTRA. (În scopul întemeierii ei, Avram Iancu, Simion Ballint și Axente Sever depun, în 1852, la o casă de păstrare din Sibiu, suma de 2.500 de florini). Avînd în fruntea ei pe cei mai însemnați oameni de cultură din Transilvania acelei epoci (G. Baritlu, Timotei Cipariu) ASTRA își propune statutul trei direcții de activitate: 1. științifică, 2. dezvoltarea învățămîntului, 3. răspîndirea cunoștințelor folositoare poporului. Împărțită în trei secții: filologică-literară, istorică și științifică, și menită să îmbrățișeze și activitatea culturală a românilor de peste granițele politice ale vremii, ASTRA prefigurează structura viitoarei Academii române.

După Unirea Principatelor, străduțina de a concentra eforturile pentru consolidarea unității culturale a românilor din toate provinciile, prin stabilirea mai întâi a instrumentului de cultură necesar, o limbă literară unitară, și de a pregăti desăvîrșirea unirii politice, aducînd justificarea științifică a unității naționale prin cercetări istorice, își găsește încoronarea în întemeierea Societății literare române (1 aprilie 1866) care devine Societatea Academică Română (în 1867), apoi Academia Română (în 1879).

Sub cupola ei, pe frunțile bărbaților care reprezentau toate provinciile românești, strălucia lumina idellor preluate de la cărturarii înalțași prin a căror operă, moștenită și îmbogățită din generație în generație se exprimau plener marile aspirații ale poporului însuși. În înaltul lor veghea spiritul citorilor culturii noastre.

În prima sensune a Societății Academice aveau să răsune, rostite de Timotei Cipariu și Gheorghe Baritlu, cuvintele care indicau direcția majoră a activității ei științifice: „eliberarea perfectă a patriei române”. Prin programul ei Societatea academică răspundea cerințelor timpului și intrunea pe cel mai de seamă reprezentanți ai culturii naționale. Organizată încă de la început pe trei secțiuni: literară, istorică și științifică (fiecure cu câte 12 membri activi), Academia îmbrățișează cu precizie studiul limbii și istoriei românilor, domenii în care membrii ei desfășoară o operă impunătoare prin vastitatea planurilor și rigoarea metodelor. E de ajuns să amintim Dicționarul limbii române, Etymologicum Magnum Romaniae început de B.P. Hasdeu (continuat apoi de Alexandru Philippide și de Sextil Pușcariu) publicarea unor mari colecții de documente (Colecția Hurmuzaki) și de studii istorice. Cu timpul

Academia își lărgeste sectoarele de activitate, promovînd valori dintre care unele aveau să depășească aria culturii naționale, înscriindu-se în patrimoniul celei universale. O listă la zi a membrilor ei — așa cum a dat-o Enciclopedia Mierva, în 1930, ar fi extrem de instructivă.

Dăm doar cîteva nume care au făcut gloria Academiei și a culturii noastre, în literatură și știință:

Din seria literatură, artă, filologie și istorie, mari personalități ca Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri, Timotei Cipariu, Gheorghe Baritlu, Mihail Kogălniceanu, Constantin Negruzzi, Titu Malorescu, Ion Ghica, Alexandru Odobescu, A. D. Xenopol, Alexandru Philippide, Dulliu Zamfirescu, George Cosbuc, Barbu Ștefănescu Delavrancea, N. Iorga, Ovid Densusianu, Octavian Goga, Vasile Pirvan, Mihail Sadoveanu, George Enescu, Liviu Rebreanu, George Călinescu, Tudor Vianu.

Din domeniul altor științe, savanți cu renume mondial ca Grigore Antipa (fondator al școlii române de hidrobiologie și ihtiologie), Victor Babeș (unul dintre fondatorii microbiologiei moderne, autor al primului tratat de bacteriologie din lume), Gh. Cobălescu (autorul primei lucrări românești de geologie), Gheorghe Marinescu (fondatorul școlii române de neurologie), Dr. Ioan Cantacuzino (fondator al școlii române moderne de microbiologie), Spiru Haret (matematician renumit prin studiile sale de mecanică cerească), Petre Poni (chimist și mineralog), Emil Racoviță (intemeietorul unei științe noi: speologia), Gh. Țițeica (fondatorul școlii române de geometrie; deschide drumuri noi în această știință prin descoperiri care îi poartă numele: „suprafețele Țițeice”). Traian Lalescu (a publicat cel dintîi tratat din lume asupra ecuațiilor integrale); Dimitrie Pompei (celebru prin contribuțiile sale la progresul științelor matematice: derivata areolară, „funcțiile Pompei”).

Lipsa din înaltul lor de celor mai mari scriitorii români: Eminescu, Creangă, Caragiale și a altor personalități de seamă a fost resimțită de poporul nostru, ca o nedreptate. Ea avea să fie reparată în 1948, prin includerea postumă a numelor lor în rîndurile stîlpilor de boltă ai culturii românești.

Reorganizată în 1948, pe baza Hotărîrii Partidului privitoare la stimularea creației științifice, literare și artistice, activitatea Academiei capătă o amploare fără precedent. Înalta instituție devine abia acum forumul suprem al culturii și al cercetării științifice. Ideea care a prezidat la întemeierea ei abia acum își găsește aplicarea majoră.

Cercetarea științifică e pusă în slujba dezvoltării economiei și culturii patriei și legată de practica construc-

ției socialiste. Înestrată cu o largă bază materială, sfera de activitate a Academiei capătă dimensiunile corespunzătoare cerințelor dezvoltării impoțnoase a economiei și culturii din patria noastră. De la trei secții, este avea pînă în 1948, astăzi Academia Republicii Socialiste România cuprinde 13 secții: Secția de științe matematice, Secția de științe fizice, Secția de științe chimice, Secția de științe tehnice, Secția de științe biologice, Secția de științe agricole și silvice, Secția de științe geologice și geografice, Secția de științe medicale, Secția de științe economice și cercetări sociologice, Secția de științe filozofice, psihologice și juridice, Secția de științe istorice, Secția de științe filologice, Secția de literatură și arte. Academia are azi 2 filiale la Cluj și Iași, două baze științifice la Timișoara și Tirgu-Mures, 34 de institute aferente și 15 centre de cercetare științifică.

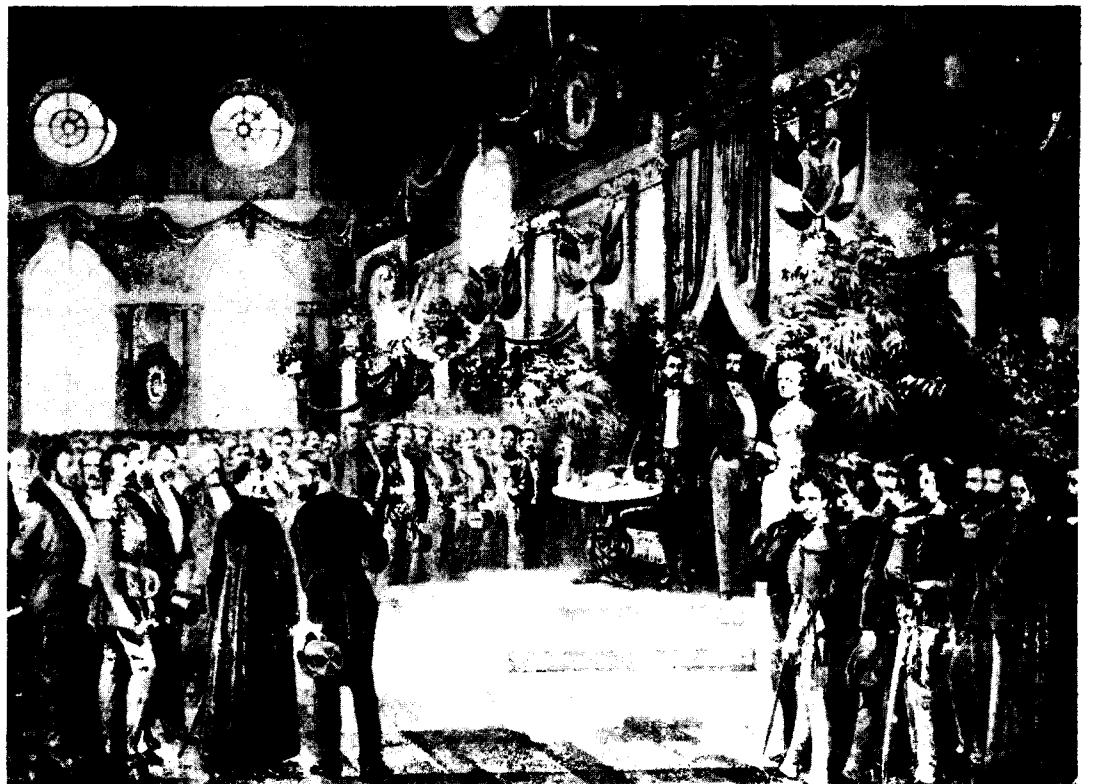
Prin crearea filialelor și centrelor academiice regionale se împlinesc dezideratele lui Al. Odobescu și V. A. Urechia, în concepția cărora, Academia trebuia să-și extindă activitatea teritorial, prin „sucursale” sau „centre academiice regionale”, mobilizînd și forțele creatoare locale pentru dezvoltarea și propagarea științei. De asemenea, numărul membrilor activi și corespondenții a crescut de la 36, cîți erau înainte la 241, din țară și de peste hotare. Iar în cadrul Institutelor ei lucrează peste 2000 de cercetători științifici.

Ea dispune astăzi de o editură proprie, de o bibliotecă centrală și o rețea de biblioteci cu peste 4.000.000 de cărți, 400.000 de periodice (33.000 de colecții), 10.000 manuscrise, 600.000 de documente, 150.000 de scrisori, 7.000 de volume de cărți rare, dintre care unele incunabule, 70.000 de stampe și gravuri, o colecție numismatică cu 170.000 de piese, o colecție filatelică, și una de partituri muzicale manuscrise.

Editura Academiei, pe lîngă mari lucrări de sinteză, elaborate de către colective de specialitate, (Tratatul de istorie a României, Tratatul de geografie, Tratatul de istorie a literaturii române, Din istoria Transilvaniei și altele), editează un însemnat număr de reviste în limbi străine (engleză, franceză, rusă), prin intermediul cărora sint comunicate rezultatele cercetărilor științifice din țară și promovate astfel pe plan mondial.

Trecerea Academiei în cel de al doilea secol al existenței sale constituie unul dintre cele mai însemnate evenimente culturale ale anului, prilej de legitimă mîndrie pentru toate realizările ei de pînă acum și de încredere în viitorul culturii românești.

COLOCVII

INAUGURAREA SOCIETĂȚII ACADEMICE ROMÂNE 1/13 august 1867

Litografie editată de IOSIF VULCAN

Colecția Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, Cabinetul de stampe

CUPRINSUL

CENTUM ANNI ACADEMIAE

AL. BOJIN:

T. Arghezi la 70 de ani de activitate literară

POP SIMION:

Tinerete și civilizație

Acad. ȘT. M. MILCU

Conf. univ. URSULA ȘCHIOPU

Conf. univ. MARIA GIURGEA:

Despre pubertate

ION BIBERI

VICTOR SĂHLEANU:

Genetică și educație

MIHAI STOIAN:

Din nou despre suprasolicitare

VICTOR MAȘEK:

Timpul liber și educația estetică

Dr. MIHAI PAVELESCU:

Regimul de muncă și odihnă al elevului

BIANCA BRATU:

Copiii au crescut

TUDOR GHERMAN:

Tristețea adolescentului

M. ARIEȘANU:

Adolescenții noștri despre prietenie

MIHAIL RAȚIU:

Drumul vocației

RADU DAN NICOLAE:

Literatura de informare

Dr. MARINA VÎRTOSU:

Din jurnalul unui medic de la țară

N. CRIȘAN:

Tineretul și marele ecran

SILVESTRU PATIȚA:

Elevei și orele de dirigiență

VIORICA DUMITRESCU:

Când începem studiul unei limbi străine?

AL. I. ȘTEFĂNESCU:

Note de lectură.

ION ORGHIDAN:

Cronica științifică

E. ELIAN:

Discul — arhivă de folclor.

POVESTEA VORBEI, PAGINI SCRISE DE CITITORI; MICA BIBLIOGRAFIE COLOCVII, BIBLIOTECA MEA FRUMOASĂ, MARGINALII, MERIDIANE, POȘTA REDACȚIEI, PUBLICITATE.

Reproduceri după lucrări de: ȘT. DIMITRESCU, ROMUL LADEA, COSTIN IOANID, OCTAV GRIGORESCU, VASILE CELMARE, C. BACIU, VIOREL MĂRGINEANU, ILINA SVETLANA ȘCHIOPU.

VALOAREA ALIMENTARĂ

A LAPTELUI ȘI A PRODUSELOR LACTATE

Organismul omenesc pentru a putea trăi și a se dezvolta în condiții normale are nevoie de alimente care trebuie să conțină toți factorii nutritivi indispensabili unei normale funcționării organismului, adică: substanțe proteice, energetice (grăsimi și substanțe zaharoase), săruri minerale și vitamine.

Substanțele proteice sînt caracteristice viețuitoarelor; ele intră în componența tuturor celulelor. Substanțele proteice din alimente servesc, pe de o parte — pentru înlocuirea celulelor uzate, pe de altă parte — pentru formarea unor celule noi. Din aceste motive proteinele mai poartă numele și de substanțe plastice.

Aceste substanțe cu molecule foarte mari au fost descompuse, în condiții speciale, în altele mai simple, numite aminoacizi.

S-au determinat pînă acum un număr de 19 aminoacizi, din care 9 poartă numele de aminoacizi esențiali deoarece viața nu este posibilă decît în prezența lor.

Aminoacizii proteinelor nu pot fi sintetizați de organism, ci trebuie luați ca atare din alimente.

Trebuie precizat faptul că proteinele sînt diferite după modul cum sînt legați aminoacizii între ei, natura lor și proporția dintre aceștia.

Dar organismul, pentru a trăi, consumă și energie. (Orice mișcare, respirație, mișcările stomacului, ale cartilui etc. înseamnă consum de energie).

Energia este dobîndită tot din alimente, care poartă numele de energetice și sînt formate din substanțe zaharoase și grăsimi. Spre deosebire de proteine, ele pot fi sintetizate de organism.

În afară de acestea, în organismul animal întîlnim și alte substanțe dintre care sînt de semnalat sărurile minerale și vitaminele.

Dintre săruri, cele de calciu și fosfații sînt tot atît de importante pentru organism ca și substanțele proteice.

Vitaminele sînt de asemenea factori indispensabili vieții, ele îndeplinesc în organism, de cele mai multe ori, funcții de catalizatori (astfel vitamina D condiționează fixarea calciului în celula osoasă, vitamina K favorizează formarea substanței coagulante din sînge etc.).

Cunoscînd acestea, ajungem la concluzia că valoarea unui aliment nu constă numai în valoarea lui calorică (adică posibilitatea de a pune în libertate energie) ci și în compoziția lui chimică (adică elementele necesare vieții: proteine, zahăr, grăsimi, săruri minerale și vitamine — în proporții anumite).

Din acest punct de vedere, alimentele cu cea mai ridicată valoare nutritivă sînt în ordine descrescînd: laptele, brînzeturile, ouăle, carnea, peștele, fulgii de ovăz etc. Iar dintre ele, laptele este alimentul în care factorii nutritivi sînt în echilibrul cel mai perfect.

Laptele conține: *substanțe proteice* (cazeină, lactoalbumină și lactoglobulină), *grăsimi* (cunoscute sub forma untului), un *zahăr* numit lactoză, *săruri minerale* în care predomină calciul, fosforul și vitaminele (A, D, K, C, F.).

Un pahar de lapte sau iaurt, produse lactate, brînzeturile reconfortează copilul după oboseala orelor de curs, muncitorul sau intelectualul după programul de muncă. Laptele este tot atît de necesar ca și odihna. Laptele și brînzeturile sînt surse de proteină ieftină și de calitate, la îndemîna omului. Proteinele din lapte, prin aminoacizii esențiali pe care-i conțin, corectează și ridică valoarea nutritivă a celorlalte alimente consumate zilnic de om.

Grăsimile din lapte cunoscute de publicul consumator sub forma untului sau smîntîinii — spre deosebire de celelalte grăsimi animale, sînt mult mai ușor digestibile. Și au și o importantă valoare plastică, adică servesc la refacerea țesuturilor.

Zahărul din lapte — lactoza — îndeplinește în special un rol energetic.

Sărurile minerale din lapte și în special cele de calciu sînt absolut necesare în formarea și refacerea țesuturilor și în dezvoltarea normală a sistemului osos (un litru de lapte acoperă necesarul zilnic al organismului uman). Fosforul din lapte asigură funcționarea normală a sistemului nervos.

Pentru a aprecia valoarea laptelui sub aspectul conținutului său ridicat în vitamine, este suficient să amintim că lipsa vitaminei A produce tulburări ale vederii, că lipsa vitaminei D produce rahitismul la copii, lipsa vitaminelor B produce tulburări ale sistemului nervos, și a vitaminei C conduce la apariția scorbutului. Or, laptele conține toate aceste vitamine.

Datorită valorii alimentare deosebite, laptele este denumit *aliment complet*.

Un litru de lapte echivalează cu valoarea alimentară a 500 g. carne de vacă sau 10 ouă, cu 500 g. carne de pasăre sau 900 g. carne de pește.

În plus, laptele depășește alimentele enumerate sub aspectul conținutului în săruri minerale și vitamine, iar sub aspectul valorii nutritive nu poate fi comparat cu nici o proteină vegetală, deoarece acestea din urmă nu conțin decît în parte aminoacizii esențiali.

Singurul aminoacid care se găsește în proporție relativ mică în lapte este lipina, dar asocierea firească a laptelui cu pine sau cartofi completează necesarul de lipină.

Pentru a aprecia valoarea excepțională a proteinei laptelui e suficient să amintim următoarele:

Ultimele statistici arată că la ora actuală jumătate din populația globului este deproteinizată. În această situație, 58 g. lapte praf smîntînit pe zi (de fiecare locuitor) ar modifica situația alimentară și ar asigura o alimentație aproape completă.

În concluzie, laptele și derivatele sale sînt indicate a fi consumate întrucît:

— laptele și brînzeturile reprezintă o sursă de material plastic pentru organismul omenesc prin conținutul de proteine și săruri minerale;

— laptele și produsele lactate accelerează creșterea la copii cu 30—50% contribuind la dezvoltarea unui organism viguros;

— laptele și produsele lactate măresc rezistența organismului față de agresiunile mediului ambiant (infecții, intoxicații), ridicînd nivelul de sănătate al populației și contribuind la prelungirea vieții;

— produsele lactate acide — iaurt, lapte acidofil, lapte bătut —, datorită structurii fine a coagulului, pe lîngă valoarea nutritivă ridicată au și un grad mai avansat de digestibilitate;

— înghețata, un produs fabricat pe bază de lapte și frișcă, este un aliment deosebit de bogat în substanțe nutritive. Pe lîngă conținutul ridicat în proteine și grăsimi, are și un conținut mare de zahăr. Astfel, 100 g. înghețată echivalează cu 180 g. carne de

PUBLICITATE

Combinatul de celuloză și hirtie-Călărași

Produce:

- Celuloză din paie naturală
- Celuloză din paie albită cu grad ridicat de alb (85-87%)

Hirtie:

- Hirtie Offset
- Hirtie tipar înalt
- Hirtie de scris I.A.
- Hirtie de scris I.B.
- Hirtie cretată
- Hirtie suport pentru cretare
- Hirtie de ambalaj albit
- Hirtie de ambalaj rezistent

Caiete:

- cu liniatură oblică pentru clasele 1-3
- de aritmetică și dictando de 8-100 file
- de aritmetică și dictando cu spirală 100 file
- pentru teză
- caiete repertoare cu 48-100 file

O BUCURIE PENTRU COPIII DV. :

COLOCVII

**IZVOR
de sănătate
și energie !**

**gemuri și
nectaruri de fructe**

Abonamentele se fac prin oficiile poștale și prin difuzorii voluntari din întreprinderi. Tariful abonamentelor este de 9 lei pe trei luni, 18 lei pe șase luni și 36 lei pe un an.

PUBLICITATE